

POL EN

"MARKSİST BİR EKOLOJİ HAREKETİ İÇİN"

Yeryüzü Sosyal Konferansı | İklim Değişikliğinde Yeni Veriler Gerçekçi Eşikler
| Şahintepe Halk Dayanışması | Depremden Sonra Antakya | Afetlerde
Hayvan Arama Kurtarma | Projeci Kapitalizm | Kent ve Doğa(lar): Ekolojik
Süreçler ve Kentsel-Çevresel Adalet | MLPD'nin Yeni Kitabı: Küresel Çevre
Felaketi Başladı! | Sahneden Söyleşi: Bir Halk Düşmanı | Boşluk: Filmi
İncelemesi |

lenin

“felaketlerle bağlantılı düzensiz, devrimci bir gelişme, yani 'tedriciliğin kırılması', niceliğin niteliğe dönüşmesi, ... çeşitli güçlerin ve eğilimlerin çarpışması ... her olgunun tüm yönlerinin karşılıklı bağımlılığı tarafından ve en yakın, ayrılmaz bağlantısı tarafından (tarihin her zaman yeni yönler açmasıyla) tetiklenen içsel gelişme dürtüleridir.”

(Lenin, "Karl Marx", Eserler, cilt 21, s. 43)

içindekiler

Dosya

Deprem ve Kentsel Dönüşüm

- 32 Depremden Sonra, Antakya... - Çağdaş Can/Yeniden İnşa Platformu
- 35 Molozların ve Enkazların Arasından Bir Direniş: Dikmece - Selver Büyükkeleş/Dikmece Direnişi
- 38 Projeci Kapitalizm: Türkiye'nin Güneyindeki ve Kuzeyindeki Uluslararası Sermaye Koridorları - Fuat Filizler
- 44 Afetlerde Hayvan Arama Kurtarma: 6 Şubat Deneyimi - Mansur Karaca
- 49 Deprem ve Tehlikeli Maddeler Paneli - Bursa Su Kolektifi
- 60 Kent ve Doğa(lar): Ekolojik Süreçler ve Kentsel-Çevresel Adalet - Fikret Adaman ve Bengi Akbulut
- 71 Devletsiz Kentler, Kentsiz Devletlere Benzer: Devlet İktidarını Kent Politikaları Bağlamında Düşünmek - Erhan Korkmaz

Yerelden

- 19 "Haklıyız, Her Şeyden Önce Bu Gelir, Fiili Meşru Mücadeleyi Güçlendirmeliyiz" - Şahintepe Halk Dayanışması
- 27 Altı Üstü Maden: Hanönü - Tuğba Kahraman

Hayvan Özgürlüğü

- 80 Kapitalizmle Savaşmak ve Hayvan Özgürlüğü - Mansur Karaca
- 84 Ekoloji Mücadelesinden Hayvan Haklarına Örgütlenerek Kazanacağız - Tuğçe Ceylan

Kitap

- 86 MLPD'nin Yeni Kitabı: Küresel Çevre Felaketi Başladı! - Monika Gärtner-Engel, Gabi Fechtner, Stefan Engel
- 103 Çernobil - Polen Ekoloji Kitaplığı

- 4 Sunu
- 5 Bir Arayış Olarak Yeryüzü Sosyal Konferansı - Onur Yılmaz
- 12 COP-28 Sonrası Başka Bir Değerlendirme Daha: İklim Adaleti ve Türkiye'nin Kimlik Bunalımı - Cem İskender Aydın
- 15 İklim Değişikliğinde Yeni Veriler Gerçekçi Eşikler - Yaşam Uzun
- 78 Sömürgece Ekolojik Yıkım - Merkan Aksoydan

Şiir

- 94 Ama Umurumuzda - Merkan Aksoydan

Sinema-Tiyatro

- 95 Sahneden Söyleşi: Bir Halk Düşmanı - Sertaç Sayın (Röportaj: Cansu Yumuşak)
- 100 Emekoloji: Boşlukta Sallanan Yaşamlar - Ayşe Altun

Kapak Fotoğrafı: İdris Ürek/ Hatay Depremi, Küllerimizden Doğacağız; 5 Mart 2023, Hatay- Defne

Bizi okuyun: www.polenekoloji.org

Bize katılın: Polen Ekoloji Kolektifi kayıt formu

bilgi@polenekoloji.org
polenekoloji@gmail.com

[polenekoloji](https://www.instagram.com/polenekoloji)

SUNU

6-10 Şubat felaketinin yıl dönümünde yeni sayımızla karşınızdayız.

Deprem devlet sayesinde büyük bir felakete dönüştü. Devlet kaç kişinin hayatını kaybettiği, kaç kişinin engelli kaldığı, evsiz barksız ve kimsesi kaldığı konularında çelişkili açıklamalar yapıyor. Felaketin gerçek boyutları gizleniyor.

Ve aradan bir yıl geçmesine rağmen, geçici barınma sorunu çözülmedi. Bunun yerine ilk baştan beri, depremin yarattığı yıkımı sermaye için nasıl karlı bir yatırıma dönüştürürüz, hesabını yaptılar, yapıyorlar. 126. Kararname, 6036 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunda yapılan değişikliklerle, yıkım alanını gasp etme, özelleştirme çalışmalarına devam ediyorlar. Özellikle Hatay'da bu gasp faaliyetleri yoğunlaşmış durumda.

Felaketin yıl dönümünde Hatay halkı yeni bir darbe ile karşılaştı. Oylarıyla seçtikleri milletvekili Can Atalay'ın vekilliği TBMM'de düşürüldü. Baştan itibaren halkın örgütlü mücadelesine karşı bir darbe girişimi olan "Gezi Davası"nda yaşanan şiddet, halkın seçme hakkının gasp edilmesi ile ayyuka çıkmış oldu.

Aslında depremin felakete dönüşmesi ve deprem bölgesinin sermaye tarafından gasp edilmesi ile halkın seçme hakkının gasp edilmesi mevcut sistemin özünü yansıtan iki olaydır; faşizmin fitratı budur. Ve bu gelişmeler, bölgemizde kurulmak istenen doğa ve emek rejiminin siyasi niteliği hakkında bize gerekli doneleri sunmaktadır.

"Muasır medeniyet seviyesi" küresel

kapitalist sistemin maden ve diğer sektörlerdeki tedarik üssü olarak belirlenen "Türkiye Yüzyılı"nın, ekolojik yıkımı daha derin ve yaygın hale getireceği gün gibi açık. MAPEG, sürekli yeni maden alanlarının haritalarını ve ihale ilanlarını yayınlıyor. Türkiye'nin yaklaşık yüzde 60'ı maden alanı olarak ruhsatlandırılmış durumda. Maden ruhsatlarının bir kısmı ormanda, bir kısmı yerleşim yerlerinde bir kısmı meralarda. Dolayısıyla yeni bir ekolojik yıkım dalgası ile karşı karşıyayız.

"Biz kendini savunan doğayız."

İklim krizinden türlerin yok oluşuna, hayvanlara zulme kadar her alanda mücadeleyi yerel ve küresel düzeyde yükseltmek, örgütlenmek, ör-güt-len-mek zorundayız. Polen Ekoloji olarak örgütlenerek mücadeleyi yükseltmeye çağırıyoruz. Her yerde şirketlerin karşısına dikilip, "yap-tır-ma-ya-ca-ğız" demekten yeni bir isyan dalgası için enternasyonal çalışmalarından, kapitalizmi yıkmaya muktedir tek güç olan işçi sınıfının ekolojik mücadelenin öznesi olmasının teorisini, politikasını ve örgütünü üretmeye kadar her alanda daha fazla çalışmaktan başka bir "acil çözüm"ümüz yok.

Polen Ekoloji olarak bu mücadelede bir adım daha atarak Ekoloji Enstitüsü'nün kuruluşu için ilk somut adımlarımızı attığımızı, Enstitü'nün önümüzdeki aydan itibaren çalışmalarına başlayacağı müjdesini vermek istiyoruz. Enstitü çalışmaları konusundaki gelişmeleri sitemizden ve sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilirsiniz.

Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle...

BİR ARAYIŞ OLARAK YERYÜZÜ SOSYAL KONFERANSI

Onur Yılmaz

Ayrı bir toplumsal hareket olarak dünyada bir iklim hareketinden bahsedeceksek eğer 2018'deki 1.5 Derece Özel Raporu'nun ardından başlayarak Avrupa'da Greta ismiyle öne çıkan okul boykotları, iklim grevleri dalgasının milyonları sokağa döken kitle hareketini, bunun salgın döneminde momentumunu kaybedişini ama eşzamanlı olarak sadece Avrupa merkezli değil, daha küresel çapta kendine siyasette bir güç olarak daha fazla yer kazanmak için strateji ve taktik tartışmalarını yoğunlaştırmasını yeni bir kırılma süreci olarak alabiliriz. Hareketin bir anda kitleselleşmesinin ardında elbette Yeşil Yeni Anlaşmalara zemin yaratma fırsatı oluşturmaktan emperyalist rekabette basınç oluşturmaya kimi düzeniçi dinamiklerin kısmi payı olsa da esasen salgın öncesi 40'ın üzerinde benzer zamanlarda patlak veren halk isyanları dalgasıyla üst üste binen sistem karşıtı

duygu güçlüydü.

Ne olmuştu?

Emperyalist kapitalizm krizdeydi, küreselleşme sürecinin getirdiği kronik işsizlik, toplumsal çürüme, katmerlenen doğa talanı gibi yapısal özelliklerinin yanında bunu en azından 2008 küresel ekonomik krizinin etkilerinin aşılabilmesi, yeniden paylaşım rekabetinin azalan ABD hegemonyası koşullarında yeni bir dünya savaşına somut hazırlıklar, adımlara doğru evrilmesinden görebiliyorduk. Ve tüm bunlar gerçek varoluşsal tehdidi oluşturan ekolojik çöküşün, süregelen iklim felaketlerinin küresel sermaye için ancak kendi krizi için bir çıkış imkanı sağladığı oranda gündem olması dışında bir gündem oluşturmasını engelliyordu.

İklim örgütlerinin resmi iklim müzakerelerini meşru bir zemin olarak

kabul ederek tüm enerjisini devletleri, şirketleri ve bunların COP gibi ortak platformlarını “iknaya” yönelik kullanması adım adım yerini bu yeni dalganın bu zeminlerin meşruluğunu sorgulayan, sarsan, tanımayan çizgiye bıraktı. Bugünü ve geleceği kaosa sürüklenen gençlik kitleleri ve ezilen halkların bir mücadele kanalı olarak iklim hareketi içinde yer alışı bu açıdan bir kendi kaderlerini ellerine alma arayışı olarak görülebilir. Kendiliğinden bilincin iklim değişikliğinin aciliyet gerektiren adımları karşısında aktığı politikleşme kanalı ve felaketlerle varlık yokluk mücadelesi verilen bölgelerden doğan çılgınlığın yakınlaşma çabası. Baskın bir ideolojik hatta, politik programa sahip olmayan, alabildiğine asgari politik formasyondan yoksun aktivist kitlelerin radikalleşme süreçleri.

2018'deki rapor ve okul boykotlarıyla bu yeni arayış süreci elbette kendine özgü örgütleri, enternasyonal ağları, eylem biçimlerini, sloganları, talepleri doğurdu. Farklı ülke ve kıtalarda değişik düzeylerde yeni toplumsal özneler ortaya çıktı. “İklim aktivizmi” yer yer küçük burjuva radikalizmi karakterini aşan örgütlenmeler ortaya çıkardı. İklim adaleti hareketi sistemi değiştirme sloganındaki sistemin kapitalizm olduğunu, kapitalizmin sınıf sömürsünü sömürgecilik, patriyarka, ırkçılık, militarizm gibi farklı sistemsel baskı biçimleriyle sürdürdüğünü daha açık bir biçimde dile getirmeye başladı. Şekillenme süreci devam ediyor ve harekette yer alan kesimler kendilerini, potansiyellerini ciddiyetle ele alıyor. Bir petrol ülkesinin başkentinde süren COP-28'i boykot etmek için 5-10 Aralık tarihlerinde Kolombiya'nın Casanare eyaletinin Pore kentinde düzenlenen Yeryüzü Sosyal Konferansı (YSK), tam da bu yeni şekil alma arayışının somutlandığı yerlerden biri oldu.[1]

COP-26'yı boykot etmek amaçlı kurulan ağın 2020'deki pek çok toplantıyla uzun bir tartışma süreci ardından nihayete ulaştırdığı Glasgow Halkların İklim Anlaşması sürecinde oluşan ağ, Portekizli iklim örgütü Climaximo'nun [2] yeniden mobilize etmesiyle ana çekirdeği oluşan, hem teknik açıdan hem de içerik açısından 2023'te uzun bir hazırlık sürecinin ardından örgütlenen YSK'nin son anda Pakistan'dan Kolombiya'ya alınması, özellikle Afrika için vize sorunları, Asya'nın ulaşım zorluğu ve finansal kısıtlar 100'ün üzerindeki katılım kaydı yapan iklim eylemcilerinden yaklaşık 50 kadarının konferansa ulaşmasıyla sonuçlandı.(3)

Hazırlık sürecinde konferanstaki atölyeler için başvurular alındı ve örgütlenme komisyonu Konferans'ın ana temalarını oluşturan tüm konuların kapsanması için örgütlerle etkileşim içinde oldu. Konferans anına olabildiğince tartışmalar tüketilerek gidildi ve son kararların alınacağı bir alan olarak kurgulandı. Hedeflenen bir uluslararası koordinasyon oluşumu için örgütlerden nasıl bir işleyiş, yapılanma, hedefler, taktikleri içeren koordinasyon önerileri toplandı. Polen'in de dahil olduğu 7 örgüt Konferans öncesinde koordinasyon önerisinde bulundu. Atölye programı oluştururken ise örgütlerin kendi ülkelerine ve gündemlerine hakim olsalar ve enternasyonal bağları güçlü olsa da hareketin geneline perspektif sunmakta tutuk kaldığı görüldü. Devrimci hareketle ya da genel olarak politik gündemlerle kopukluk, toplumsal güç ilişkilerine, sınıfsal duruma dair -marksist ya da değil- analizlerden yoksunluk sadece iklime odaklanıldığında bir sonraki adımın nasıl atılacağına dair bir belirsizlik getiriyor. Konferansa delege olarak da katılan Kolombiya'dan Polifona çeviri kolektifi geniş bir çevirmen ekibiyle ve teknik ekipmanlarıyla konferansın İngilizce ve

İspanyolca iki dilli olmasını sağladı. Örgütlerin özgüçleriyle ve sermaye dışı taban örgütlerinin bağışlarıyla örgütlenen bir ilk deneme için bu katılım düzeyi, fiziksel koşulların iyi örgütlenişi, dil ve teknik altyapının sorunsuz planlanması, konferans anında olası sorunlara karşı bir Bakım (Care) ekibinin oluşturulması, oturum aralarında ve gün sonlarında Latin Amerika halklarının kültürel ritüellerinin topluluğu kaynaştırması gibi hazırlıklar önemli bir birikime işaret ediyor ve gelecek açısından da olumlu bir mesaj veriyordu.

Bir marksist ekoloji örgütü olarak biz Polen Ekoloji Kolektifi, Avrupa'da farklı ülkelerde örgütlü sosyalist gençlik örgütü Young Struggle [4] ve Kolombiya'dan sosyalist tandanslı Halklar Kongresi dışında diğer katılımcı örgütler çok çeşitli ideolojik arkaplanlara sahip, genç ya da uzun ömürlü, deneyimli ya da yeni oluşmuş, tekil odaklı ya da politik özelliklere sahipti. Almanya'dan **Fridays For Future Köln** (ve Ver.di sendikası ile ortak kampanyaları **Wir Fahren Zusammen**, Avustralya'dan geçtiğimiz aylarda kömür limanı blokajına katılan **Blockade Australia**, Portekiz'den **Climáximo** ve **Greve Climática Estudantil (FFF Lisbon)**, İsviçre'den **Climate Strike Switzerland**, Kolombiya'dan **Ciencia Local**, **Extinction Rebellion Medellín**, **Polifona ve Alianza Colombia Libre De Fracking**, Kanada'dan feminist bir dayanışma örgütü **PASC**, İtalya'dan **XR Bologna**, Meksika'dan **Alianza Mexicana contra el Fracking**, **Mujeres por la Sostenibilidad Ambiental Y Alimentaria (MUSAA)**, **Asamblea Ecologista Popular**, **APIIDTT** ve, Venezuela'dan **Red de Cooperacion Amazonica REDCAM-Juventud**, Peru'dan kadın örgütü **FENMUCARINAP**, Ekvador'dan **Futuros Indígenas ve XR Ecuador**, Endonezya'dan **Debt for climate Indonesia**, Danimarka'dan **Global Aktion**, Avusturya'dan **Degrowth Vienna**, ABD'den **The Disruption Project**,

Bask Ülkesi'nden **XR Bizkaia** konferansa yüz yüze katılabilen örgütler oldu. Bu örgütler dışında bireysel olarak Konferans'a katılan iklim aktivistleri ve insan hakları savunucuları vardı.[5] Katılımcı örgütlerin Avrupa ve Latin Amerika arasında dağılması Asya ve Afrika'dan katılımın sağlanamaması önemli bir eksiklik olarak öne çıkıyor.

Konferansın ilk üç günü katılımcı örgütlerin öncesinden önerdiği atölyelerden, sunumlardan; son iki günü ise iklim/ekoloji örgütlerini delege olarak temsil etme yetkisiyle gelenlerin oy yetkisine sahip olduğu iç tartışmalardan oluştu.[6] Atölyeler, iklim hareketinin önünde ortaklaşmayı ve derinleşmeyi bekleyen vizyon/program, değişim teorisi, strateji ve örgütlenme 4 temel dayanak noktasından en az birini kapsayan bir içeriğe sahipti. Bu noktalar, iklim adaleti hareketinin geçmişinden bu yana birikiminin bir yansıması ve marksist literatürdeki anlamlarından biraz farklı kullanılıyor. Şöyle somutlayalım: marksist-leninistler için "vizyon" bu tartışmalarda sosyalizme; değişim teorisi proleter devrime; strateji halk ayaklanmaları ve iç savaşlar serisine; örgüt ise komünist parti, antifaşist cephe, antiemperyalist enternasyonal birliklere tekabül edebilir.

YSK'deki vizyon tartışması yapılan ilk atölyede sunulan kapitalizm alternatifleri küçülmeden, ekososyalizme, Kızıl Anlaşma'dan (Red Deal) toplumsal ekolojiye, döngüsel ekonomiden Yeşil Yeni Anlaşma'ya aslında birbiriyle aynı kategoriye girmeyen, yer yer birbiriyle örtüşen geniş bir yelpazeyi kapsıyordu. Daha ilk oturumdaki bu tartışma ortamı hareketin ideolojik farklılıklarının onun daha somut bir politik güce dönüşmesindeki en önemli öznel engellerden biri olduğunu gösteriyordu.

İlk günün diğer oturumunda Climaximo'nun İklim Çöküşüne El Freni başlıklı sunumu yer aldı. Konferansa fiziksel ve zihinsel olarak büyük bir emek katan bu örgüt aynı zamanda kendini iklim örgütü olarak tarif edip politik düzeyi en yüksek olan örgüt olarak ayrışıyor. Neredeyse bir siyasi parti niteliğinde programı, kadro politikası, stratejisi, gençlik örgütü olan bu antikapitalist iklim örgütü, kendi içlerinde bir "iklim acil durumu" ilan ederek eylemlerinin çapını ve düzeyini buna uygun hale getirme kararını enternasyonal ilişkiler düzleminde de uyguluyor. Teorik olarak parçalı ve eklektik yaklaşımları olsa da düzen içi (reformist) ve düzen dışı (anarşist) toplumsal dönüşümlerin iklim krizine bir cevabı olmadığını bunun için kopuşsal (sosyalist devrim) bir sürece gerek olduğunu savunuyor. Ancak yoğun anti-komünist propagandanın basıncı ve Avrupa'da güçlü devrimci partilerin olmayışıyla marksist-leninist bir ideolojiyi belki de yeni kuşaklara anlatmak için örneğin diyalektik materyalizm yerine toplumsal gerçekliğin değişken-belirsiz-karmaşık-muğlak (VUCA) olduğunu örneklerle anlatıyor.

El freni sunumlarının tarihsel deneyimleri ele alış ve güncel deneyimlerle bunları aynı kategorizasyona sokarak birleştirmesi oldukça derinlikli olsa da özellikle düşman-devlet analizinin eksikliği, şiddet araçlarının rolünün yer almayışı, sınıfsal analiz eksikliği, dünyada süren devrimci mücadelelerle iklim hareketinin ilişkisine dair perspektifsizliği, öncü-önder örgütlenme biçimleri üzerinde durulmayıp radikal kitle hareketlerine odaklanılışı anlatının zayıf noktalarıydı. Kabaca "devrimci partiler yok, oluşmasını bekleyemeyiz, o yüzden olanları devrimci kopuşa geçirmek için hazırlamalıyız, bunun için de bu parametreleri kullanmalıyız" diyor, aciliyeti önceleyen "iklim

gerçekçiliği" bakış açısıyla.

Dikkat çekici oturumlardan bir diğeryse Konferans'ın tamamen çevrimiçi-hibrit oturumlarından oluşan ikinci gününde mali sermayeye işlem ve servet vergisi getirmeyi amaçlayan Revolutionary Reparations kampanyasından Keval'in sunumuydu.[7] İklim krizine feminist bakış açıları, finansal sisteme karşı iklim hareketinin yapabilecekleri, gençliğin görevleri, ekoloji ve emek arasındaki bağlantı veya iklim felaketine karşı mücadelede devrimci yaklaşımlara duyulan ihtiyaç da atölye konuları arasındaydı.

Polen Ekoloji Kolektifi olarak Young Struggle örgütü ile birlikte Orta Doğu'da Savaş Bağlamında İklim Krizi oturumunda Rojava'dan Green Trees ve Özerk Yönetim Ekoloji Komitesi'nden konuşmacılar ve Filistinli örgüt Masar Badil'den Khalid Barakat'ın çevrimiçi katılımıyla esasen strateji konusunun farklı coğrafya ve koşullarda nasıl değişebileceğini, acil durumların nasıl devrimci sonuçlar olarak değerlendirilebileceğini ve gelişmelerin sıçramalı olabileceğini tartıştık. Ortak düzenlediğimiz diğer oturumda ise emekoloji ya da emeğin ekolojisi teması altında iklim-emek mücadelelerinin ortaklığı, küresel tedarik zincirleri boyunca oluşan ağ tipi örgütlenmelerin iklim hareketi için oynayabileceği rol gibi konular üzerinde durarak hareketin genelindeki eksik odak noktalardan biri üzerinde verimli tartışmalar gerçekleştirdik.

Atölyelerde tartışmalarda öne çıkanlar, ortak görüşler, sonuçlar A1 boyutunda büyük kağıtlara not alındı. Oturumlar sonrası günün değerlendirmesi, sonuçların aktarılması ve ortak tartışmaların yapıldığı genel mecliste paralel oturumlar nedeniyle bir atölyeye katılamayanlar tüm konferans

tartışmalarına böylelikle hakim olmuş oldu. Konferansta atölye ve meclislerin moderasyonunda demokratik ve toplumsal cinsiyete duyarlılık ilkeleri, konuşmalarda fazla teknik dil kullanmama ve çeviriler için yavaş olma hassasiyeti, örgütleyici komisyonun hiyerarşik bir üstünlük kurmaması için görevlerin dağıtılması gibi önlemler yine alabildiğine ideolojik çeşitliliğe sahip geniş kitle örgütlerinin koordinasyonunun, uyumlu çalışabilmesinin nasıl sağlanabileceğine dair iklim hareketinde oluşan birikimi gösteriyordu. Harekette aynı yöntemlerin kritik anlarda dağıtıcı ve apolitikleştirici bir rol oynayabileceğinin deneyimi olsa da bunlar yeni oluşumun birbirini tanıması için gerekli esnekliği sağladı.

Konferansın son iki günü öncesinde, konferans hazırlık aşamasında sunulan 7 koordinasyon taslağına dair toplantılar yapıldı ve 2 taslağına kadar örgütler arasında ortaklaşma sağlandı. Delege temsiliyeti olanların oy hakkının olduğu bu iki günde tartışmaların ardından bir koordinasyon metni üzerinde uzlaşıldı, COP-29 ve COP-30'un nasıl boykot edileceği üzerine hazırlık komisyonları oluşturuldu ve YSK'nin ikincisinin nerede ve nasıl düzenleneceğine dair kararlar alındı. Buna göre Azerbaycan'daki COP-29 eşzamanlı olarak Meksika'da YSK'nin ikincisini düzenleyerek, Amazonya/Brezilya'daki COP-30 ise doğrudan orada bir blokaj örgütlenerek boykot edilecek. Hem koordinasyonda yer almayı isteyen örgütler hem de bu boykot ve konferansı düzenleyecek komisyonlar hiç vakit kaybetmeden Konferans'ın ardından değerlendirme ve planlama toplantılarını düzenlemeye devam ettiler ve ediyorlar.[8] Böylece Konferans öncesinde amaçlanan bir enternasyonal koordinasyon kurma,

Konferans'ın ikincisini planlama ve COP boykotunu örgütleme amaçlarına ulaşılmış oldu.

COP'un meşruiyetini daha da azaltmak açısından konferans kendi çapında bir etkide bulundu. Elbette şu an için sınırlı bir çevreye hitap etse de çok genç bir kuşak politik birikim ve tarihsel bilgi anlamında sınırlılıklarıyla birlikte radikalleşiyor. Kırılganlık yaratan bu durumu kendi alanımızdan beslemek göreviyle karşı karşıyayız. Örneğin emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfını faşizmin tabanı haline gelmekten kurtarabilecek bir potansiyel taşıyor iklim hareketi. Burada emeğin ekolojisiyle, emperyalist savaflara karşı doğru tutumlarla bir bariyer çekebilir ve örgütleyebiliriz.

Polen Ekoloji Kolektifi olarak Konferans'a öncelikle ideolojik-teorik olarak yakın olan örgütlerle tanışmak, ilişki geliştirmek ve iklim hareketine, politikalarına dair görüşlerimizi paylaşmak ve hareketteki liberal, küçük burjuva düşünüş tarzına bir etkide bulunmak, burada oluşacak koordinasyona dair somut adım atmak amaçlarıyla katıldık ve bu bakımdan verimli bir süreci geride bıraktık. Sürecin öncesi ve sonrasında bir parçası olmak oluşum halindeki bir hareketi içeriden etkilemek ve birlikte şekil almak, karşılıklı öğrenmek için önemli fırsatlar sunduğu gibi tüm örgütlere özgüven ve dayanışma duyguları aşıyor. Şimdi oluşan koordinasyona acil durum çağrısına uygun dünyadan daha fazla örgüt katmak, koordinasyonun politik tartışma gündemlerini belirleyerek ortaklaşmayı ileri taşımak ve ortak eylem günleri, kampanyaları belirlemek görevleri önümüzde duruyor. Kolektifimiz bu oluşumu Türkiye'deki iklim/ekoloji örgütlerine tanıtmak, bunlarla sınırlı kalmayıp sosyalist gençlik örgütleri, sendikalar ve siyasi partileri de bu sürecin aktif parçaları haline getirmek için çalışmalarını sürdürmeye devam edecek.

Sermaye küresel iklim değişikliğini boyun eğdirmek için bir fırsat olarak görüyorsa biz devrimci iddialı örgütler, aktivistler olarak da siyasi iddiamızı büyütme, örgütlenmek için bir zemin olarak görmeliyiz. Bu çürümüş çöküşteki düzenin krizleri ezilenleri çaresiz, geleceksiz ve umutsuz kılacak her türlü zoru kullanıyor. Bizi zaten öldüren düzen kitlesel kıyımlara yol açacak koşullara da çoktan göz yummuş durumda. İklim adaleti hareketi bunun farkında ve yolunu devrimci politikayla kesitirmenin yollarını arıyor. Dünyada devrim ateşinin en sıcak yandığı coğrafyalardan birinde yaşayanlar olarak bu çağrıya ses vermek bizi bu çağın devrimcisi yapacaktır.

YSK'de kurulan enternasyonal koordinasyonun ortaklaştığı ilkelere değinen acil durum metni şu şekilde:

İklim Acil Durumu İlan Etmesi Gereken Bizleriz

Hükümetler ve şirketler gezegene savaş ilan ettiler. Bizi ve gezegeni mahvoluşa mahkum ediyorlar. Bu, kapitalist sınıfın kâr amacıyla önceden planlanmış ve koordine edilmiş bize karşı düzenlenen bir şiddet eylemi. İklim çöküşünü durdurmanın tek yolu ise iklim son tarihlerinden önce sistem değişikliğini gerçekleştirmek. Kapitalistlerden durmalarını istemek onları durdurmayacak.

Biz iklim gerçekçileri, bu görevi yerine getirmek için, iklim adaleti hareketinde, tabandan gelen sosyal hareketlerde veya siyasi örgütlerde örgütlü olan biz halkın bir araya gelmesi ve Kapitalizmden başka bir sisteme değişiklik yapmaya yönelik planlarımızı uluslararası düzeyde birleştirmesi gerektiğini görüyoruz. Kolombiya'nın Casanare kentinde düzenlenen Yeryüzü Sosyal Konferansı'nda bazı örgütler ve örgütçüler iklim acil durumu ilan etmeyi ve insanlığın geleceği için tüm sorumluluğu üstlenmede dürüstlük ve adanmışlık hedefiyle, farklı güç ve yeteneklerimizi bir araya getiren uluslararası bir koordinasyon kurmayı taahhüt ettiler.

Dünyanın dört bir yanından gelen örgütlerin, ortak bir sistem değişikliği planına imkan tanıyan, içinde yaşadığımız değişen bağlamlara göre esnekliğe izin veren ve ortak bir siyasi durum analizine sahip olmamızı sağlayacak ortak bir vizyonun inşa edebileceği uluslararası bir koordinasyon kurmayı amaçlıyoruz. Sistemi değiştirmek için ortak bir dürtüyü paylaşan toplumun tüm kesimlerini - barınma, gıda, ekoloji, kadın, lgbtiq+ , toprak, köylü, Yerli ve Siyah toplulukların hakları, kendi kaderini tayin hakkı, sosyalizm için toplumsal mücadeleler

- iklim acil durumu çağrısına katılmaya, birbirimizi tanımaya ve insanlığın geleceğini kendi sorumluluğumuz olarak almaksızın ve bizi yok etmeden önce bizi öldürmeye devam eden bu sistemi değiştirmeksizin zafer kazanamayacağımızı ifade etmeye çağırıyoruz.

[1]Konferans öncesi hazırladığımız şu kısa metinde bu girişte yapılan tartışmaya dair biraz daha detay bulunabilir: <https://www.polenekoloji.org/5-10-aralikta-gerceklescek-yeryuzu-sosyal-konferansi-nedir/>

[2]Climaximo'dan Konferans'a katılan Alice'in yazdığı değerlendirme yazısı meseleye dair anlayışlarını ortaya koyuyor: <https://www.fightthefire.net/earth-social-conference-organize-system-change/>

[3]Konferans çağrısını imzalayanların tam listesine buradan ulaşabilirsiniz: <https://earthsocialconference.org/who/>

[4]Konferansın öncesi, anı ve sonrasında en dinamik örgütlerinden olan Young Struggle delegesinin konferans üzerine söyleşi ETHA'da yer aldı:

<http://etha53.com/haberdetay/young-struggledan-struth-ekoloji-tum-devrimcilerin-meselesi-olmalı-188528>

[5]Bunlardan biri olan Fransa'dan Kolombiya'ya sürgün edilmiş bir insan hakları savunucusu Juan Pablo Gutiérrez Konferans sonucunda ortaklaşan Koordinasyon acil durum ilanına katılan isimlerden biri oldu. Konferans hakkındaki değerlendirmesini şu yazıda dile getirdi: <https://www.blast-info.fr/articles/2023/a-pore-en-colombie-la-contre-cop-28-appelle-a-la-rupture-TSS1ArJYSXeOEVftIcIY2Q>

[6]Konferansın programına buradan ulaşılabilir: <https://earthsocialconference.org/program/>

[7]<https://revolutionaryreparations.org/>

[8]Konferans sonuçlarına dair bilgilendirme kendi sitesinde yer aldı: <https://earthsocialconference.org/wrap-up/>

COP28 SONRASI BAŞKA BİR DEĞERLENDİRME DAHA: İKLİM ADALETİ VE TÜRKİYE’NİN KİMLİK BUNALIMI

Cem İskender Aydın

Uzun uzun yazması zor, bir nefeste okuması daha da zor olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin 28’inci Taraflar Toplantısı, yani kısaca COP28 dediğimiz cafcıflı iklim müzakereleri zirvesi biteli bu yazı yazılırken on gün olmuş durumda. Toplantı ile ilgili çok sayıda, detaylı, çok değişik perspektiflerden, hem öncesinde (petrol ülkesi BAE’de, tüketimin mabedi Dubai’de iklim zirvesi mi olurmuş şeklinde) hem sonrasında (sonuçta bir metin çıktı, içinde ilk kez fosil yakıt geçiyor [aman tanrım ne büyük terakki], kayıp zarar fonuna cüzi de olsa para girdi, ama metin dili çok zayıf falan filan) yazılmış çok güzel değerlendirmeler var. Bu onlar kadar süper bir değerlendirme değil ne yazık ki.

Ben bu yazıda “iklim adaleti” açısından bakarak bir değerlendirme yapmaya çalışacağım. Daha ziyade “iklim adaleti” teriminin kullanımı ile ilgili ve aslında tam olarak da Türkiye’nin iklim adaleti terimini nasıl işine gelecek şekilde kullandığı ile ilgili yazacağım. Bir başka değerlendirme daha yazmak, inanın bana, başka bir değerlendirme okumaktan daha zor. O yüzden buradaki çabamı takdir edip bu sıkıcı yazımın geri kalanını okuyacağınıza inanıyorum. Yazı daha az sıkıcı olsun diye çeşitli yerlerine resimler ve figürler de koydum.

Şimdi yazının kalanını okumaya başlamadan önce biraz kafamızı dağıtmak için yandaki resme bakarak başlayabiliriz.

Kendi kimlik bunalımından sizi alıp Türkiye’nin yıllar içinde gözlemlediğim kimlik bunalımına götürmek niyetindeyim. Müzakereler devam ederken Fatma Varank’ın konuk olduğu [şuradaki podcast’i](#)[1] dinleme gafletinde buldum ve gözlerim yukarıdaki fotoğrafta olduğu gibi fal taşı gibi açıldı şaşkınlıktan. Benim yazdıklarımı okuyacak kadar dirayetli olduğunuz için podcast’i de bileklerinizi kesmeden dinleyebileceğinizi varsayıyorum. O yüzden dinleyebilirsiniz isterseniz. Ama dinlemek istemiyorsanız kısaca şunları söylüyor (tekrar dinlemeden, aklımda kalanları özensiz bir şekilde özet geçiyorum).

1.Türkiye olarak bizim iklim değişikliği ile ilgili sorumluluğumuz yok. Tarihsel emisyonlarımız çok az. Zengin ülkeler bu işin sorumlusu. Sorumlu olmayanlara para vermeleri lazım. Ama çok vermiyorlar, verdiklerini de kredi olarak veriyorlar.

2005 yılında ben, kendi kimlik bunalımımı yaşarken (Kaynak: Ben)

Çünkü iklim adaleti bunu gerektirir.

2.Bize para vermiyorlar. Halbuki mitigasyon ve adaptasyon için paraya çok ihtiyacımız var. Ama gelişmekte olan bir ülke olduğumuz halde bize vermiyorlar. Nerede iklim adaleti?

3.Biz ayrıca kırılgan da bir ülkeyiz çünkü Akdeniz çanağında mıyız, neyiz, öyle bir şeyler var. Yeni kayıp zarar fonundan da bize para verilmeli. Çünkü iklim adaleti bunu gerektirir.

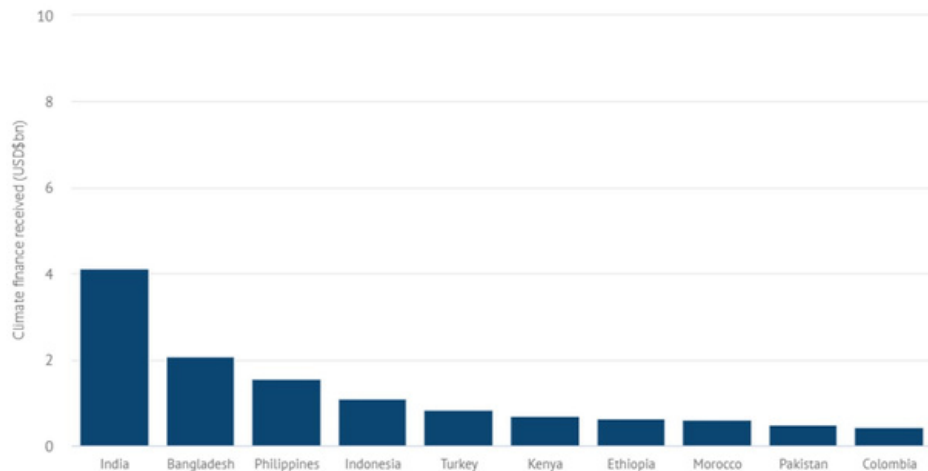
Şimdi benim sinirimi en çok bozan asıl ve ilk mesele şu: İklim adaleti neden sadece ülkeler arasında bir sorunmuş gibi yansıtılıyor burada? Akbelen'de kömür madeni yüzünden yerinden, toprağından, geçim kaynağından edilen insanlar sözü konusunu olunca iklim adaletsizliği olmuyor mu? Olmuyor demek ki. İklim adaleti sadece "bizim suçumuz yok, suçlu olan zengin batı ülkeleri ve bu ülkeler bize para vermeli" argümanı içinde, işinize yaradığı gibi kullanılacak bir kavram olamaz. Tutarlı bir şekilde iklim adaleti savunacaksanız o zaman her boyutuna ayrı ayrı saygı göstereceksiniz. Türkiye'nin bu türden tutarsızlıkları yeni değil tabii ki. Bu noktada 2016 yılında Marakeş'teki COP22 sırasında yazdığım eski bir yazıma[2] göndermek isterim sizi zamanınız varsa. Marakeş demişken, oradayken çektiğim bir fotoğraf ile yazıya küçük bir ara vereyim.

Aslında yazıyı burada bitirebilirim, siz de bu noktadan sonra okumayı bırakabilirsiniz. Buraya kadar okuduğunuz için teşekkür ederim. Ama sinirimi tamamen atabilmiş değilim O yüzden yukarıdaki argümanları daha ayrıntılı bir şekilde incelemek isterim, siz de okumayı bırakmazsanız güzel olur.

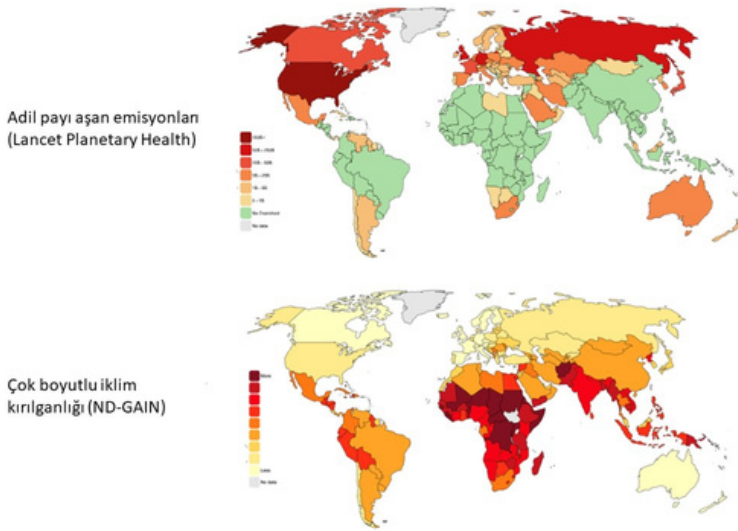
İlk olarak birinci ve üçüncü argümanı didikleyelim. Aşağıdaki figürde dünya ülkelerinin adil paylarını aşan emisyonlarını (yukarıdaki harita) ve ülkelerin iklim değişikliğinin etkilerine karşı ne kadar kırılgan olduklarını gösteren (aşağıdaki harita) iki harita var. Türkiye yukarıdaki haritada yeşil değil, yani adil payını aşmış. Aşağıdaki haritada da kırmızı değil, yani dünyadaki en kırılgan ülkeler arasında değil. Bu bilgi Fatma Varank'ın açıklamalarının neresine düşüyor, emin değilim.

İkinci argümana, yani Türkiye'ye para gelmediği iddiasına gelelim. Aşağıda CarbonBrief tarafından OECD datası kullanılarak yapılmış figürde görüleceği üzere Türkiye'ye iklim finansmanı olarak para gelmiyor şeklinde bir çıkarım mümkün değil. Çünkü, yani, geliyor. Daha fazla ne yazabilirim bu konuda, bilmiyorum.

En çok iklim finansı alan 10 ülke

Marakeş'te düzenlenen COP22 sırasında ilk gün Türkiye'ye verilen "Günün Fosili" ödülünü alırken ben. "Taç giyen baş akıllanır, bu berif de bu olaydan sonra aklını başına almıştır" diye düşünenler olabilir aranızda. Öyle düşünmeye devam etmeleri işime gelir açıkçası.

Kaynak: Jason Hickel, <https://twitter.com/jasonhickel/status/1498587298736316418>

Yukarıdaki haritanın datası için Lancet'ta yayınlanan şu çalışmaya [https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(20\)30196-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(20)30196-0/fulltext),

aşağıdaki haritanın datası için ise ND-GAIN (Notre Dame Global Adaptation Initiative) tarafından yapılan bu çalışmaya <https://gain.nd.edu/our-work/country-index/rankings/> bakabilirsiniz.

Yazıyı bitirmeden önce de son olarak şunu söylemek isterim. Türkiye'nin iklim finansmanına erişim için kullandığı söylemin yıllar içinde nasıl değiştiğine de çok şaşırarak şahit olmuş durumdayım. Bir önceki iklim değişikliği baş müzakerecisi Prof. Mehmet Emin Birpınar'dan birkaç kez şahsen duyduğum argüman şöyleydi: *Türkiye'nin çok önemli bir mitigasyon potansiyeli var ve emisyon azaltımı ve yenilebilir enerji için gerekli kredilere erişiminin sağlanması gerekiyor. Yoksa Türkiye olarak yoksul ülkelere veya küçük ada ülkelerine özellikle uyum için yapılacak yardımlarda gözümüz yok.*[4] Bu argümanı Sözleşmenin EK-1'inden çıkmak isteyen bir ülke olarak, zaten az miktarda olan finansı bir de bizimle paylaşmak istemediği için çıkmamızı veto eden gelişmekte olan ülkeleri ikna için kullanıyorduk sanırım.

Ama geldiğimiz noktada, Fatma Varank'ın açıklamalarını dinleyince Türkiye'nin sadece uyum finansmanına değil, bir de kayıp-zarar fonuna da göz diktiğini görüyorum. Zamanında EK-1'den çıkmamıza izin vermeyen ülkeler haklılar mıymış yani? Fatma Varank röportajında bir yerde "artık sözümüzü dinleten, liderlik eden, güçlü bir ülkeyiz" minvalinde bir şey söylüyor (yine özensiz bir şekilde özet geçtim).

Şimdi neyiz biz, kırılgan ve güçlü bir ülke mi? Yoksa lider ve iklim finansmanına ihtiyacı olan bir ülke mi?

Kafam çok karışık.

[1] Bu yazı Twitter'da yazdığım bir tweet dizisinin uzun halidir. Dileyen yazıyı okumadan doğrudan o tweet dizisini de okuyabilir. - <https://twitter.com/cemiaydin/status/1735340865516683556>

[2] Sıfıra Yarış podcast'i, Konuk: Fatma Varank (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı ve iklim değişikliği başmüzakerecisi) <https://open.spotify.com/episode/1CJmj8ghrYgK3rNfTgYtzJ?si=rIm6s7liSc2kmh5F5tEaFQ&nd=1&dlsi=8bdaf2843c334812>

[3] Cem İskender Aydın, 2016, İklim Zirvesinde Türkiye: Hem pastam dursun, hem karnım doysun, Agos, 10/11/2016 - <https://www.agos.com.tr/tr/yazi/16988/iklim-zirvesinde-turkiye-hem-pastam-dursun-hem-karnimdoysun>

[4] Bu konu ile ilgili bulabildiğim tek yazılı doküman 2020 yılında Özer Akdemir tarafından yazılmış olan şu yazı: <https://www.evrensel.net/haber/421908/paris-iklim-anlasmasi-ve-turkiye-bir-dunya-sorun-bir-arpa-boyu-yol>

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDE YENİ VERİLER GERÇEKÇİ EŞİKLER

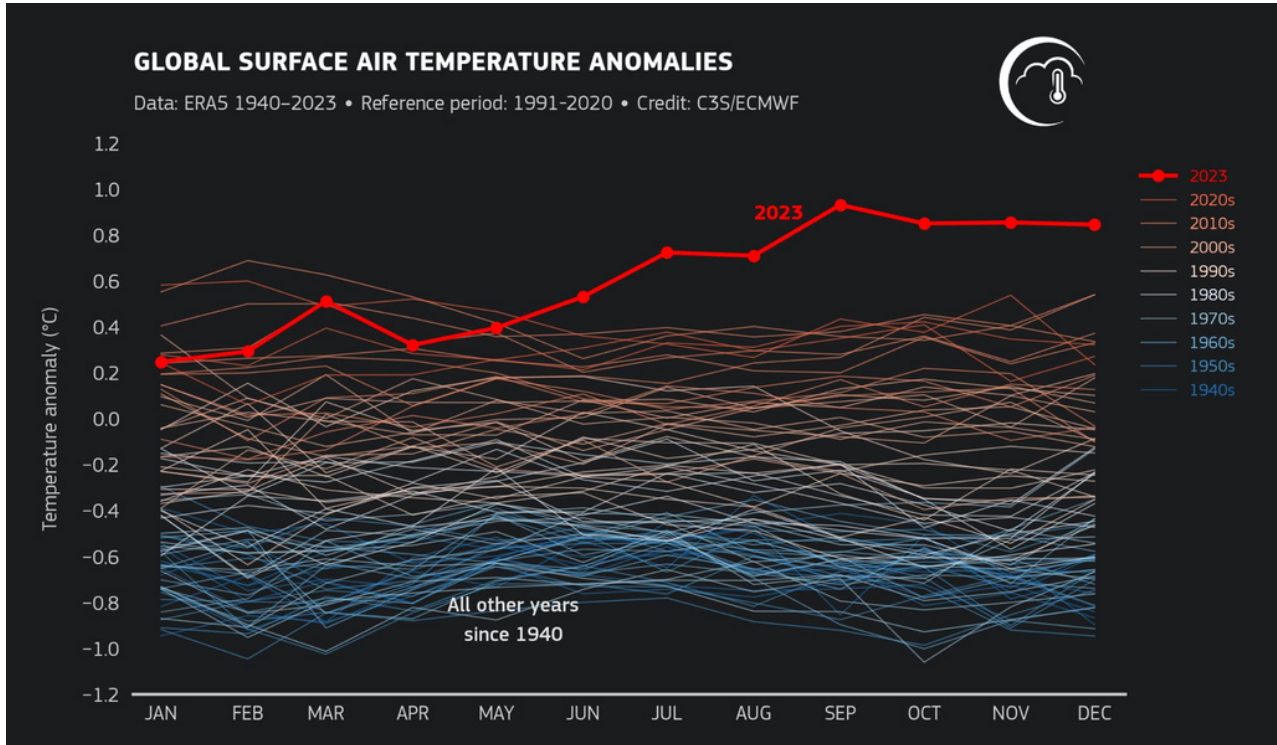
Yaşam Uzun

2023'ün sonunda 3 önemli veri kimi iklim bilimcileri dahi şaşırttı: Küresel ortalama sıcaklık değerleri, Antarktika buz denizi buzul yüzey genişliği ve ortalama okyanus yüzey sıcaklığı değerleri. Bu üç veride de daha önceki rekor değerler büyük sıçramalarla kırılmış oldu.

Avrupa Birliği Copernic İklim Değişikliği Servisi (C3S) 2023'te gezegende ortalama yüzey sıcaklığı, 1850-1900 dönemi ortalamalarına göre 1,48 derece, önceki en sıcak yıl 2016'ya göre ise 0,17 derece daha sıcaktı.[1] Ocak-Şubat 2024 verileriyle bakıldığında son 12 aylık verinin ilk kez 1,5 dereceyi aşma ihtimali bulunuyor. Bu son 100 bin yılın en sıcak yılını yaşadığımız anlamına geliyor. 2020-2022 La Niña

koşullarından 2023'te El Niño[2] koşullarına geçişin etkisizürecek 2024 belki de ilk kez tüm yıl 1,5 derece eşığının aşıldığı yıl olacak. Döngü tersine döndüğünde bir miktar soğuma olacak olsa da artık 2030'a varılmadan kalıcı olarak 1,5 derecenin aşılması ciddi bir ihtimal ve emisyonların azalmadığı her yıl 2050'den önce 2 derece eşığının de üstünde bir ısınmaya doğru yol alıyoruz. 2023'teki bu rekor sıcaklık, giderek daha keskin modellerle hesaplanan ısınma modellerindeki en kötü senaryonun içinde olduğumuzu gösteriyor.

2023'ün rekor sıcaklıkları böylece tüm pozitif geri besleme mekanizmalarını da hızlandıran bir etki yaptı. Tüm kıtalarda

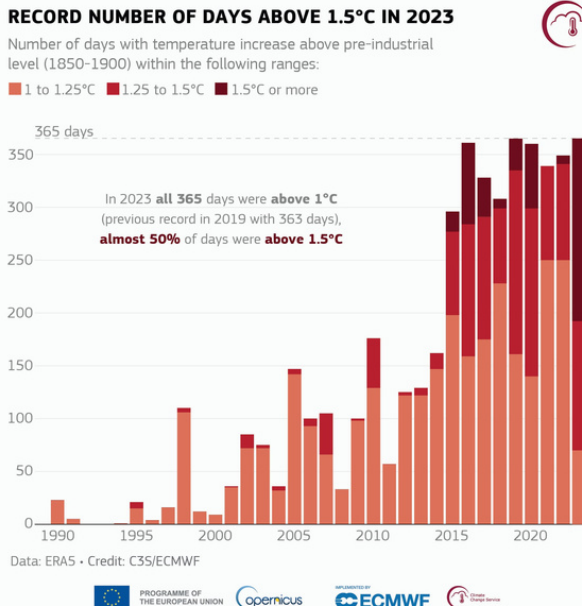
sıcak dalgaları, seller, kuraklıklar ve orman yangınları milyonlarca insanı ve ekosistemleri etkiledi. Örneğin küresel orman yangını karbon emisyonları, büyük ölçüde Kanada'da devam eden orman yangınlarının etkisiyle 2022'ye göre %30 arttı.

Yine, Antarktika deniz buzı 8 ay boyunca yılın ilgili dönemi için rekor düzeyde düşük buz miktarındaydı. Hem günlük hem de aylık buz miktarı Şubat 2023'te tüm zamanların en düşük seviyesine ulaştı. Atmosferik karbondioksit ve metan konsantrasyonları artmaya devam etmiş ve sırasıyla ortalama 419 ppm (2022'ye göre 2,4 ppm daha yüksek) ve 1902 ppb (2022'ye göre 11 ppb daha yüksek) rekor seviyelerine ulaşmıştır. Emisyonların etkisinin olduğu yıl değil, bu konsantrasyonlara ilerleyen yıllarda etki etmesinden kaynaklı zaman kayması iklim durumunun ancak daha kötüye gideceğini gösteriyor. Bu açıdan 1,5 derece için belirlenen yüzde 50 olasılıkla belirlenen karbon bütçesinde kalan 275 milyar metreküp karbondioksit eşdeğeri şu anki emisyon düzeyleriyle daha 7 yıl içinde aşılacaktı. 7 yıla kalmadan bu eşiğin aşılacak olması donmuş topraklardaki metan emisyonu, buzulların kaybıyla albedo

etkisinin azalması, söndürülemeyen orman yangınlarıyla artan emisyonlar gibi geri besleme mekanizmalarının çok daha hızlı etki ettiğini gösteriyor. Elbette tüm bunlar kapitalist üretim çarklarında azalmak bir yana artmayı sürdüren sera gazı emisyonlarının dışında iklimin üzerinde anlık kontrolümüzün olmadığı dönüşümleri.

Tüm bu gelişmeler olurken IPCC 60. Genel Kurul Toplantısı, kurumun yeni başlayan yedinci değerlendirme döngüsünü planlamak için 16-20 Ocak'ta İstanbul'da toplandı. IPCC, Paris Anlaşması'yla ilgili devletlere adeta zaman tanıyan "bilimsel" bir esneklikle 2. Küresel Değerlendirme Raporu'nu açıklanmasını 2028'e bıraktı. Verilen 2040-50 net sıfır sözlerinin tutulup tutulmamasından bağımsız olarak gerçekleşmesi muğlak olası bir net sıfıra nasıl gidileceği bu rekor dereceleri, iklim felaketlerini ve yıkımları belirleyecek. Yani emperyalist savaş tamamları çalıp her şey için geç olduğunda artık bu hedeflerin zaten terk edilmiş olduğunu göreceğiz.

Şimdi emisyonların ana kaynağı olan enerji sektöründe de 2023'e dair veriler yayınlandı. Kısa ve kabaca birkaç veriye bakalım. Dünyadaki yeni güneş enerjisinin çoğu, 2020 ve 2021'de sübvansiyonların kesilmesine rağmen, geçen yıl tüm dünyanın bir önceki yıl devreye aldığından daha fazla güneş enerjisi kuran Çin'de inşa edildi. Çin'in ekonomik büyümesinin motorunu bu yenilenebilir enerji yatırımları oluşturdu. Ember'in dünyadaki elektrik üretiminin yüzde 93'ünü kapsayan 78 ülkeyi içeren 2023 raporuna göre küresel güneş ve rüzgardan elektrik üretimi önceki yıla göre yüzde 19 artarken kömürden üretilen elektrik yüzde 1,1 arttı. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 2023 raporuna göre, dünyadaki yenilenebilir enerji geçen yıl yüzde 50 artarak 2023'te 510 gigawatt'a

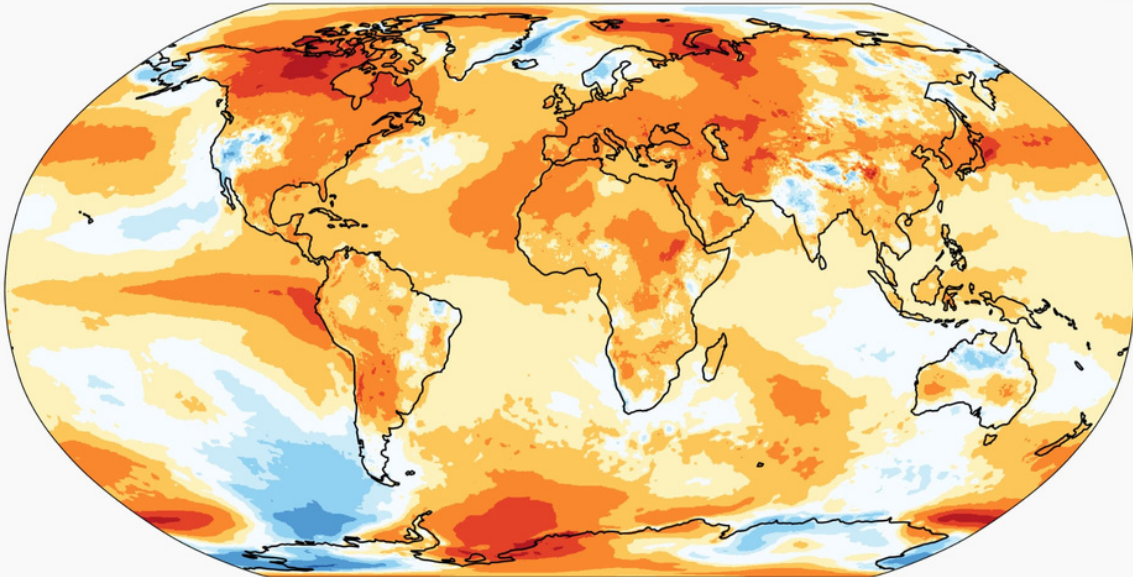

ulaştı. IEA, COP28'de kabul edilen, "fosil yakıt tüketimini önemli ölçüde azaltmak için 2030'a kadar yenilenebilir enerji kapasitesini üç katına çıkarma" taahhüdünü yerine getirmeleri için "gerçek bir şans" sunduğunu da bildiriyor. Raporda 2028'e kadar yenilenebilir enerji kaynaklarının küresel elektrik üretiminin yüzde 42'sinden fazlasını oluşturacağı hesaplanıyor. IEA Başkanı Fatih Birol, enerji geçişindeki hedeflere yakınlıkla ilgili "Orada değiliz ama bir milyon mil uzakta da değiliz" yorumunu yapmış. Petrol karası ve işçi kanıyla bir tekno-distopya kenti olan Dubai'deki COP-28'de çok mühim gelişmelermiş gibi sonuç metninde fosil yakıt ifadesinin geçmesi, önceki yıl kabul edilen yıllık milyarlarca dolar eklenmesi gereken Kayıp Zarar Fonu'na 800 milyon dolar eklenmesi kabul edildi. Fosil sermayesinin yeşil yıkama fuarına dönüşen konferansı hala bir tartışma ve siyaset zemini gören liberal yeşil anlayışın ısrarla görmek istemediği

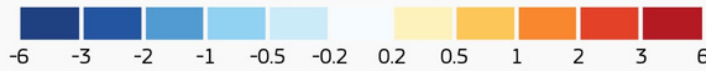
emperyalist rekabetin hiçbir bilimsel raporu, endişeyi, hatta sermayenin kendi kıyımını dikkate almayacağı gerçeği neyse ki iklim adaleti hareketinin daha geniş kesimleri tarafından kabul görüyor. Fosil yakıt kullanımında bir azalma yok, yenilenebilir hızlansa da belirlenen hedefler tutmuyor, dikkatler emisyonların azaltılmasından finansman sorunlarına kayıyor. İklim felaketleri emperyalist finansal boyun eğdirme politikalarının aracına dönüştürülüyor. Emperyalist yeniden paylaşım bir yandan enerji geçişi için gereken maden, mineraller üzerinde yoğunlaşırken bir yandan fosil sermayesi yeni bölgesel savaşlar ve yeni faşist hareketlerle iç içe geçiyor. İşte iklim krizi denen şey bu.

SURFACE AIR TEMPERATURE ANOMALY • 2023

Reference period: 1991–2020 • Data: ERA5 • Credit: C3S/ECMWF

Temperature anomaly (°C)

PROGRAMME OF
THE EUROPEAN UNION

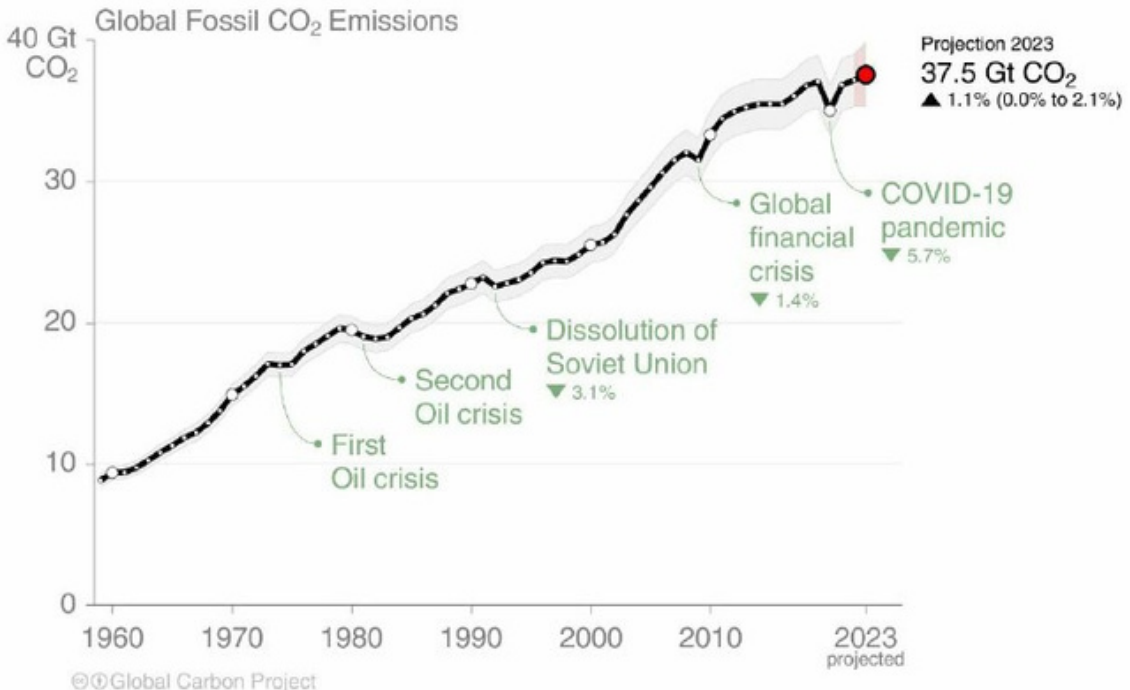
Tartışmanın tüm çerçevesinin nasıl yapıldığına dikkat edin: Biraz daha çaba, biraz daha irade olursa sorunu çözeceğiz. İklim değişikliğindeki gelişmeler sıçramalı ilerlerken sadece mevcut enerji altyapısını yenisinin eklenmesini sağlayan bu sözde geçişe dair söylemleri kesinlikle iklim değişikliğinden ayırıştırmak gerekiyor. Sermayeler arası rekabetin ve yeni iklim ve ekonomik rekabet koşullarına hasarsız uyumun göstergeleri olan bu sermaye yatırımlarının üzerine örtülen sözde iklim önlemi örtüsünü kaldırıp atmak ve kendi yolumuza bakmak dışında seçeneğimiz kalmadı.

Ancak iklim adaleti hareketinin kendisini sıkıştırdığı “iklim gerçekçiliğinin aciliyet dayatması” mefhumuna dair stratejisini daha politik bir düzeyde yeniden kurması gerekiyor. İklim eşikleri milyonların yaşamını etkileyen, binlerce canlı türünün varlığın belirleyen, dünyanın belirli yerlerinin yaşanılmaz hale geleceği ve büyük bir kaosun oluşacağı anları ifade etmesi açısından insanlık tarihinin en önemli eşiklerini imliyor. Burası doğru. Ancak kapitalist toplumda iktidar ilişkilerinin sınıfsal güç ilişkileriyle belirlendiği, bu gücü belirleyen de politik öncülük, önderlik örgütlenmelerinin niteliği, düzeyi olduğu tarihsel deneyimden sabit. İklim adaleti hareketinin farklı ülke ve kıtalarda farklı mücadele

stratejilerine sahip olması anlaşılabilir olsa da bu politik özneleşme sürecini yalnızca radikal kitle hareketi düzeyinde tutması, daha doğrusu şu anki gelişkinlik düzeyinin buna tekabül etmesi sorunun özünü oluşturuyor. Aciliyette karşı çıkış arayışı bu kitle hareketini büyütmeğe geçiyor ama sadece bundan değil, devrimci örgütlerin, partilerin, farklı mücadele araç ve biçimlerinin devreye girmesinden de geçiyor. Mücadeledeki bu boşlukları doldurmak için öncü politik öznelerin tüm birikimlerini kullanması ve kitle hareketleriyle hızla bu dağınıklık ve panikten çıkması gerekiyor. Bir aciliyet varsa devrimci parti, örgüt, kitle hareketlerinin inşasının aciliyetinde, eşiklerin aşılabacağı ve kaçınılmaz bir altüst oluşa girileceği ve bu koşullarda nasıl mücadele edileceğinin bilinmeyişi önümüzde duruyor ve inşa tam da bu nesnel zeminde, sorularda gerçekleşiyor.

[1]<https://climate.copernicus.eu/global-climate-highlights-2023>

[2]Kabaca Pasifik'in tropikal bölgesinin doğusunda okyanus akıntıları döngüsünden kaynaklı ortalamadan daha soğuk ve yağışlı koşulların olduğu yıllar La Niña, bunun tam tersi daha sıcak ve kuru yıllar ise El Niño olarak adlandırılıyor. Her iki dönemin ekstrem hava olayları da şiddetleniyor

"HAKLIYIZ,
HER ŞEYDEN ÖNCE
BU GELİR, FİİLİ MEŞRU
MÜCADELEYİ
GÜÇLENDİRMELİYİZ"

ŞAHİNTEPE
HALK DAYANIŞMASI

Özgür Cihan Uçar

**Merhaba, kendinizi tanıtır mısın bize?
Şahintepe'ye ne zaman taşındınız?
Mahalledeki süreçten bahsedebilir misiniz?**

Özgür Cihan Uçar: Merhabalar. Ben belgesel film yönetmeniyim. Geçimimi sağlamak için sosyal medya yönetimi, fotoğraf ve video işi yapıyorum. 27 yaşındayım, Şahintepe'ye 2003 yılında taşındık. Çocukluğum ve gençliğim bu mahallede geçti diyebilirim. Hala genç olduğumu gözetirsek geçmeye devam ediyor diyelim.

Mahalle yoksul bir emekçi mahallesi. '80'lerin sonu '90'ların başı yerleşim yoğunlaşıyor. Kentin çeperinde, merkezden uzak bir bölge kurulduğunda. İnsanlar geçimlerini sağlayabilmek için bir ev yapmışlar kendilerine. Yolu, suyu, elektriği olmayan ve hepsini kendi emekleriyle, çabalarıyla elde edebilecekleri bir yola girmişler.

İstanbul'da yoksul, emekçi mahallelerinde büyüyen her çocuğun bildiği şeylerdir sanırım benimkiler; su tankerlerinin peşinde koşmak, kafayı yaran taşlı topraklı sokaklarda top oynamak... Benim de hatırımda geçmişe dönük olarak bunlar var. Lise dönemi, saat başı, tıklım tıklım gelen ve bazen binemediğimiz halk otobüsü var vesaire... Önceden mahalleden çıkınca İstanbul'a çıkıyoruz gibi düşünürdük o nedenle bizim yurdumuz burası diyenler bu

konuda çok samimiler bunu belirteyim. Geldiğimiz noktada, ulaşım ve diğer şeyler noktasında daha iyi bir yerde mahalle. İstanbul'un birçok yerinde dolmuş taşmış da burada hala yolda rahat rahat yürüyebiliyorsunuz. O açıdan geçmişe kıyasla iyi bir noktada.

Mahalledeki mücadele sürecini aktarabilir misiniz?

Bizim mücadeleye başladığımız nokta Kanal İstanbul planlarına bağlı olarak geliştirilen, mahallenin 3'te 1'ine yakın bir kısmını içerisine alan Hacımaşlı uygulaması oldu. Bu planlara göre mahallemizin bir kısmı Kanal İstanbul "yeşil alanında" kaldığı gerekçesiyle başka bir ilçeye sürgün edilmek istendi. İnternette çokça açıklamamız mevcut bu konuda. İnsanlara 30-40 yıl önce Şahintepe yaşadıkları zorluklar, tekrar yaşatılmak istendi. Hayata tekrar başlaması istendi yani buradaki halkın. Sokak sokak çalışıp toplantılar organize ettik bu dönemde. Adım atmadığımız yer kalmadı diyebilirim. Şahintepe Halk Dayanışması da bu süreçte kuruldu. Bugün Kanal İstanbul planları hala devam ediyor. Ama Hacımaşlı meselesinde geri adım attılar. Mahkemeler Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yeni bir uygulama yapacağı bu nedenle davaların konusuz kaldığı yönünde karar verdi.

Kanal İstanbul'un temelini atıyoruz diye Erdoğan'ın reklamını yaptığı viyadük çalışması ise yapan firmanın yeterli krediyi alamadığı gerekçesiyle durduruldu. Bir yanıyla emlak rantı yaratan, milyar dolarların söz konusu olduğu "mega" bir proje olduğu için projenin ne zaman hortlayacağını bilemiyoruz. Ama tekrardan hortlayacağı kesin.

Bu süreçte aynı zamanda mahallenin geri kalanında "kentsel yenileme" adı altında

rantsal dönüşüm süreci başladı. Yerinden etme süreci yani. Mahalle 2012'de rezerv alan ilan edildiği için de rantsal dönüşüm sürecinin devlet zorbalığını beraberinde getirmesi kaçınılmaz oldu. Rantsal dönüşümü üstlenenlere; Başakşehir Belediyesine “kolluk kuvvetiyle” yıkım dahi birçok hukuki olanak sunulmuş vaziyette mahallede. Dönüşümün yetkisi Başakşehir Belediyesinde. Bu “kentsel yenilemenin” bir ayağı ise mahallede 2020 yılında yapılan imar uygulaması oldu. Bu uygulamaya bağlı olarak seçilen bazı adalarda ise yetki mahallede daha önceden arsa toplamış olan ve insanları önce 3'te 2 ile şimdise salt çoğunlukla ezmek isteyen Başakkent AŞ'ye (Belediyenin şirketine) verilmiş durumda. Geçtiğimiz aylarda mahalledeki ilk zorla yıkım işlemi gerçekleştirildi. Sabahın erken saatlerinde zorbalıkla, zorla yıkıma geldiler. Önümüzdeki süreçte bu tarz saldırıların artacağı kanaatindeyiz. Buna karşı ise örgütlülüğümüz güçlendirmeye çalışıyoruz. Bir yanıyla dava süreçlerini örerken diğer yandan eylemsellik sürecini örüyoruz.

Paneller, broşür çalışmaları, açıklamalar yaparak gelişmeleri gündem ediyoruz. Mahallemizin çeşitli yerlerinde, Çevre ve Şehircilik önünde, Bölge İdare Mahkemesi önünde basın açıklamaları yaptık. Şimdi de Başakşehir Belediyesine gidiyoruz. Şunu hem kendi içimizde hem de insanlara daima aktarmaya çalışıyoruz, haklıyız, her şeyden önce bu gelir; o yüzden fiili meşru mücadeleyi güçlendirmemiz gerekiyor.

Sabite Yüce

-Merhaba, kendinizi tanıtır mısın bize? Şahintepe'ye ne zaman taşındınız? Mahalledeki süreçten bahsedebilir misiniz?

Sabite Yüce: Merhaba. 52 yaşındayım, perde sektöründe çalışıyorum. İstanbul'a '90'ların ortasında geldik. Geldiğimizde de Şahintepe'ye yerleştik, o günden beri de buradayız. İlk geldiğimizde yaşanacak yer değildi burası, merkezden uzaktı. Yol problemi, su, elektrik problemi vs. vardı. O zamanlar işçiydim, tekstilde çalışıyordum, Yenibosna'daydı çalıştığım yer. Servis gelmiyordu, bu bölgeden az sayıda işçi olduğu için. Biz de Halkalı'ya kadar giderdik. O zaman bir tane otobüs vardı, ona binebilene aşk olsun. Ne zaman geleceği de belli olmazdı. O yüzden minibüsle giderdik. Kalabalık şekilde binerdik Halkalıya giderdik ve servisler bizi alırdı. Geciktiğimizde ise ya geri dönüyorduk ya birkaç vasıtayla gitmeyi deniyorduk.

Şahintepe Halk Dayanışmasıyla nasıl tanıştınız?

Burası 2012 yılında rezerv alan ilan ediliyor. Daha sonra imar uygulaması yapıldıktan sonra da dönüşüm yetkisi Başakşehir Belediyesine veriliyor. Belediye de yetkiyi Başakkent AŞ'ye veriyor. Bizim adamızda da böyle oldu. Şahintepe Halk Dayanışması

ile de o zaman tanıştım. Bir gün bir iş dönüşü bir toplantı vardı, o toplantıya gittim. Toplantıda, haksızlığa uğradığımızı, buranın rezerv alan olduğunu, neler yapabileceklerini öğrendik. Böylece dayanışmayla ilişki kurmuş olduk. Ardından ben de bu oluşumun parçası oldum. Toplantılardan sonra Av. Gül Altay ile ilişkimiz başladı. Bu süreçte davalarımızı açtık. Hem Başakkent AŞ'ye verilen yetki devrine hem de imar uygulamasına dava açtık. Yetki devrine ilişkin açtığımız davaları kazandık. İmar uygulaması davaları ise devam ediyor.

Şahintepe Halk Dayanışması nasıl karar alıyor, nasıl çalışıyor, neler yapıyor?

Halk Dayanışması zaten halkın dayanışmasıdır: Herhangi bir siyasi parti değil, tamamıyla halktan oluşan, kendi haklarını savunan ve bir çatı altında toplanan insanlardan oluşan bir oluşum. Dayanışma Büromuz var. Buraya insanlar gelip mahalleyle, evleriyle ilgili bilgi alıyorlar. Burada toplantılar, paneller yapıyoruz. Bir komite grubumuz var: Şahintepe Halk Dayanışması Komitesi, 50-55 kişiden oluşuyor. Toplantılarımız minimum ayda bir oluyor. Konular seçildikten sonra toplantıyı bir arkadaşımız yönetiyor ve hemfikir olduktan sonra kararlar alınıyor. Bu kararları hayata geçirme sorumluluğu da Yürütme Kurulumuzda. Komitenin alt grubunda yani. Tamamıyla elini taşın altına koyan, alınan kararların sürecini başlatmak için çalışan arkadaşlardan oluşuyor. Yani kararların sorumluluğunu alan ekip. Yürütme Kurulumuz 13-14 kişiden oluşuyor. Yani diyebiliriz ki zamanının büyük kısmını bu çalışmalar için harcayan arkadaşlarımız bunlar. Toplantıların dışında sosyal etkinlikler de oluyor. Geçtiğimiz haftalarda çocuk sineması düzenledik. Mahallede hiç

sinemaya gitmemiş çocukların sinemayı orada izlemesi çok bizim için mutluluk vericiydi.

Kadınların gidebileceği, konuşabileceği, bir araya gelebileceği bir yer olmadığı için Dayanışma Bürosunu bu amaçla da kullanıyoruz. Kadın komitesi kurduk, kadınlara özel etkinlikler planlıyoruz.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Burada ekonomik durumu düşük, Anadolu'nun birçok yerinden gelen insanlar yaşıyor. Buradan bizi kolaylıkla gönderebileceklerini düşündüler. Etrafı geliştirdi mahallenin ve araziler çoğunlukta. Şirinevler, Yenibosna, Merter gibi değil buralar. Satılabilir olarak görülen bir yer yani. Ama umdukları gibi olmadı. Ben 27-28 yıldır buradayım. 30-40 yıldır yaşayan insanlar var burada. 40 yıl önce bir çeşmeden suyunu temin eden insanlar vardı burada. İşte, iş yerine giderken ayaklarına çamur bulaşmasın diye poşet takan ya da iş yerinde yedek bir ayakkabı bulunduran insanlar vardı burada. Yani bütün zorluğunu çekmiş insanlar. Köyde tarlasını, hayvanını sattılar, emeklisinin bütün ikramiyesini buraya yatırdılar. Hayatlarını bu şekilde kurtarabileceklerini düşünürken tam tersi oldu. Rant bölgesi olarak hedeflediler Şahintepe'yi. Ama bizler kendimiz adına söyleyelim hiçbir zaman buraları kaptırmayacağız. Çünkü burada emeğimiz var. Çünkü burada sevdiğimiz var. Burada yaşanmışlıklar var. Çocuklar doğmuş, çocuklar üniversiteye gitmiş... Evlilikler olmuş... Yaşlılarımız burada... Yoksul bir insan bugün gidip de bir daire alamaz. Kiralar 15 binin altında değil. O yüzden asla rantçıların istediği gibi olmayacak hakkımızı sonuna kadar savunacağız!

**Merhaba, kendinizi tanıtır mısınız?
Şahintepe'ye ne zaman taşındınız?**

Ali Kabak: Tokat Reşadiyelim. İşçiyim. 1998'de Samandıra'dan Şahintepe'ye taşındım. Tekstil'de makineciydim. Hala da tekstilde çalışıyorum. Şahintepe Halk Dayanışması kurulduğundan beri olabildiğince mücadelenin içerisinde bulunmaya çalışıyorum. Aksi takdirde kendimi vicdanen rahatsız hissediyorum. Yarın kepçelerle, joplarla, biber gazlarıyla gelip zorla sürüyerek bizi dışarı da atsalar; yani kelepçeler vurup bizi içeri de atsalar en azından evlerimiz için mücadele etmedik demeyeceğiz. "Kardeşim biz elimizden geleni yaptık, barınma hakkı mücadelemizi sonuna kadar sürdürdük" demek için bu yolda yürüyorum.

Şahintepe Halk Dayanışması nasıl kuruldu?

Küllerimizden doğduk demeyeceğim tabii ki. İlk başta mahalleye yapılan bodoslama bir saldırı karşısında bir hamle geliştirdik. Bodoslama saldırı dediğim Hacımaşlı meselesi. Burada yaşayan insanları ben de

dahil, Kanal İstanbul güzergahında kalıyorsun diyerek Arnavutköy'e göndermek istediler. Biz de farklı fikirdeki insanların bir araya gelişiyle bir oluşum oluşturduk. Çünkü aynı fikirdeki insanların bir araya gelmesinden bir şey doğmaz. Biz de tanıdığımız tanımadığımız insanlarla bir araya geldik. Davalar açtık, basın açıklaması düzenledik. O günden beridir de devam ediyoruz. Bu oluşum olmasaydı Çevre ve Şehircilik Bakanlığında maçın ilk dakikasında gol yiyecektik. Yani biz şimdi ilk dakikada gol yemeyi bırak, 90+5'te gol yemeyi de istemiyoruz. Hacımaşlı meselesinde Şahintepe Halk Dayanışması olmasaydı davalar açılmayacaktı. Biz bu süreci erken tedavi ile durdurduk. Bu mahalledeki insanlar barınma hakkına sahiptir, komşularıyla birlik ve beraberlik içerisinde yaşaması için bizlerin mücadelesini sürdürmemiz lazım.

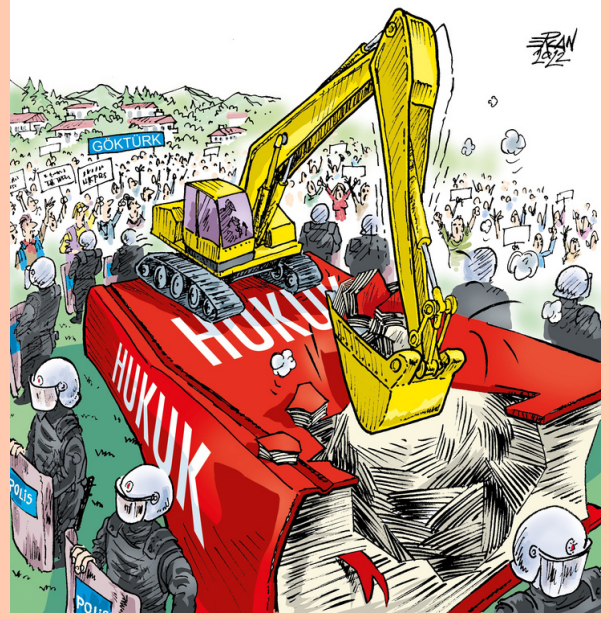
Şahintepe Halk Dayanışması olarak mücadelede ederken yaşadığınız sorunlar var mı?

Burada her daim dayanışmayı güçlendirmek için çabalıyoruz. İnsanları mücadeleye katmaya çalışıyoruz fakat herkesin problemleri sıkıntıları var. Şöyle düşünün evinde şiddet olan, ekonomik sıkıntı olan öğrenciden başarı bekleyemezsin. İnsanların hayatında bir sürü sıkıntılar var. Herkesin kendine göre sorunları oluyor ve diğer konulara giremiyor. Her şey sorun olabiliyor. Ekonomiden al sağlığına kadar herkesin bir şeyi var. Ama biz ne yapıyoruz, Şahintepe'ye bir ateş düşmüş, dere tarafından başlamış, bu ateşi nasıl durdururuz onun için uğraşyoruz. Her şeye rağmen mücadele ediyoruz. Problemler; senin kendi içindeki problemler, seni geri çekiyorsa ben orada pes etmeme taraftarıyım. Çünkü bir oku düşünelim, ne kadar geriye çekersen o

kadar ileriye fırlatabilirsin. İçimde bu düşünce olmasa belki ben de çoktan ayrılırdım Şahintepe Halk Dayanışmasından. Birlik ve beraberlikten güç doğar. Birlikten başarı çıkacağını bildiğim için mücadeleye devam ediyorum. Dayanışmada çok değerli arkadaşlar var. Hepsinin yeri bende ayrıdır. Komşularının bir arada yaşaması için mücadele eden arkadaşlarımı kutluyorum ben buradan. Ama nerelerde eksik kalıyoruz bunları da konuşmamız gerekiyor tabii.

Mesela komite üyesi 55 arkadaşımız var. Çalışmalara her daim hepsi katılmıyor. Her şeyden önce bu arkadaşlarımızın da sorunları olabiliyor. Bu arkadaşların hayatında bunlara dair sorunlar varsa, biz de bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Bu arkadaşlarımızla diyalog içinde olmamız gerekiyor her daim. Aynı zamanda komite üyemiz arkadaşların sayısını da arttırmayı amaçlıyoruz.

Bunun dışında, geçen gün Başakşehir Belediyesi önünde yapacağımız basın açıklaması için afiş çalışması yapıyorduk, bir tane terziye gittik; adam diyor ki: "Size

terörist diyorlar, afişi asarsam müşteri gelmez." Ben de dedim ki: "Sen bu afişi buraya astırmamakla bu düşünceyi destekliyorsun. Böyle saçmalık olur mu? Senin müşterin böyle düşünüyorsa sen onu aydınlatamadın mı?". "Ya yok" diyor. O zaman "Sen de onlarla aynı düşünüyorsun" dedim. Komşunun evine ateş düşmüş sen de bunu izliyorsun. Böyleleri de var yani. Biz bunlarla da karşılaşıyoruz.

-Önünüze koyduğunuz çalışmalar var mı? 7 Şubat'ta belediye önüne basın açıklamasına gideceğiz. Bu açıklamadaki konuşmacı arkadaşların ya da katılanların kalabalık olması istiyoruz. Belki bu kalabalığı yakalayamayabiliriz ama oraya gelen insanların küçük dilinin gözükmesi lazım bağırırken. Güçlü olmamız lazım yani.

Ada çalışmaları yapacağız, bu açıklamadan sonra. Her gittiğimiz sokakta, insanlarla sözleşmemiz lazım mücadeleye, dayanışmaya katılmaları noktasında. Gittiğimiz yerlere, oralarda tanınan kişilerle gideceğiz. Bize yakın insanları bu çalışmalara katacağız yani. Böylece bir eylemde, çalışmada o insanları arayacağız, onları da aramıza katacağız.

Ali Kabak

**Merhaba, kendinizi tanıtır mısınız?
Şahintepe'ye ne zaman taşındınız?**

Bahri Düzenli: Tokat Zile Yücepınar köyü doğumluyum. 1986'da burada (İstanbul'a) askere geldim. Askerden sonra da bir daha gitmedim. 1989'da Bakırköy Belediyesine işçi olarak girdim. Sonra Güngören ilçe olunca Güngören Belediyesinde işçiliğe devam ettim. 2015'te emekli oldum. Aşağı yukarı sene 2000'de de Şahintepe'ye taşındım. 2004'te de evimi yaptım, 2004'ten beri de kendi evimdeyim. Burada yaşam mücadelemiz devam ediyor. Emeklilikten sonra bazen köye de gidiyorum; öyle devam ediyor hayatımız.

Bize mahallenizden ve mücadelenizden bahseder misiniz?

Buranın çamuru çoktu, suyu yoktu, 2005'ten sonra yavaş yavaş düzelmeye başladı. Vaktiyle çabaladık ettik, evimizi yaptık. Şimdi o evi, "rezerv alandaymış, bilmem neymiş" diye elimizden almaya çalışıyorlar. Ben sokaklarda moloz topladım, çöp topladım öyle emek verdim; akşamları işten gelince de sokakları gezip kahvehane kahvehane dolaşıp sandviç mısır satıyordum... Şimdi "ben sefamı süreyim sen ne yaparsan yap" demeye getiriyorlar? "Niye köyünüzden geldiniz" demeye getiriyorlar... Mecburen biz İstanbul'a göçtük. Şu Şahintepe Mahallesi'nde var mı İstanbul'un yerlisi? Yok. Biz burada gelip çalışıp mücadele ettik, gelip de emeğimizi gasp etmek istiyorlar.

Benim 200 m2 yerim vardı örneğin, kesintilerle (Düzenleme Ortaklı Payı) birlikte 166 m2 oldu... Tamam. E bir de 76 m2 hazineyi ortak etmişler bana... Bu nereden geldi?.. Belediye ya da hazine arazileri bizlere ortak edildi. Peki soruyorum bunlar bizimle mi kazandılar da gelip hakkımıza ortak oluyorlar? Ben de dava açtım. İlk aşamada kazandım. İkinci

Bahri Düzenli

aşamayı bekliyoruz. Sağ olsun avukatlarımız gönüllü bakıyorlar davamıza. Biz de mücadelemize devam ediyoruz şu anda. Şahintepe Halk Dayanışması da demokratik bir oluşum. Hakkını arayan herkesin de buraya gelmesi lazım. 7 Şubat'ta belediye önüne basın açıklaması yapmaya gideceğiz. Bir de açtığımız davalarda kabul kararı veren mahkemeler var. Avukatlarımız aracılığıyla dilekçelerimizi götürüp biz bu imar uygulamasının iptalini istiyoruz diyeceğiz.

**Merhaba, kendinizi tanıtır mısın bize?
Şahintepe'ye ne zaman taşındınız?
Mahalledeki süreçten bahsedebilir misiniz?**

Hasan Tekcanlı: Diyarbakır doğumluyum. 15 yaşında İstanbul'a geldim. 15 yaşında işçiliğe başladım. Önce Fatih'te sonra Küçükpazar'da oturduk kiralarda. Ondan sonra Sefaköy'e çatal-kaşık fabrikasında işe başladım. Orada ev tuttuk, oturmaya başladık. Sefaköy'de 6 -7 sene oturduk.

Daha sonra biraz birikimim olunca Bayramtepe'de (Güvercintepe) bir arsa aldık. 10 sene orada oturduk, tek katlı bir yapıydı ve çocuklarım da büyüyordu. Orayı sattım ve buraya Şahintepe'ye gelip 3 katlı bir ev yaptım. En azından çocuklarımız kiralarda yıpranmaz diyerek bu zorluklar içinde evimizi yaptık. 27 senedir de Şahintepe'de yaşıyorum.

Hasan Tekcanlı

Bize mahallenizden ve mücadelenizden bahseder misiniz?

Burası 60 bin kişilik yer, 2012 yılında rezerv alan ilan ediliyor. Bu doğru bir şey değil, kalkıp yerimizi almak istiyorlar bu şekilde. "Kentsel dönüşüm" diye önce arsalarımızı kestiler, şimdi de yerimizi tamamen almak istiyorlar. Biz "kentsel dönüşüm" karşı değiliz bizim rızamızı alsınlar biz de isteriz kentsel dönüşümü. Ama o şekilde yapmıyorlar, tamamen kendi çıkarlarına göre sözleşme yapıp hiçbir hak tanımıyorlar bize. Biz de bunu kabul etmiyoruz. Ölünceye kadar da mücadele edeceğiz bunlarla. Çocuklarımızı perişan etmek istiyorlar. 10-15 bin lira kirayı işçi bir insan nasıl verebilir. Biz bunu kabul etmiyoruz, Allah da kabul etmez. Evlerimizi evimizden alacaklarına bizi öldürsünler daha iyi.

Burada Şahintepe Halk Dayanışması kuruldu. Ben de bu oluşumun parçasıyım. Burada mahalleli var, avukatlarımız var. Mücadelemizi veriyoruz.

-Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Başakşehir Belediyesi burada bir oluşum kurduğunuzu biliyor mu?

Bilmez olurlar mı bunlar, biliyorlar. Bu mahallenin güzel bir yer olduğunu da biliyorlar ve rant için bu yeri bizden almak istiyorlar. İşlerine gelmediği için de bizi dinlemiyorlar. Bunlar "bir grup çapulcu" diyorlar halbuki bilmiyorlar; bu oluşumdaki insanlar dünyanın en doğru insanlarıdır... Bunlar devletin sandalyesinde oturuyorlar, devletin bütün yetkilerini almışlar ellerine ve bizi soymaya çalışıyorlar. Biz de Şahintepe Halk Dayanışması olarak neredeyse her gün büroda toplanıp mücadele yollarını düşünüyoruz. Haftaya Başakşehir Belediyesi önünde olacağız. Böyle devam ederlerse halk karşlarına dikilmeye devam edecek. Bunlar geçicidir halk kalıcıdır. Bunu akıllarına soksunlar!

HANÖNÜ: ALTI ÜSTÜ MADEN

Tuğba Kahraman

İlbak ve Akfen A.Ş nin ortaklığıyla Acacia Madencilik'in Kastamonu'ya bağlı Hanönü ilçesinde işlettiği bakır madenin, bölgede bulunan kanal suyuna kimyasal deşarj yaptığının tespit edilmesi üzerine kanal suyundan alınan numuneler, İstanbul'da Çevre Endüstriyel Analiz Laboratuvarı'nda analiz edilmiştir. 28 Temmuz'da laboratuvarın hazırladığı analiz sonuçlarına göre, madenin kanal suyuna bıraktığı ağır metallerin birçoğunun mevzuat sınırlarının binlerce miligram üzerinde olduğu belirlenmiştir. Hanönü'ndeki madenin atık sahasına 25 metre mesafede bulunan, bölge çiftçisinin tarlasını suladığı, yaklaşık 15

kilometrelik uzunluktaki kanal suyu boyunca; önce Türkerler Holding'e ait Hidroelektrik Santrali'ne ve oradan da suyun Kızılırmak'ın kolu olan Gökırmak'a bırakıldığı noktaya gidilerek, yüzeyden numune alınmıştır. Numuneyi aldırın Mehmet Soysal, kamuoyuna bu çevre kirliliğini duyurmuş ve şirket hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

Analiz sonuçları, toprağın ağır metal ile kirlenmiş olduğunu işaret etmektedir. Teknik yeterliliği olduğu kabul edilen Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünün, şikayete numune cinsi

analiz sonucu değerleri üzerinden yaklaşmaması ise ihmaldir.

Madencilik faaliyetinin ağır metal kirleticiliği nedeniyle risk faktörünün büyük olması, denetleme prosedürüne daha da önem kazandırmaktadır. Yeraltı suları için kurulacak gözlem kuyularından alınan numuneler ile incelenmelidir. Tüm bu saha keşfi için analiz noktaları, sadece akarsu ve akarsu güzergahında değil, olası atık depo ya da iletim hatlarından sızma/kaçak olasılıklarını da dikkate alınarak belirlenmelidir. Ki Madenin atık havuzlarında kaymalar olduğu ve daha önce de borularının patlaması nedeniyle sızıntılar yaşandığı basına yansımıştır. Atık alanları, sızıntı ve döküntüler potansiyel risk alanlarıdır. Rapora konu olan işletme, ek tesisleri ve iletim hatları bu anlamda doğrudan potansiyel kirletici kaynaklardır.

Bağımsız kuruluş tarafından yapılan analiz raporunda, "maden sanayii atık sularının alıcı ortama deşarj standartlarına" göre olması gerekirken, azami standardın üzerinde sonuçlar çıkmıştır.

* Mevzuata göre su yüzeyinde kurşun için izin verilen azami miktar 0,5 miligram iken kanaldan alınan numune sonucunda 153,99 miligram çıkmaması.

* 5 miligram kadar müsaade edilen demir 184 bin miligram, azami sınırı 0,05 olan cıva 18,19 miligram, 2 miligram azami sınırı olan krom 28,56 olarak raporlanması

* Suya bırakılan bakır miktarı 5 miligram olması gerekirken 153 bin olarak ölçülürken, ph değer ise 'normal' olarak tespit edilmesi.

Fay hattının üzerinde ve iki okulun hemen yanında yer alan 5 milyon tonluk atık barajındaki kayma tehlikesi ise halk sağlığını tehdit etmekte ve afet güvenliği açısından büyük zaaf oluşturmaktadır.

Adeta bir şantiyeye dönen ilçede çevre katliamları büyük bir rahatlıkla gerçekleştirdiği gibi maden şirketi daha da büyümeyi hedeflemektedir. Mevcutta 1900 hektarlık alanda çalışma yapan şirket, yeni sahalarla bölgeyi tamamen yok etmeyi planlamaktadır. Ayrıca Eti Bakır A.ř nin de bölgeye yapılacak yeni tesis için ÇED raporu başvurusu mevcuttur. Hanönü ilçesinde şirketler, içinde onlarca köyün bulunduğu ve endemik türlerin yaşadığı 8000 hektarlık araziye daha yok etmek üzeredir.

Hanönü ilçesindeki bakır madenciliği faaliyetlerinin olası kirletici etkileri, Gökırmak yakınlarında olması nedeni ile kendi bölgesi dışına taşınabilecek niteliktedir. Toprak, su kirliliğine ve hatta besin zincirinde birikim söz konusudur.

En belirleyici etki, faaliyet türünden dolayı ağır metal kirliliğidir. Ağır metaller, kuru ve yaş birikim ile toprağa, yüzeysel sulara, ardından yeraltı sularına karışarak ekolojik dengeye zarar veren çok ciddi toksik kirleticilerdir. Akümüle olup; toprak, su, canlı bünyesinde birikime yol açarlar. Bu birikimin bitkilerde ve hayvanlarda da olması, besin zincirine girmeleri yoluyla da canlı hayatı için ciddi tehdit oluşturmaktadır. Ağır metal kirliliği insan ve hayvan bünyesinde genetik bağışıklık, yaş, beslenme ve genel sağlık durumu gibi faktörlere bağlı olarak değişik hastalıklara ve özellikle de kansere neden olabilmektedir.

Alınan numunelerin raporunda da görüleceği üzere bu miktarların balık ölümlerine neden olabileceği, yeraltı sularına karışmasının bölgedeki kuyu sularına karışması nedeniyle kirliliğin, su içindeki yaşamdan topraktaki yaşama ve halk sağlığına kadar çeşitli sorunlara neden olacağı açıktır. Ağır metaller insanda

akciğer, kan ya da pankreas kanserleri, osteoporoz, böbrek veya karaciğer yetmezliği gibi önemli rahatsızlıklara neden olabilmektedir. Ağır metallerin, ağız, solunum ve deri yolu ile alınabilir olduğu ve büyük bir bölümünün canlıda birikerek ve etkili dozlara ulaştıklarında, ciddi hastalıklara (tiroit, nörolojik, otizm ve kısırlık gibi) hatta ölümlere neden olduğu apaçık bilinmektedir.

Acacia Maden şirketinin tazyikli su ile sahayı yıkayarak, sahanın temizlenmesi talimat ve uygulamalarının olduğu iddiası ise "seyreltme" anlamına gelir ki; seyreltme, delil karartmaktan öte havayı, suyu, toprağı kirleterek tüm canlı ekosistemine zarar veren doğa dengesini bozabilecek ve küresel zarara yol açabilecek sistemli koca bir ekolojik suçtur.

Yasadışı biçimde deşarj edilen kimyasalları belgeleyen, kamuoyuna duyuran Mehmet Soysal, taciz ve tehditlerle yüz yüze gelmiş; 6 Eylül ve 4 Ekim tarihlerinde "madene karşı şikayetini geri çek" tehditleriyle fiziksel saldırılara uğramıştır.

Maden şirketi ayrıca, kamuoyunda yer alan haberler ve tepkilerden kaynaklı olarak, iletişim ve haberleşme özgürlüğü önünde de engeller yaratarak Hanönü Çevre Platformu'nun X hesabındaki 10 tweete ve basında yer alan bazı haberlere erişim engeli kararı getirtmiştir.

O dönemde Chp İlçe Başkanlığı yapan Mehmet Soysal'ın ilçede dernekleşmeye çalışması ve dayanışma için kamuoyu yaratması sonrası uğradığı saldırılar nedeniyle can güvenliğinin olmaması nedeniyle, 33 ekoloji örgütü bir araya gelerek Hanönüne destek çağrı metni yayınlamış, birçok örgütün katılımı ile Hanönü'nde bir basın açıklaması düzenlenmiştir. Ayrıca yine siyasi partilerin

ekoloji komisyonlarının çabası ve oluşan kamuoyu baskısı ile meclise soru önergeleri getirilmiş, konu grup toplantılarında gündem olmuştur. Ancak bu kadar gündem olurken Mehmet Soysal kendi partisinin il yönetimi tarafından "bize maden hakkında bilgi vermedi" denilerek görevden alınmıştır.

Son günlerde madencilğin iktidarın yeni rant alanı olması, yeni maden ruhsatlarının rahatlıkla dağıtılması, yerin altının üstünden daha kıymetli hale gelmesi meta girdisi olarak doğanın suyunu sıkmadan bırakmayan gözü dönmüş rant politikalarının sonucudur. Hanönü yeni maden sahalarının açılmasıyla yaşam alanı olmaktan çıkmak üzeredir. Ve tüm ülkeyi saran bu rant politikası yaşam alanlarımızı, sağlığımızı ,haklarımızı elimizden almaya devam etmektedir. Bunca talan karşısında tüm ekoloji mücadelesi veren örgütler,direnişi büyüterek yaşam alanlarına, doğaya, hayata sahip çıkacaktır.

Çevre Mühendisleri Odası'nın Değerlendirmesi:

Söz konusu işletme 18.03.2022 tarihinde hazırlanmış olan PTD yeralan 25.11.2014 Tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin eklerinde yer alan EK 2 Madde 55 "Maden, petrol ve jeotermal kaynak arama projeleri, (Sismik, Elektrik, Manyetik, Elektromanyetik, Jeofizik Vb. Yöntemle Yapılan Aramalar Hariç)" şeklinde işletme sınıfında bulunan madde kapsamında ÇED sürecini yürütmüştür. Bu madde kapsamında yer alan faaliyetten kaynaklı Atıklar Tehlikeli Atık sınıfına girer ve atık bertarafında Atık Yönetimi Yönetmeliğine tabidir. Tanımladığı işletme türü "Proje kapsamında 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ve 25.03.2012 tarih ve 28244 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik hükümlerine ve 08.06.2010 Tarih ve 27605 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliği hükümlerine uyulması gerekmektedir. Ancak söz konusu faaliyete ilişkin ÇED yönetmeliğinde Danıştay kararları yer almaktadır; EK 2 45-(d) Maden arama projeleri (Sismik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, Jeolojik haritalama, jeofizik etüt, (Danıştay Altıncı Dairesinin 16/2/2023 tarihli ve E.:2022/7428 sayılı kararı ile yürütmesi durdurulan ibare: karot, kırıntı ve numune alma) vb. yöntemlerle yapılan aramalar hariç) 39-(Danıştay Altıncı Dairesinin 8/6/2023 tarihli ve E.:2023/343 sayılı kararı ile yürütmesi durdurulan madde: Jeotermal kaynağın aranması ve/veya çıkartılması,) Geçerli mevzuat, endüstriyel faaliyetlerin Çevre Şehircilik Ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından periyodik Faaliyet Raporları ile izlenmesi/denetlenmesini emreder.

meşhur MARKET

MENDİ
DOKYASA

AFET DEĞİL
KATLİAM

HÜZÜNÜMÜZ
İS YANIMIZDIR
ANDAĞLI KADINLAR

DEPREMDEN SONRA

ANTAKYA...

Çağdaş Can / Yeniden İnşa Platformu

Şubat depremlerinin ardından bir yıl geçti. Antakya'daki yıkımın büyüklüğünü, enkaz kaldırma işlemlerinin hala devam etmesinden anlayabiliriz. Depremi ilk gününden bu yana yaşanan sorunlar bir silsile halinde devam ediyor. Barınma, hala en büyük sıkıntıların başında geliyor. Geçim kaynaklarını kaybetmiş olmak, işsizlik en can yakıcı sorunlardan. Bunlara ek olarak, depremi yaşayan halkın sorunlarına çözüm aramak adına tek bir girişimi -böyle bir derdi- olmayan, ama depremi fırsat görerek; kentimizi sermayeye rant alanı olarak açmanın peşine düşen devletin politikalarıyla karşı karşıyayız.

Barınma ihtiyacını çözmede yalnız bırakılmış insanlar açısından büyük külfetler söz konusu. Bugün Hatay'da, hala çadırlarda yaşayanlar var. Barınabilecek bir konut inşa etmek, güçlendirme yapmak şöyle dursun, sadece tadilat gerektiren evler için bile ortaya çıkan masraflar karşılanamaz düzeyde. Bu noktada, bölge halkının yaşadığı bir başka mağduriyetten de bahsetmek gerekir. İnşaat malzemeleri satan şirketler, güçlendirme ve yeniden yapılaşma malzemelerinin ne kadar elzem olduğunun farkındalar ve deprem bölgesindeki bu genel ihtiyaç durumu suistimal ediyor. Ekonomik kriz, ülke genelinde derinden hissedilirken bahsedilen malzemeler Antakya'ya

varana kadar %400-500'leri bulan şekilde zamlanıyor. Depremzedeler malzeme fiyatları, tedarik zinciri maliyetleri ve işçilik ücretleri nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşıyor. Depremzedeleri yalnız bırakmadığını söyleyen hükümet, bu dengesiz fiyat artışlarının denetimini yapmaktan bile acizse sebebi tedarikten kendi payına düşeni alıyor olmasıdır.

Bölgede elektrik, boya, sıva, duvar vs. işçiliklerine duyulan ihtiyacın yoğunluğu konunun bir diğer boyutu. Ustalar, iş yapabilmek için ancak aylar sonrasına randevu verebiliyor. Alandaki bu ihtiyaç, bölgede yaşanan istihdam sorununu, pek çok kişiyi bu tarz işlerde çalışmaya yönlterek geçici bir çözüm yaratıyor. Fakat bu sefer durum, işin ehli olmayanların da (elektrikçi olmayan elektrik ustası, inşaat mühendisi olmayan inşaat mühendisi vs.) sahada iş yapmaya başlaması anlamına geliyor. Ve bu birçok tehlikeye davetiye çıkarıyor. Örneğin kolay tutuşan ahşap ve sandviç panel gibi malzemelerden oluşturulan geçici yaşam alanlarında, yanlış yerleştirilmiş elektrik tesisatı ile ölümlere davetiye çıkarılıyor. Bildiğiniz gibi son olarak Samandağ'da 1,5 ve 4 yaşında iki çocuğumuzu elektrik kontağından çıkan yangında kaybettik.

Konuyla ilgili devletten çözüm beklemek de akıl kârı değil. Çünkü bu yangınlar

devletin kontrolünde olan konteyner kentlerde daha çok yaşanıyor. Eğer yangında ölenler yoksa, ciddi bir kamuoyu oluşmadığı için medyada da yer bulmuyor. Devlet her konuda olduğu gibi bu konuda da çözümsüzlüğün sebebi. Konteyner kentlerde, bir kısmı basına da yansıyan daha pek çok sorun var:

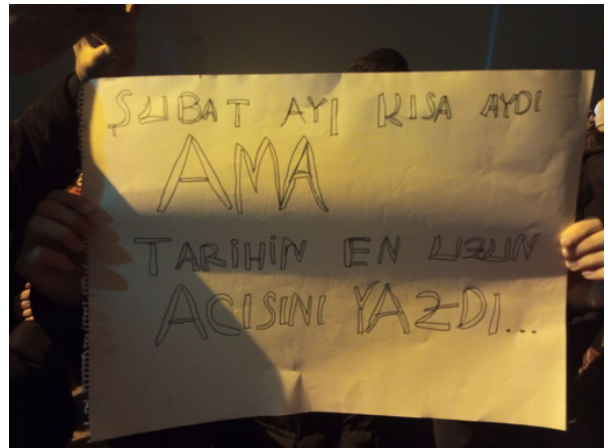
- Tabutluk olarak da tanımlanabilecek bu hanelere ne insanlar sığabiliyor ne de bir ev için gerekli eşyalar.
- Yağmurlu havalarda sürekli su alan konteynerler ev eşyalarının zarar görmesine ve küflenmeye sebep oluyor.
- Konteynerlerin tabanları göçük yapabiliyor. Ve bu sorun, tadilat için bütün eşyaların dışarıya çıkarılıp sonra yeniden içeriye alınması gibi bir eziyete dönüşüyor.
- Konteyner kentlerde fuhuş ve uyuşturucu ticareti yaygınlaşıyor. Bu kentlerde devletin önlem aldığı tek şey var; o da sosyalistlerin bu toplu yaşam alanlarında yaptıkları, yapacakları çalışmalar.
- Deprem bölgelerine atanan kaymakamlar, güvenlik güçleri vs. konteyner kentleri halkın muhalefetine karşı adeta bir kışlaya dönüştürmüş durumda.
- Konteyner alanları ve konteyner kentler dışında barınma ve çevre koşullarına dair ortaklaşan bir sorun olarak şunu da hatırlatmak gerekir; bizler bir yıla yakın süredir asbest soluyoruz!

Enkaz kaldırma işlemleri, ilk günden beri usulsüzce ve gelişigüzel yapılmaya devam ediyor. Ne enkaz başında sulama yapıldı ne kamyonlar brandayla kapatıldı ne de molozların depolama alanı seçiminde bilimsel ve ekolojik ilkeler gözetildi. Şehrin her yeri moloz kokuyor adeta. İnsanlara yaşanabilir bir alan bırakılmadı.

Şirketler demirleri ayıklayıp molozları "düzleştirip" sahayı terk ediyorlar. Evlerinden arta kalan molozların üstüne "depremkondu" diye tanımlanabilecek, geçici yaşam alanları inşa ederek barınanlar için ise sağlık riski yaratan bu kalıntılarla temasın düzeyi çok daha yüksek. Halk asbestin, tozun, dumanın tam da içinde barınmak zorunda bırakılmıştır.

Halk en temel gündelik ihtiyaçlar konusunda dahi burada sayılmamış nice sorunla boğuşurken bir de ellerinde kalan belki son maddi dayanak olan arsalarının, tarlalarının, zeytinliklerinin gasp edilmesi tehdidi ile karşı karşıyadır. Kamulaştırma/istimlak uygulamaları, riskli alan ve rezerv bölge ilanları ile iktidar, sermaye birikimini besleme odaklı uygulamaları hayata geçirmeyi planlıyor. Halk açısından ise bu büyük bir mülksüzleştirme dalgasının mağduru haline getirilme anlamını taşıyor.

Devletin, büyük rant getirecek arsalar olarak gördüğü topraklarımızı en kolay biçimiyle sermayeye açabilmek için yaptığı yasal düzenlemelerle beraber yürüttüğü süreçte ilk olarak 5 Nisan'da Antakya tarihi kent merkezinin cumhurbaşkanlığı kararı ile 6306 sayılı kanun kapsamında "riskli alan" ilan edildiğini öğrendik. Ardından, yine Nisan ayı içerisinde Gülderen ve

Dikmece mahalleleri için alınan acele kamulaştırma kararları geldi. Ve 14 Kasım'da, 6306 sayılı kanunda 9 Kasım tarihinde açıklanan değişikliklere dayandırılarak alınan kararlar Antakya ve Defne ilçelerinde 207 hektarlık bir bölgeyi içeren sekiz mahalle rezerv yapı alanı ilan edildi.

Halk, devletin planladığı bu uygulamaların kendi yaşamlarını ve geleceklerini daha da kötü etkileyeceği kaygısı içerisinde. Tabii bizler, söz konusu Antakya olunca bu meseleyi sadece konut hakkı ve rant elde etme yarışı üzerinden tanımlayamayız. Bölgenin kültürel dokusu ve demografik yapısı da egemenler için "riskli" olduğu için "rezerv" alan kapsamına giriyor. Hatay'da riskli alan, kamulaştırma, rezerv alan uygulamalarına konu edilen alanların tamamının aynı zamanda Arap Alevilerin yaşadığı bölgeler olduğu açık şekilde görünüyor. Bu seçimler yapılırken bölgenin sosyo-kültürel yapısını değiştirmeye, bu yerlerde birlikte yaşayarak bir kültürü üreten ve sürdüren Arap Alevi halkını dağıtarak asimilasyona uğratmaya yönelik bir politikanın da güdüldüğü düşünülmektedir.

Tüm bu planlara yasal araç kılınan 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un Van depreminin ardından hazırlanarak yayınlandığı 2012 tarihinden bugüne 11 yıllık pratik uygulamasının hiç de afetlere karşı hazırlanmak, önlemler almak yönlü olmadığı biliniyor. Eğer öyle olsaydı, zaten bilim insanlarının yıllardır tekrar tekrar yaptıkları uyarılara rağmen Şubat depremlerinde 11 ili kapsayan bu kadar geniş bir alanda, bu denli büyük bir yıkım

ve kayıp yaşamazdık. 6306 Sayılı Kanun çıkarıldıktan sonra geçen 11 yılda gerçekleştirilen "kentsel dönüşüm" hem ülkenin risk altındaki yerleşim alanlarına kıyasla çok kısıtlı kalırken, dönüşüme seçilen yerler en yüksek riski taşıyan ve öncelikli dönüştürülmesi gereken alanlar değil, en yüksek kazancı getirecek en yüksek rant değerli muhitlerdi.

6306 sayılı kanunu kullanarak yapılan son değişikliklerle birlikte devlet artık çok daha pervasızlaşabilecek; var olan yerleşim yerlerini de rezerv alan ilan edebilecek ve masrafları mülk sahiplerinden alabilecek bir anlayışla karşı karşıyayız. Zamanında evi olan insanların, artık kendi mahallelerinde yaşama şansını ortadan kaldıran ya da mülkünün bulunduğu yerden başka yerlere gönderip borçlandıran bir mülksüzleştirme saldırısıyla karşı karşıyayız. Polis müdahalesine izin veren, kendine eve çilingirle girme hakkı tanıyan bir anlayışla karşı karşıyayız.

Fakat, bunca canavarlığın karşısında bizler asla umutsuzluğa kapılmayacağız. Şunu çok iyi biliyoruz ki halkın örgütlü şekilde direnmesi ve mücadele etmesinin boşa çıkarmayacağı hiçbir saldırı yoktur. Kurtuluşu başkalarından beklemeyip yaralarımızı kendimiz saracak, kentlerimize biz sahip çıkacağız.

haftalar geçmişken acele kamulaştırma adı altında köylülerin topraklarına saldırılar başlamıştı bile; bu büyük yıkımın izleri daha taptazyken Hatay'ın Antakya ilçesinin Dikmece Mahallesi'nde...

İşte deprem süreci ile istimlak denen kelime böyle girdi köydeki hayatımıza. Sermayenin doğa talanı politikaları börtü böcek, kuş, zeytin, limon demiyor. Nisan ayından önce ilk süreçte etap etap planlanan TOKİ'lerin ne zaman biteceği soruları tartışılmaya başladığında daha depremde yitirdiklerimizin yasını bile tutamamışken bir direniş başladı. Bu rantın hazırlıklarıyla avuçlarını ovuşturanlar halkın iradesine çarptı. Mayıs ayında önce hukukçu arkadaşlarımız ile yapılan halk toplantılarında direnişin ilk tohumu atıldı ve ilk sesler yükseldi. Umudu deprem bölgesinde diri tutanlar, bunu istimlak bölgelerine de taşıdı. Mayıs'ta köydeki ilk kitlesel yürüyüş bu umudu diğer ilçelere, illere de duyurmuş oldu. Sabah, öğlen, akşam direnişe gelenler; yan komşusu, akrabası, arkadaşı ile iş bölümü içerisinde dönüşümlü direnişe omuz verdi. Tek geçim

kaynağı tarlası, bahçesi olanların direniş kaynağı da mücadele ve dayanışma oldu. "Sermayeye verecek bir karış toprağımız yok" cümlesi o dönemler hayatlarımıza Dikmece köyünde girdi ve bir daha da çıkmadı. Topraklarımıza, zeytinliklerimize olan bu saldırılar Arap Alevi halkının yaşadığı bu coğrafyada mülksüzleştirme politikası ile doğa düşmanlığını beraberinde getiriyor. Kolektif bir şekilde örgütlenen bu köy direnişinde; kadınlar, çocuklar, gençler öncülüğünde tüm köy halkı bu topyekün saldırılara karşı yine topyekün bir cevap verdi.

Ardından Temmuz ayında gerçekleşen Evvel Temmuz Kültür Sanat Festivali'ne Dikmece halkı omuz verdi. Dikmece'nin sesine her yerden ses verilmeye başlandı. Akbelen'e saldırdıkları Temmuz ayında Dikmece'de de aynı gün tarlaları ablukaya aldılar. Gözlerini kâr hırsı bürüyenler hemen ertesi gün köyünü, yaşam alanını savunan köylülere toma, biber gazı ve kaba şiddetle ilk fiziki müdahalelerini yaptılar. Buna yanıt çadır direnişimizi başlatmak oldu.

Zeytin kardeşliği sürerken Akbelen ile aynı gün Dikmece direnişinin sesi halk meclisimizde de yükseldi. Türkiye’de eş zamanlı eylemler gerçekleşti. Birçok il Dikmece’nin direnişi ile bütünleşti. 26 Ağustos’taki Büyük Dikmece Buluşması da bu bütünlüğü göstermiş oldu. Amed’ten İstanbul’a kadar gelen tüm dostlarla “Cudi de bizim, Akbelen de bizim, Dikmece de bizim” dedik.

Sürecimiz Baro’dan avukat arkadaşımızın dayanışması ile devam etti ve toplu davamızı açtık. Dikmece halkı adına Danıştay 6. Daire nezdinde bir iptal davası açıldı. Davanın konusu yapılması gereken zemin etütleri, sosyal çalışmalar ve diğer süreçler tamamlanmadan acele el koyma işlemlerinin hukuka aykırı olduğu, zeytinlik ve tarım alanlarının yerleşme amacıyla tahrip edilmesinin telafisi imkansız ve depremden daha büyük zararlar doğuracağıydı. Elbette Dikmece halkı Alevi inancına sahip ve kültürünü yaşayıp aktarmak, sürdürmek istiyor. Bu konular da dava dilekçemizde vurgulandı.

Toplu dava sonrası, köyden arkadaşlar ile meclis toplantılarımızda önce süreci konuşup değerlendirdik. Daha sonra ise direniş sesimizi daha fazla nasıl duyururuz kaygısı ile bir festival düzenleme kararı aldık. 21-30 Ekim tarihlerinde gerçekleşen festivalimizin organizasyonu, içeriği, teknik işleri, kısaca her adımı toplantılarımızda beraberce kararlaştırıldı, süreci kolektif bir şekilde ördük.

Duyurumuzu yaptıktan sonra festivale destek amacıyla müzik, çocuk, kadın etkinlikleri ve sergi açmak için bize ulaşan dostlarımız oldu. Ayrıca Ekoloji Birliği ve İklim Adaleti Koalisyonundan arkadaşlarımız ile öncesinde toplantılar yaparak festivali nasıl zenginleştireceğimizi konuştuk.

“İstimplaklara ve Talana Karşı DİKMECE ZEYTİN HASATI FESTİVALİ”nde atölyeler, konserler, söyleşiler, paneller, tiyatrolar ve imecede bir araya geldik.

Temmuz ayındaki fiziksel saldırı sonrası, psikolojik saldırılar da sürüyordu. Bunu gerek köylü ile şirket ya da jandarma arasındaki konuşma çabalarında gerek tapusu düşmeyen arsaya ölçüm veya toprak almak için iş makinaları ve jandarma ile gelmelerinde gördük. Türlü türlü oyunlar ile köyde saldırının şeklini böylece değiştirdiler.

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı’na açmış olduğumuz toplu davayı iki kez kazandık. Fakat biz köyümüze, zeytinimize sahip çıkarken hukuksuzluğun hukuk olduğu bu sistemde bizlere saldırı “hukuk yolu” ile de sürüyor. Hukuki süreçlerimiz devam etmekte.

Aralık ayı sonunda köylüleri “dinlemeye” gelen Hatay Valisi, Antakya Büyükşehir Başkanı, TOKİ yetkilileri, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı elbette bizleri dinlemeden, hatta söz vermemeye çalışarak bu süreci devam ettirdi. O gün de “Biz bu topraklardan gitmiyoruz, bizler buradayız” dedik. Şimdi heybemizde direniş ve direnişler var. Bunu Hatay’ın Arsuz ilçesinde Höyük Maden Direnişi’nden, Kurtbağı Köyü’ndeki maden direnişinden de biliyoruz. İktidarın sermayeye sonsuz bir güven ve huzur içerisinde destek verdiğini apaçık görüyoruz. Heybemize Kirazlıyayla, İkizdere, İkizköy ve daha nice doğa-yaşam mücadelesini koyduk. Faşizmin kurumsallaşma hamleleri devam ederken enkazların arasından doğan doğa ve yaşam mücadelemizden, Dikmece’den vazgeçmiyoruz, vazgeçmeyeceğiz.

PROJECİ KAPİTALİZM: TÜRKİYE’NİN GÜNEYİNDEKİ VE KUZEYİNDEKİ ULUSLARARASI SERMAYE KORİDORLARI

Fuat Filizler

Kentsel dönüşüm AKP ile başlamadı. Kapitalizmin neoliberal denilen evresiyle de başlamadı. Büyük kentler her daim, dönemin sermaye birikim stratejisine uygun ve bir biçimi olan şantiye görünümündeydi.

Kentsel dönüşüm Türkiye kapitalizmine özgü de değildir. Uluslararası sermaye birikiminin gereklerinin damgasını taşır. 21. yüzyılın hemen başında kapitalist dünya çapında bu açıdan yaşanan temel değişimler şunlardır:

Birincisi, kent planlamasının son kalıntılarının da ortadan kaldırılması, yerini büyük kentsel (ve kırlara da yayılan) projeler biçimindeki girişim ve yatırımların alması.

İkincisi, kentlerin artı-değer içeren metaların üretildiği ve tüketildiği, emekgücünün yeniden üretildiği yerler olmakla kalmayıp, kentlerin bizzat kendisinin projeci yeniden üretiminin, büyük çaplı artı-değer (ve bunun içinden faiz ve rant paylarının) üretimine dönüşmesi.

Bu noktada artık, kamu arazilerinden, toplumsal emeğin yaşam ve yeniden üretim alanlarından, doğadan, orman ve su havzalarından (bunların yıkılmasıyla) üretilen, ve aynı zamanda aşırı birikmiş finans sermayesine yeni değerlendirme alanları açan, büyük rant arazilerine yapılan büyük altyapı ve inşaat projeleri ile kentin kendisinin durmaksızın yapboz yeniden üretimi, sermayenin yeniden üretimi ve değerlendirilmesiyle çakışmaktadır.

Kentin bizzat sermaye olarak değerlendirilmesi ve aynı zamanda hayali ve spekülasyon sermaye olarak şişirilmesi; mülkiyet transferi ve yerinden etme ile emeğin, yaşam alanlarının ve doğanın yıkıcı değersizleştirilmesi ve emeğin ve doğanın yeniden üretim süreçlerinin sermaye çarkları içinde öğütülmesi üzerinde yükselir. Türkiye’de bu sürecin ilk adımları IMF ve “güçlü ekonomiye geçiş programı” çerçevesinde, kamu bankalarında başlatılan Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı düzenlemeleriyle (AKP öncesi, 2001) başlatıldı. Kentsel dönüşüme dair daha bu ilk adım, finans, sanayi ve rant sermayelerinin kaynaşmasıyla oluşan yeni bir mali sermaye

biçimini de ortaya çıkardı.

2004 yılında gecekondü yapımı 5 yıl hapis cezasına tabi suç addedilerek, yasaklandı. Bunu 2005'te gecekondü alanlarını, tarihi ve doğal koruma alanlarını yerle bir edip mülkiyetini sermayeye devredecek düzenlemelerle birlikte, belediyelere TOKİ ve özel yatırımcılar ile birlikte kentsel dönüşüm projeleri yürütme yetkisi verilmesi izledi. 2007'de ise bankalara mortgage ve bireysel konut kredisi yetkileri verildi. Böylece, giderek vites büyüten kentsel dönüşüm projeleriyle birlikte, banka, sanayi, gayrimenkul, belediye ve devlet sermayelerinin kaynaşmasından oluşan mali sermayenin projeci birikimi de vites büyüttü.

2009'a gelindiğinde, dönemin başbakanının belediye başkanlarına "projeniz varsa konuşun yoksa vaktimi harcamayın" sözlerinin liberal medyada alkışlandığı, İstanbul Çevre Düzenlemesi'nin "İstanbul'un yeni anayasası", "İstanbul kelimesinin tam anlamıyla bir iş merkezine dönüşüyor" manşetleri ve sermayenin sevinç gösterileriyle karşılandığı bir noktaya gelinmişti bile:

"Plana göre kent, kültür ve iş dünyasının taleplerine uygun hale gelecek. Galataport, Dubai Kuleleri, Haydarpaşa Port, Zeytinburnu Silikon Vadisi gibi kamuoyunda tartışılan projeler de bu plan sayesinde hayata geçme şansı bulacak. Avrupa yakasında dokuz, Anadolu yakasında ise yedi ticaret ve hizmet merkezi konumlanacak. Bu merkezler, kentin gelişme potansiyeli çerçevesinde nüfusu yayacak. (...) İşlevsellik ve fonksiyonlarına göre kademelendirecek. İş merkezleri bu amaçla geleneksel, birinci, ikinci derece ve alt merkez olarak kategorilere ayrılacak. Plana göre Anadolu yakasında Ataşehir, Avrupa yakasında

Silivri, İkitelli, Bağcılar bölgeleri birinci derece ticaret ve hizmet merkezi haline getirilecek. Pendik ve Esenyurt'ta ikinci derece ticaret ve hizmet merkezleri kurulacak. Alt merkezler ise Avrupa yakasında Çanta, Selimpaşa, Avcılar, Gaziosmanpaşa, Anadolu yakasında da Ümraniye, Kartal ve Sabiha Gökçen Havaalanı yakınlarında kurulacak. Eminönü bölgesi geleneksel merkez olarak konumlanırken, Haydarpaşa'yı da içine alan bölge turizm, ticaret, kültür ve konut alanı olarak hazırlanacak. Ayrıca sınırları Beşiktaş, Güngören, Gaziosmanpaşa, Kağıthane ve Şişli'yi kapsayan bölge ise merkezi iş alanı ve bütünleşme bölgesi olarak değerlendirilecek. (...) Ülke ve uluslararası boyutta yönetim, kontrol, koordinasyon fonksiyonları belirlenecek, finans kuruluşları, özelleşmiş, ihtisaslaşmış hizmet ve ticaret fonksiyonları yer alacak." (Referans gazetesi, 14 Şubat 2009. Aktaran F. Ercan, B. Ergüder, İstanbul Üzerine Düşünürken Hissederken, İktisat Dergisi Sayı 500, 2009)

Bu gibi büyük çaplı projeler sermaye kesimleri arasındaki güç ve paylaşım mücadeleleri ve birçok alandaki emek, halk direnişleri ile belli değişimlerle de olsa, önemli bölümünün bugün gerçekleştirilmiş veya gerçekleştirilme sürecinde olduğunu; ve gerçekleşen ve gerçekleşme sürecindeki her projenin yeni ve daha büyük projelerin de itici gücünü oluşturduğunu, İstanbul'da gelip dayandığı noktanın da Kanal İstanbul projesi olduğunu belirtelim.

Çevre ve Şehircilik Bakanı 2018'de şu açıklamayı yapıyor:

"Kanal İstanbul'un 1/100.000 ölçekli planları hazır, bunları yayımlamadık ama hazır. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımız da ihale sürecini yürütüyor. İhaleye esas olmak üzere onlar bize belli bir noktalar

verdiler. (...) Buranın master planı yapılırken, bölgesel olarak finans adası, fuar alanı, üniversite alanı, yerleşim alanı gibi bir çok alanlarda çalışmalar da yaptık. Belki bu süreçte önceliğimiz bizim Kanal İstanbul Projesi olduğu için oraya yoğunlaşıyoruz. İleriki süreçte bu çalışmalar daha çok ön plana çıkacak.”

Bakan devamla, proje kapsamında yaklaşık 500 bin kişilik bir nüfus öngörüldüğünü, buraya yapılacak konut projelerini aynı zamanda İstanbul’un deprem dönüşümünde rezerv konut olarak kullanmak istediklerini, ilk etapta ilk yerleşimi THY ile Emlak Konut’un beraber sahip olduğu 3 milyon 600 bin metrekarelik alana 3. havaalanı çalışanlarına dönük olarak yapılacak 7 bin civarında konut projesi olarak düşündüklerini belirtiyor: “Şehir meydanlarının olduğu, meydanların etrafında camiler, yeşil alanlar, sosyal alanların yerleştiği örnek bir proje olsun istiyoruz hatta bunun belki bir kısım örneğini de Türk Hava Yolları ile Emlak Konut’un beraber 3 milyon 600 bin metrekarelik bir alanı var, orada yapacağız. İnşallah ilk yerleşimi de orada, 3. Havalimanında çalışanlara yapacağımız, ilk etapta yaklaşık 7 bin civarında konut projemiz var. Bunun da inşallah Şubat ayında ihalesini gerçekleştirmeyi planlıyoruz. (...) Bu projede zemin artı 4’ü geçmeyecek. Örnek bir proje olacak ve 3. Havalimanında çalışanların erişiminin kolay olduğu bir proje olarak karşımıza çıkacak.” (“İstanbul Havalimanı Çalışanlarına Kanal İstanbul’da Konut Müjdesi”, cbs.gov.tr, 18 Aralık 2018)

Bu açıklamayı aklımızda tutarak devam edelim. 6 Şubat 2023 Maraş-Antep merkezli depremlerin hemen sonrasında aynı bakan, yeniden gündemleşen İstanbul depremi olasılığına dair olarak, adını koymadan Kanal İstanbul projesini

gündemleştirdi. Buna göre İstanbul’da depreme dayanıksız binalarda yaşayan 1.5 milyon kişilik nüfus, İstanbul’un iki yakasının çeperlerindeki “rezerv alanları”nda yapılacak konut projeleriyle tasarlanan yeni uydu kentlere nakledilecekti!

6 Şubat depreminin İstanbul’da beklenen deprem tedirginliğini muazzam artırmasını fırsat bilen bu açıklamanın hızı, Kanal İstanbul projesi kapsamındaki Yenikent projelerinin hazır olmasına, hatta ihale süreçlerinin başlatılmış olmasına dayanıyor. Beklenen İstanbul depremi, Kanal İstanbul projelerini realize etmek için kullanılan piyasa enstrümanı. Nitekim 6 Şubat depreminden sonra İç İşleri Bakanının da “biz İstanbul depremine hazırlanıyorduk” açıklaması, İstanbul depremini Kanal İstanbul projelerini realize edip hızlandırmak için kullanmayı hesapladıklarını gösteriyor.

İstanbul’da depreme dayanıksız konutlardan 1.5 milyon kişilik nüfusun acil olan 300 binini, Kanal İstanbul projesi kapsamındaki Yeni Kent ve konut projelerine kaydırma söylemi, yalnızca Kanal İstanbul proje ve ihalelerinin kozmetiğidir, çünkü: Bu alanlardaki fahiş rant ve gayrimenkul spekülasyonu ile arazilerin büyük bölümü, çoktan büyük sermaye kesimleri tarafından kapışılmıştır. Geriye, diyelim ki TOKİ konutları yapmak için çok sınırlı kamu arazileri kalmıştır. Onları da Çevre ve Şehircilik bakanının 2018 açıklamasından görüleceği gibi, bölgedeki havalimanı gibi uluslararası lojistik artellerinin yönetici ve en yüksek ücretli (pilotlar vd) kesimleri için, ve aynı zamanda bölgeyi daha büyük imar projelerine açmanın kaldıracı ve “prestij” ve “teminat”ı olarak düşünülen projelere ayrılmıştır. Yani sözkonusu alanlarda büyük sermaye kesimlerinin özel toprak mülkiyeti

tekeli ve fahiş gayrimenkul fiyatları ve spekülasyonu nedeniyle, arazi üzerinde özel mülkiyet kaldırılmadan, 300 bin kişilik “ucuz” TOKİ konutları mümkün değildir. İstanbul’da depreme dayanıksız bölge ve binalardan nakledileceği söylenen 1.5 milyon kişinin, çok büyük çoğunluğu, imara açılan yeni alanlardan bırakalım fahiş fiyatlı konut almayı, çok sınırlı olarak yapılabilecek TOKİ “deprem” konutlarına da güç yetirebilecek durumda değildir. İkincisi, sözkonusu alanlarda zemin sivilaşması vardır. Bu yüzden de bu alanlara 8-10 katlı toplu konutlar yapılamaz. Ancak üst ve üst-orta sınıflar için müstakil evler ya da 3-4 katlı güçlendirilmiş/kazıklı binalar yapılabilir ki, Bakanın “müjde” açıklamasından görülebileceği gibi, bunların hangi sınıf ve kesimlere “rezerve” edileceği önceden bellidir, bunlara da uzaktan yakından emekçilerin gücü yetmez.

Üçüncüsü, Van depremi sonrası çıkartılan Afet yasası kapsamında, kapitalist devletin İstanbul’da yaptığı düzenlemelere bakıldığında, bunların deprem yıkımı riskinin yüksek bölgeleri kapsamadığı, yalnızca rantı daha yüksek olan depreme dayanıklı alanlarda yapılan soylulaştırma projeleri olduğu görülür.

Dolayısıyla kapitalist devlet deprem bölgesinde yaptığı gibi, İstanbul’da da beklenen deprem vesilesiyle yine bir olağanüstü hal yasasıyla, İstanbul’un (depreme dayanıklı alan ve bina olup olmadığından bağımsız olarak) belli alanlarına fiilen el koyup yine 100 binlerce kişiyi mülksüzleştirmeye ve yerinden sürmeye kalkışırsa, bu yeni nisbi artı-nüfusun büyük bölümünün, Kanal İstanbul projesi ve “rezerv alanları”nda bulup bulabileceği “konut”, ancak inşaat işçisi olarak çalışabilecekleri kamplardaki, geçici baraka ve konteynırlar olabilir!

Şimdi biraz daha derine gidelim. Soru şu: Kanal İstanbul kapsamındaki ihaleleri neden Ulaştırma Bakanlığı yapıyor ve bu alandaki ilk konut projelerinden biri neden İstanbul 3. havalimanı ile bağlantı içinde yapılıyor?

Ulaştırma bakanlığı, 1980’lerden itibaren adım adım diğer bakanlıkların bünyesindeki, demiryolları, limanlar, havalimanları, karayolları inşaatlarını, denizcilik ve kıyı emniyeti müsteşarlığını, telekomünikasyon ve bilişim-iletişim kurumlarını devralmaya başlayarak; 2011’de “Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı”, 2018’de ise “Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı” biçimini aldı. Ulaştırma Bakanlığının kapsamının durmasızın genişletilmesi ve neredeyse (enerji dışındaki) bütün altyapı projelerini de kapsamına almasını şöyle açıklayabiliriz:

Birincisi, kapitalizmin kar oranlarının düşme eğilimi ve krizi çerçevesinde, lojistik ve bilişim-iletişimin sermaye döngüsü hızını ve karlılığı yükseltmede hem ekonomi-politik hem de jeo-stratejik olarak kritik bir önem kazanması.

İkincisi, Türkiye kapitalizminin uluslararası kapitalist işbölümünde, aynı zamanda, bölgesel lojistik üssü olarak (enerji, ulaşım-lojistik, bilişim-iletişim hatları geçiş hatları) yeniden konumlanmanmaya/konumlandırılmaya çalışılması.

Şimdi bu gözle Kanal İstanbul projesine yeniden baktığımızda, son dönemde Türkiye’nin kuzeyinde ve özellikle İstanbul ve çevresinde yoğunlaşan yeni uluslararası ulaşım ve tedarik zincirlerinin altyapısının kurulumuyla önemli ölçüde çakıştığını görürüz:

İstanbul’da 3. köprü ve Çanakkale boğazı köprüsü, İstanbul’da 3. havalimanı,

Marmaray ve Avrasya tüneli (tüp geçit), Kuzey Marmara Otoyolu, hızlı yük trenleri için demiryolları, yeni limanlar, Gebze ve Hayrabolu'da silikon/bilişim vadileri... Kuzey Marmara Otoyolu Gebze/ Kocaeli'den Çerkezköy'e kadar uzanıyor ve Türkiye'nin en büyük, çok sayıda uluslararası yatırımın da olduğu sanayi bölgelerini birbirine bağlıyor. Demiryolu hatlarını da kapsayan yeni köprü ve tüp geçitlerle birlikte hızlı demiryolu taşımacılığı ve tedarik hatları ise, Çin'in Bakü-Tiflis hattından gelen kuşak ve yol projesi ile, Avrupa'nın Manş, Almanya, Fransa, Çekya, Bulgaristan üzerinden gelen ulaşım artellerini Avrupa Kafkasya Asya Ulaştırma Koridoru (TRAGECA) çerçevesinde birbirine bağlıyor.

Çin'den Avrupa'ya çok modlu (kara, demir, hava, deniz yolları) kesintisiz ulaşım/tedarik koridorları... Burada Japonya-Avrupa finansmanı ile yapılan Marmaray ve tüp geçiti, ve Türkiye'ye Kars'tan girip Erzincan ve Erzurum üzerinden Ankara'ya ulaşan, oradan Eskişehir ve Kocaeli yolu ve Marmaray üzerinden Halkalı ve Çerkezköy'e bağlanarak (yani Ankara, Eskişehir, Konya'daki sanayi bölgelerini de Marmara hatlarına bağlayan) Avrupa güzargahına devam eden Çin Ekspres Yük Treni hattını, ve tabii yeni havalimanı, köprü ve limanları hatırlatmak yeterli olacaktır.

Kanal İstanbul'u salt kanal olarak algılayanlar, Kanal İstanbul projesinin bir kanaldan ibaret olmadığını, bu uluslararası sanayi/ulaşım/lojistik/tedarik koridorunda, hava, kara, demir yolları ve limanlar örüntüsünün bir kavşağı olarak projelendirildiğinin pek farkında değiller. Bu uluslararası sermaye/tedarik koridorlarının önemli bir bölümünün yapılmış olduğu bir kısmının da yapım ve proje aşamasında olduğunun da pek

farkında değiller. Bu mega altyapı/kent projelerinin salt rant projesi olarak algılanmasından kaynaklanıyor. Bu mega kapitalist projelerin, aynı zamanda uluslararası toplam artı-değer sömürüsü kapasitesinin ve bundan alınacak payların artırılması, sermayelerin yeniden üretim süreçlerinin entegrasyonu, hız, verimlilik ve karlılığını yükseltme biçim ve araçları olduğu görülemiyor.

Kanal İstanbul projesinin 45 kilometrelik suni kanal ayağı, kamuoyu tepkisinden çok emperyalist kapitalist güçlerin, TÜSİAD'ın ve İBB'nin bu kanalı sorunlu ve riskli görüp kredi açmayı reddetmesi nedeniyle (şimdilik) yapılamıyor. Ama bu bölgedeki rantları ve gayrimenkul spekülasyonunu uçuran yalnızca kanal projesi değil, uluslararası sanayi-lojistik-tedarik yani artı-değer üretim ve akışı koridorunun kritik bir kavşağı olması. Bu proje kapsamındaki iki yeni kent projesinin de, "finans adası, fuar alanı, üniversite alanı" vbden de görüleceği gibi, bu uluslararası lojistik üslerinin işletmecilerini, yöneticilerini, üst ve orta sınıflarını kapsayacak yerler olabileceği görülüyor.

Kapitalist projeciliğin tüm birikimini taşıdığı ve Türkiye'deki doruk noktasını oluşturduğu ve "projeci kapitalizm" in arka planını gözler önüne serdiği için İstanbul'dan başladık. Bu, 6 Şubat deprem yıkımı bölgesindeki projeciliğin arka planına da ışık tutacaktır:

"Depremi milat olarak almamak ve depremin etkilediği illeri yekpare bir havza olarak düşünmek, açıklanan plan ve projeleri daha doğru kavramamıza vesile olabilir. Havzada toplam 2 serbest bölge, 43 Organize Sanayi Bölgesi bulunuyor. 12 OSB projesinin 2023 yılı içerisinde tamamlanması öngörülmüyor. 241 bin çalışan sayısı ile, Türkiye'de istihdam edilen işçi

sayısının en yüksek olduğu OSB de yine bu havzada: Gaziantep OSB. Hatay'da bulunan Hassa OSB, sahip olduğu rezerve alanın sağladığı genişleme olanağıyla, yakın zamanda Türkiye'nin en büyük OSB'lerinden biri olmaya aday görülüyor. İskenderun Limanı, havza ile küresel ticaret ağları arasındaki en önemli bağlantılardan biri. Bölgenin limanla olan bağlantısını kolaylaştırmak için 2014'te duyurulan Dörtyol-Hassa Tünel Projesi, havzadaki sanayiciler tarafından yıllardır ısrarla gündem ediliyor. Bu tünel projesi duyurulduğundan bu yana sanayicilerin önemli gündemlerinden biri olsa da, henüz yapımına başlanmadı. Projenin hazır olduğunu dikkate alırsak, bu süreçte tünelin de yapımına başlanacağını tahmin etmek zor değil. Yapıldığı takdirde Gaziantep ve İskenderun Limanı arasındaki mesafeyi 210 km'den 110 km'ye düşürecek olan bu tünel ayrıca, demiryolu da içerecek biçimde planlanmış. Türkiye'nin en büyük lojistik merkezi olan ve Maraş'ta bulunan Türkoğlu Lojistik Merkezi, bir demiryolu bağlantısı ile İskenderun Limanı'na bağlı. Blok konteyner trenleri lojistik merkezi ile liman arasında düzenli sefer gerçekleştiriyor.

Depremden aylar önce yapılmış olan petrol arama başvuruları ise depremden 10 gün sonra Resmi Gazetede onaylandı. Yapılan ve onaylanan petrol arama başvurularının neredeyse tamamı, depremin etkilediği havza içerisinde." (Burcu Arıkan, M. Onur Koçer, Deprem sonrası yeniden inşa ve Anadolu'daki küresel fabrika. Umutsen.org, 27 Şubat 2023)

Dörtyol-Hassa tüneli, 10 yıllık bir proje olmasına karşın, Suriye'deki savaş ve istikrarsızlık atıl kalmasına neden olacağı için yapılmadı. Uluslararası burjuvazi, Türkiye burjuvazisi ve havza burjuvazisi bu nedenle Erdoğan'ı Esat'la uzlaşmaya zorluyor ve bölgede uluslararası kapitalist "istikrarı" sağlayacak bir yol yöntem arıyor. Burjuvazinin kapitalist devlet iktidarına söylediği şu: 'Suriye petrolerinden pay alma ve genişleme çabalarını bırak, burada bir

konsensus sağla ve asıl Dörtyol-Hassa tüneline yoğunlaş. Çünkü bu durumda, Türkiye'nin güneyi de (tıpkı kuzey Marmara gibi) bir uluslararası sanayi, enerji, lojistik, tedarik koridoru, bir artı-değer üretim ve akışı koridoru haline gelecek. Yalnız Antep ve havzadaki hızla büyüyecek sanayi bölgeleri ile İskenderun ve Mersin Limanlarını ve petrol-doğal gaz hatlarını (Ceyhan) birbirine bağlamakla kalmayacak, Körfez petro-dolar sermayesi ve Ortadoğu ve Doğu Akdeniz ile Avrupayı limanlar üzerinden birbirine bağlayacak bir uluslararası artı-değer üretim ve akışı koridoru ve havzası haline gelecek. O zaman bundaki payımız çok daha büyük olacak.'

Dünya Bankası'nın ve emperyalist kapitalist güçlerin Türkiye'ye "deprem" için verdiği birkaç milyar dolarlık koşullu yardımın, Türkiye'nin güneyinin ve deprem bölgesinin uluslararası sanayi, enerji, lojistik, ve bilim artı-değer üretim ve tedarik koridoru olarak yeniden dizayn edilmesini gözettiği ve şart koştuğundan kimsenin kuşkusu olmasın.

Kapitalist devlet iktidarının depremedeler için vaat ettiği konut projeleri, (tıpkı İstanbul depremi bahsinde olduğu gibi), asıl bu büyük uluslararası ve iç sermaye koridorlarının, kenar süsü ve piyasa realizasyonu enstrummanı olacak.

Türkiye'nin cefakar solunun "hesap sorması" ve ufku, öfkeyi parlamentarizme havale eden seçimlere bel bağlamanın ötesine geçmezse, Türkiye'de siyaset ve ekonominin yakın geleceğini, kuzeydeki (aslen İstanbul ve Marmara'nın kuzeyi) ve güneydeki (deprem bölgesi havzası ile Mersin ve Ceyhan'ı da kapsayacak biçimde) bu mega kapitalist uluslararası sanayi, lojistik, ticaret, tedarik koridoru projeleri çerçevesindeki kapitalist güçler arası pazarlıklarla dizayn edilecek gibi görünüyor.

AFETLERDE HAYVAN ARAMA KURTARMA 6 ŞUBAT DENEYİMİ

Mansur Karaca

6 Şubat günü deprem haberini alır almaz, Hayvan Arama Kurtarma - HARK ekibi olarak hızla İzmir'den Kahramanmaraş'a doğru yola çıktık. Bu sırada, çeşitli kitle örgütleri ve STK'lar da deprem bölgelerine doğru yola çıkmaya başlamışlardı.

Depremde yollar zarar gördüğü için yaklaşık 24 saat sonra Kahramanmaraş'a vardık.

HARK, bir insan ve hayvan arama kurtarma ekibidir. Birkaç senedir deprem, sel, yangın gibi afet durumlarında insanlara ilk yardım, hayvanlara ilk yardım ve arama kurtarma kapsamında eğitimler alıyoruz.

Kahramanmaraş merkezinde Barbaros Apartmanı ilk görev yerimizdi. Kısa bir süre sonra başka enkazlar, sonrasında tüm sokak bizim yetki alanımıza girdi; çünkü bölgeye arama kurtarma adına pek fazla kişi, kurum gelmedi. Medyanın bol olduğu yerler dışında AFAD'ı da hiç görmedim. Medya da zaten olumlu haberlerin olduğu noktaları yakalama peşindeydi. Fakat bölgede olumlu pek az şey vardı.

Dışarıdan bakıldığında ekibimiz klasik bir kentsel arama kurtarma ekibine benziyor. Yani bizim aynı zamanda hayvan arama

kurtarma olduğumuz çok belli olmuyordu. Bölgede çalışma yaparken, bunun avantajını yaşadık; çünkü özellikle depremin ilk günlerinde hayvan arama kurtarma çalışması yapmamız çok tepki çekerdi. Orada yaşayan insanlar için enkaz altındaki cenazelerinin çıkarılması, canlı hayvanların çıkarılmasından daha öncelikliydi. Hatta bazı durumlarda, enkaz başında bekleyenler için cenazelerin çıkarılması, canlı insanların çıkarılmasından da öncelikli olabiliyordu. Arama kurtarma konusundaki kapasitenin son derece yetersiz olduğu o koşullarda, yakınlarının hiç değilse cenazelerine ulaşabilmek dahi büyük bir mücadele konusuydu. Dolayısıyla arama kurtarma ekipleriyle temas kurabilenler, zaman ve kapasite kısıtlarından dolayı

çalışmalarda canlı kurtarmayı önceliklendirme mecburiyetine rağmen cenazelerinin çıkarılması konusunda ısrarcı olabiliyorlardı. Böylesi zor bir atmosferde, hayvan arama kurtarmadan açıkça söz etmemiz gerilim yaratabilirdi.

Biz de zaten insan arama- kurtarma prosedürünü uyguladık. Çünkü zaten enkaz altında hem insan hem hayvan vardı. Önce kime ulaşırsak, ona yardım ettik. Eğitimlerimiz de bu şekildeydi, tür ayrımı yoktu. Çalışmalar boyunca canlı, cansız birçok hayvan ve insan çıkarttık.

Çıkarttığımız insanlar için iyi veya kötü, erken ya da geç bir prosedür vardı. Ambulans, cenaze aracı, sağlık ekipmanları, oksijen maskeleri vs. her zaman olamasa da vardı. Ama hayvanlar için yoktu. Bizim ekipte vardı ama bizim gibi ekipler çok azdı. Çalışma yürüten tüm ekiplerin elinde hayvanlar için olan imkanları toplasan, bir Kahramanmaraş'a yetmezdi belki de.

Sahada yaşanan bir diğer sorun da kimliği belirlenemeyen canlı, cansız hayvanlardı. Depremden sonra, birlikte yaşadığı insana ulaşamayıp şu an barınaklarda yaşam mücadelesi veren binlerce hayvan var. Aynı şey insanlar için de geçerli, onlar da depremden sonra ayrı düştükleri dostlarına ulaşamıyorlar. Fakat şunu da belirtmek gerekir, kimliği belirlenemeyenler sadece hayvanlar değildi; insanlar da vardı. Açıklananın çok daha üzerinde kayıp çocuk vakası vardı.

Çıkartılan yaralı hayvanlar en yakın veteriner ya da barınağa gönderildi. Barınakların durumu normal bir zamanda bile içler acısı olduğundan, deprem zamanı çok kötü manzaralarla karşılaşıldı. Veterinerler desen zaten çoğu yıkıldı, kalanlarda ise ilaç vs. yoktu. Bu tip yerlere hayvanlar için ilaç gönderme operasyonları

çok zordu; AFAD ya da halk, gönderilen bu ilaçlara el koyuyordu. (İlaçların bazıları hem hayvanlar hem insanlar için kullanabiliyor.) Bu nedenle, hayvan operasyonu yürütülecekse gizli şekilde yürütülmeliydi.

Hayvan özgürlükçüsü bir grup arkadaşım (Dört Ayaklı Şehir), büyük bir operasyon planladılar ve aynı anda 16 veteriner hekimi bölgeye gönderdiler. Fakat bölgeye ulaşıldığında, bu halkın çok tepkisini çekti; ekibin ilaçları yağmalandı ve silahla tehdit edildiler. Yaşanan bu olaydan sonra hepsi geri döndü ve daha sonra kılcal yollarla, tek tek ya da ikişer kişilik küçük ekipler olarak bölgeye tekrar gittiler ki bu da çok değerli olan zaman ve para kaybına yol açtı. Öncesinde aynı ekip ellerinde bulunan 8 jeneratörü çocuk ve yeni doğan servisine kendi istekleriyle bıraktı; çünkü devlet bu sağlık servisine elektrik sağlayamadı. Hipotermi geçirmesinler diye köpek taşıma kutularına bebekler kondu; hayvan var diye girilen, devletin canlı yok dediği enkazdan bebek çıktı. Veteriner hekimler insanlara müdahale ettiler, damar yolu, solunum yolu açtılar. Bu yolla ittifak kuruldu, çok değerli dayanışma modelleri keşfedildi.

Türcü devlet, hayvan menfaatine dair bir çalışma yapmadı fakat kendi çalışmalarında hayvanları kullandı. Arama kurtarma çalışmalarında kaç köpek bölgeye intikal etti bilmiyoruz. AFAD bununla ilgili resmi rakamları açıklamadı. Bu köpekler düzensiz birlikler halinde enkaza sokuldu ve arama kurtarma gönüllüsü arkadaşlarımızdan bazıları çeşitli kayıplara tanık olduklarını açıkladılar. AFAD bunun için de bir açıklama yapmadı, rakam vermedi. Depremlerde hayatını kaybeden evcil hayvanların sayısını da vermedi. Tıpkı ölen insanların sayısını vermediği gibi. Arama kurtarmada kullanılan bu hayvanlar, medyada malzemeye dönüştürülürken söylendiği gibi “kahraman” değil. Bu

kayıplar da kaçınılmaz değildi. Tıpkı depremde tüm o binaların, topyekun kentlerin yerle bir oluşunun, yaşanan can kayıplarının doğal veya kaçınılmaz olmaması gibi...

AFAD'ın hayvan arama kurtarmaya yönelik yaklaşımına şöyle bir örnek vermek istiyorum: Tehlike yaratan ağır hasarlı bir binanın yıkımından önce, içeride canlı hayvan olabileceği bilgisini aldık ve AFAD'a bu bilgiyi verdik. Bize verilen cevap "biz vinç ile balkonlara box koyduk, mama koyduk ve gelen hayvan olmadı" şeklindeydi. Diyarbakır'daki Galeria Sitesi olayı aslında her yerde yaşandı. İçinde hayvanlar bulunan, bulunması muhtemel olan bir sürü bina bile yıkıldı. Depremin travmasıyla korku halinde olan hayvanlar binalarda en korunaklı buldukları alanlara saklanmıştı. Onları oralardan çıkartmak için mama kullanmak her zaman etkili olmadı. Belki sadece çok oburları için etkiliydi. Benim taktiğim, birlikte yaşadıkları insanların -eğer hayattalarsa- ses kayıtlarını istemek ve onlara dinlettirerek saklandıkları yerden çıkartmaya çalışmaktı ve bazen işe yaradı.

Hayvanlar hem fiziksel hem psikolojik olarak çok hastaydı. Bunu gözlerinden, bakışlarından anlamak mümkündü. Yumurtlamayı bırakan tavuklar, yemek yemeği bırakan kaplumbağalar belgelendi.

Hayvan kurtarma çalışmalarında vinç kullanımı neredeyse hiç yoktu. Vinç elde edebilenler de bunu kendi imkanlarıyla yaptılar. Vinç olmaması tüm ağır hasarlı binalara -ki çalışma yaptığımız binaların büyük kısmı ağır hasarlıydı; hasarsız binalarda zaten bizim pek işimiz olmadı- ancak merdivenleri kullanarak ulaşabileceğimiz anlamına geliyordu. Bu da çok tehlikeliydi; herkes bilir ki hasar alan binalarda merdivenler en riskli yerlerdir.

Arama kurtarma yapanların büyük kısmı risk altında kalarak çalışma yürütmek zorunda kaldı. Evlerin çoğunun kapısı kapalıydı. Ses dalgası titreşiminin bile sakıncalı olduğu binalarda bizler kapı, duvar kırdık. Yıkılmak üzere olduğuna işaret eden sesi duyup acil terk ettikten sonra yıkılan bina oldu. Bu da ekibimizin aldığı eğitimin bir faydasıydı. Bizim kadar bilgili ya da şanslı olmayan arkadaşlarımız vardı ve artçı sarsıntılarda hayatını kaybettiler.

Merdiven kullanmak bizi zorladı fakat canlı hayvan ticaretinin sonuçları daha zordu. Yüzlerce petshop ya terk edildi ya da enkaz altında kaldı ve her birinde yüzlerce canlı öldü. Ben iki tanesinin tahliyesinde görev aldım ve bunlar çok zorlu görevlerdi. Çünkü kuştan balığa kadar farklı türler vardı ve ne yazık ki balıkları tahliye edemedik.

Diğer bir zorluk, içerisinde kıymetli eşya olan, olduğu düşünülen bazı apartmanlardı. Bu binaların kapıları orada yaşayan kişilerin istekleri doğrultusunda kilitlendi ve bu da bizim içeri girebilmemizi daha da zorlaştırdı. Bu binaların bazılarında hayvanları balkonlarda görebiliyorduk. Bu da onlara “sahipleri” tarafından verilen

değeri gösteriyordu. Bu kişilerin bu hale gelmesinin, birlikte yaşadıkları hayvanları böylece ölüme terk edebilmesinin nedeni de devletin ve sistemin türcü aklı.

Köylerde durum daha da felaketti. Canlı olarak kurtulan hayvanlara besin ve su sağlanamadı. Bir ineğin günlük içmesi gereken su miktarı en az 40 litredir ve bu sağlanamadı. İnsanlar karları eriterek su ihtiyacını karşılamaya çalıştılar. Kısa bir süre sonunda bu hayvanların çoğu hipotermiden, hastalıklardan, fiziksel ve psikolojik yaralanmalardan dolayı öldüler. Kalanlar da tırnak içinde murdar olmasın diye apar topar kesime gitti. Normal şartlarda korunmayan hayvanın, böylesi bir durumda öldürülmesi de sistem açısından çok normaldi. Bu hayvanlar, sistemin kar hırsı yüzünden öldü.

Görüldüğü gibi hayvan konusunda devletten çözüm beklemek çok hatalı olur. Çünkü devlet türcü, çünkü problemin kaynağı ile problemi çözemeyiz. Sendikalarla, meslek örgütleriyle, halk örgütlenmeleri ile arama kurtarmadan ilk yardıma, ilk yardımdan şehri yeniden inşa etmeye kadar her işi bizim kendimiz planlamamız gerekiyor. Bu depremde de gördük ki yapılan anlamlı çalışmaları devlet

sayesinde değil devlete rağmen yaptık. Bunun için şimdiden ağ sistemi, organizasyon alanı inşalarına başlamalıyız. Yaşanacak, deprem, sel, yangın gibi afetlerde insan kurtarmanın yanında, evcilleştirilmiş hayvanları, çiftlik hayvanlarını, yaban hayvanlarını kurtarma çalışmalarını planlamaya başlamalıyız.

Fakat ondan önce yapmamız gereken daha acil bir şey var; şu an deprem bölgelerinde insanların ve hayvanların birlikte yaşayabilecekleri yeni bir toplumsal düzen inşa etmeliyiz. Onların yas süreçlerine saygı duymalı, yaşam alanlarını iyileştirmeli, rehabilite etmeli ve özgürleştirmeliyiz. Hayvanları hapsedtiğimiz hayvan hapishanelerinden barınaklara, petshoplardan evlerimizdeki kafeslere kadar tüm aykırı uygulamalarla bu canlıları doğal durumlarından çıkmaya zorladığımızı fark etmeliyiz. Kar hırsı ve psikolojik tatmin arayışı yüzünden binlerce hayvan öldü. Geride kalanlarsa hala zor koşullar altında ve asbest, cıva, radon, silika, kurşun gibi zehirli maddelere maruz kalarak yaşamaya çalışıyorlar; tıpkı geride kalan insanlar gibi...

Yazımı noktalamadan önce şunları söylemek istiyorum;

Geçtiğimiz aylarda Çanakkale'de büyük bir orman yangını yaşadık. Diğer yangınlarda da gördüğümüz gibi eti, sütü, yumurtası için kullanılan hayvanların birçoğu kapalı tutuldukları kafeslerden çıkamadıkları için yanarak öldüler.

Kafeslerin içinde olmayan yaban hayvanları ise yangından etkilenmeyen küçük bir orman alanına sığındılar. Alan boyutuna göre popülasyonları yoğundu.

Diğer yandan yangının ilk başladığı anlarda, örgütlü bir şekilde bir araya gelip, rüzgarın hızını, yönünü, havadaki nem oranını, arazi koşullarını titizlikle inceleyip, doğru zamanda doğru yerde olup, o hayvanları yasal mermileriyle öldüren avcılar vardı. Bizden önce oradaydılar ve o hayvanları kurtaramadık. Öldürenler, yakanlar gayet örgütlü ve disiplinli. Bizler de birleşik mücadele ile tüm direnişçiler, tüm hak savunucuları ve ezilenler olarak örgütlenip isyan etmeli ve bu avcı talancıların üstesinden gelmeliyiz.

DEPREM VE SANAYİ BÖLGELERİ

BURSA SU KOLEKTİFİ

6 Şubat depremlerinden sonra pek çok duyarlı insan gibi, Bursa Su Kolektifi olarak bizler de hemen her gün toplanarak “Neler yapabileceğimizi?” konuştuk. Karınca kararınca hepimiz yardımlaşmada elimizden geleni yaptık. Bu konuşmalar sırasında “Deprem ve Tehlikeli Maddeler” konusu ortaya çıktı. 99 depreminden kalan kâbus dolu hatıralarımız ve bugün Endüstri Bölgelerinde deprem olsa olabilecek yıkımlar hakkındaki öngörülerimizle, Mart ayında Deprem ve Tehlikeli Maddeler Raporumuzu hazırladık. 11 Nisan 2023 günü Bursa Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü önünde Basın açıklamamızı yaptık. Aynı gün önceden hazırladığımız 4 dilekçe ile 23 soruyu aramızda paylaşarak aynı makama sorduk. 23 sorumuz Bursa Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından 7 kuruma dağıtıldı: Bursa Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Bursa İl Afet Acil Durum Müdürlüğü, Bursa Büyük Şehir Belediye başkanlığı, Bursa İl Sağlık Müdürlüğü, Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı IV bölge Müdürlüğü, Bursa Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü (GELMEDİ!), Bursa Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali İşletme Müdürlüğü (GELMEDİ!) Cevapların gelmesi 2 ayı buldu. Üstelik 2 kurumdan da hiç cevap gelmedi. 17 Ağustos 2023’de, 99 depreminin yıl dönümünde Twit çalışması ile aldığımız cevapları/cevapsızlığı kamuoyu ile paylaştık. 17 Aralık 2023 günü panel düzenledik. Aşağıda yer alan satırlar bu panelin özetidir. Yaptığımız tüm çalışmalarını topladığımız Deprem ve Tehlikeli Maddeler e-kitap hazırlıklarımızı devam ettirmektedir. Yakında kamuoyu ile paylaşacağız.

TEHLİKELİ MADDELER- JEOLJİK BOYUTU

Jeofizik Mühendisi, Jeofizik Mühendisler Odası Eski başkanı Güngör Armutlu, kısaca jeofizik mühendisliğini tanıtır Bursa'nın geçmiş ve bugününe ait fotoğraflarını verdikten sonra Afetin tanımını, Zarar Görebilirlik, Risk kavramlarını anlattı ve "Afet öncesinde Risk azaltma çalışmalarında çok çok gerilerde kaldık" dedi. "Afet Tehlike Haritasında Kırmızı olan alanlar ivme derecesi büyüktür. Üzerindeki yapılar ciddi hasar almaktadır. 5 büyüklüğünde bir deprem ile 7 büyüklüğündeki bir deprem arasında enerji büyüklüğü açısından yaklaşık 900 kat fark vardır."

Son 2000 yıl içerisinde Marmara bölgesindeki büyük depremler görüyorsunuz. Bursa aktif deprem üreten önemli bir tektonik kuşakta. 2 sıkıntılı bölgemiz var. 1. Kuzey Anadolu fayının etkisi altındayız. 99'da bunun etkilerini yaşadık. 2. Kuzey Anadolu fayının güneyinde orta kol veya güney kol diye adlandırılan 1855 depremini üreten Mekece-Geyve-Gemlik-Bandırma hattı. Tofaş fabrikası kurulduğu yıllarda 27 Mart 1970 Gediz depremi oldu. Tofaş fabrikasının duvarları yıkıldı. Zemin büyütmesi dediğimiz deprem dalgaları ile ilgili depremin hasar vereceği; hesaplanabilir bazı koşullar var. Bunları dikkate almamız gerekir. 17 Ağustos depreminde benzer etki Avcılar'da görüldü. 2020 yılında da İzmir'de Ege açıklarında Seferihisar civarında olan deprem Bayraklıda ciddi tahribat yaptı. Biz bunlardan sonuç çıkartıyor muyuz? Çıkartmıyoruz ki; Bursa'da Doğu-Batı aksında ova var. Sıkıntılı bölgemiz, alüvyon dediğimiz gevşek sedimler. Maalesef Bursa bu alanlarda büyüdü. Hala bu bölgelerde yoğun yapılaşma ve riskler devam ediyor. Yani Risk almaya devam ediyoruz.

99 depremini yaşamamıza rağmen son 20-25 yıldır kötü alışkanlıklarımıza devam ediyoruz. Tarımı yok ettik, su havzalarını yok ettik. Kötü madencilik örnekleri sergiledik. Marmara Türkiye'nin kalbi. 6 Şubat'ta kanalizasyon sistemleri, su sistemleri, fabrikalarda büyük tahribatlar var. Endüstrinin %65'i Marmara bölgesinde; %20 Ege bölgesinde. İkisi de 1. Dereceden deprem bölgesinde.

Bursa'daki 17 OSB harita üzerindeki yerleri; fayların olduğu yerlere denk geliyor. Mevcut OSB'lerden BOSAB ve NOSAB hariç İslah Sanayi Bölgeleri. Sıkıntı daha da büyük.

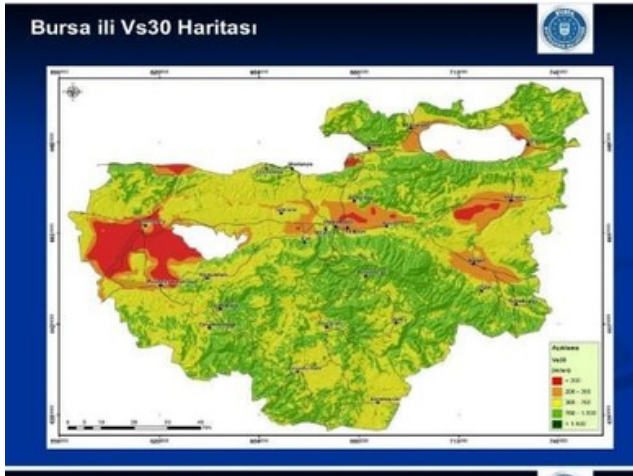
99 depremi sırasında ve sonrasında Tüpraş'ta olduğu gibi Bursa'da da gerek fay hatlarında gerekse riskli zemin koşullarında inşa edilmiş benzer tesisler var İvediklikle sanayi tesislerine yönelik meslek odalarından, akademik odalardan destek alarak bir çalışma yapılması lazım. Depreme hazır olduğumuzu söyleyemeyiz.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (BBB) 2010 yılında TÜBİTAK ile oluşturduğu Sismik değerlendirme haritası 2014'de yayınlandı. Afet Tehlike Haritalarını içeriyor. Kayma dalga hızı yani VS30. Bunlar kullanılarak, sondaj çalışmaları ile statik projeye veri teşkil edilir ve yapılaşma yapılır. 200 metre/saniyenin altında olan bölgeler sıkıntılı. Ovalarımız İnegöl, Yenişehir, Kestel, Gürsu, Kemalpaşa ve Karacabey vb. kayma dalgası hızları hep 200 metre/saniyenin altında. Diğer görsel Sıvılaşma riski olan alanlar. Buttim'in olduğu bölge, solda Yenişehir, sağda İnegöl, kırmızı ve kahverengi bölgeler sıvılaşma riski olabilecek alanlardır.

3 boyutlu Anakaya derinlik haritası Buttimin olduğu alan ve çevresi taban kaya topografyasında Kumlu kalan bölgedir.

Bursa'nın en derin çukurudur. Yalova yolunda 350-400 metre sonra başlıyor aşağı doğru bir çukur var Gürsu oradan Barakfakih'e doğru ilerliyor. Bursa'nın en çukur bölgesine en yüksek binaları hatta kamu binalarını yapıyoruz. Risk nasıl azalabilir ki? Sonra depreme hazırız diyoruz.

RÜZGÂRA ESME; SULARA TAŞMA,
TOPRAĞA SALLANMA
DİYEMEYECEĞİMİZE GÖRE AFETLERE
HER AN HAZIR OLMALIYIZ.

TEHLİKELİ MADDELER VE DEPREM /
DÜN- BUGÜN - YARIN PERSPEKTİFİ

Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanı –
Bursa Su Kollektif üyesi Candan Göz Panel
Konuşma Özeti:

'6 ŞUBAT 2023 Depreminin yarattığı ağır sonuçlara kısaca değinilerek, "BUNDAN DAHA BÜYÜK BİR FELAKET MÜMKÜN MÜYDÜ?" sorusu soruldu ve "YAŞADIKLARIMIZ YAŞAYACAKLARIMIZIN TEMİNATIDIR. EVET BİZE GÖRE «BUNDAN DAHA BÜYÜK BİR FELAKET MÜMKÜNDÜR.» Denilerek ispatına geçildi.

17 Ağustos 99'da İzmit Tüpraş'ta, Aynı Anda Yalova Aksa'da ve Aynı Anda Diğer Üretim Tesislerinde yaşananlar özetlendi ve "YA ŞİMDİ?" Sorusu sorularak Bursa'nın bugünkü yapılaşmasına değinildi.

Bursa'da TEKNOSAB dahil 18 OSB var. 5 adet İhtisas Sanayi Bölgesi var. Bunlar da dahil edilerek 23 OSB'ye çıkartılmak isteniyor. Buna BEBKA (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı)'nın raporunda OSB dışında faaliyet gösteren yaklaşık 8 bin düzensiz sanayi kuruluşu dahil değil. Organize sanayi bölgeleri yerleşim alanları ile iç içe geçmiş durumda. Ancak bu 8 bin düzensiz sanayi kuruluşu zaten mahallelerimizde yer alıyor. Pek çok yerleşim alanı sanayi bölgelerine çok yakın ve zemini sağlam olmayan alanlarda. TÜPRAŞ, AKSA GİBİ ULUSLARARASI NORMLARDAKİ TESİSLER BİLE, DEPREMDE BU KADAR HASAR GÖREBİLİYORSA; MAHALLELERİMİZDEKİ, SANAYİ BÖLGELERİNDEKİ FABRİKALARI, DOĞALGAZ ÇEVİRİM SANTRALLERİNİ DÜŞÜNMEK DAHİ İSTEMİYORUZ. Denildi.

'24 YILDA NE YAPILDI?' sorusu cevaplandı. Tehlikeli maddelerin otomasyona aktarılması konusunda karşımıza defalarca

uygulamaya girişleri ertelenen Yönetmelikler çıktı. Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik – KKDİK (2021) ve Ulaştırma Elektronik Takip ve Denetim Sistemi- U-ETDS (2017). Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik (BEKRA) ise sorunlu da olsa uygulandığı belirtildi.

İşletmelerdeki uygulama aksaklıklarına değinilerek; Tehlikeli maddelerin tespiti ve tedbirini geliştiren 3 birim var: Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanları (TMGD), İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanları (İSG) ve Çevre Mühendisleri. Bu 3 birim ister işletme bünyesinde ister dışarıdan hizmet olarak alınsın ÜCRETLERİNİ PATRONDAN alırlar. BEYAN USULÜ ile çalışır. AYRI BAKANLIKLARA BAĞLI OLARAK çalışır.

YÖNETMELİKLERİ ARASINDA İLİŞKİ YOKTUR. RAPORLAR ARASINDAKİ İLİŞKİYİ DENETLEYEN bir kurum yoktur. Üstelik bu raporlar genellikle BİR ÖNCEKİ DÖNEME AİT VERİLERİ KAPSAMAKTADIR. MEVCUT DURUM RAPORLAMASI YOKTUR.

İDDİA EDİYORUZ: ŞU ANDA DEPREM OLSA VE TÜRKİYE'DEN ANLIK BİR KESİT ALSANIZ; İŞLETMELERDE KAÇ TON VE HANGİ SINIFTA TEHLİKELİ MADDE VAR; YOLLARDA KAÇ TON VE HANGİ SINIFTA TEHLİKELİ MADDE HAREKET HALİNDE, HANGİ KONUMDA; OLDUĞUNU BİLEN YOK.

Bugün hepimiz evimizin sağlamlığı hakkında kaygı taşıyoruz. Ancak sanayi bölgelerine yakın yaşayan yurttaşlarımız için, Tüpraş ve aksa örneklerinden de

Yapılan modellemeler sonucunda ortaya çıkan fiziksel etki mesafeleri çap olarak Tablo 2.30.'da gösterilmektedir.

Tablo 2.30. Modelleme Yapılan Kuruluşların Modelleme Sonuçları

No	Kuruluş Adı	Modellenen Kimyasal	Fiziksel Etki Mesafesi Çapı (m)		Havada Yayılım Mesafesi(m)
			Patlama	Yangın (%1 ölüm mesafesi)	Toksik Yayılım
1	GEMLİK GÜBRE A.Ş.	AMONYAK	-	-	9650
2	TARIMSAL KİMYA TEKNOLOJİLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	M- TOLUIDINE	-	-	365
3	BOSCH SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BU1 İŞLETMESİ	DIESEL	-	44	-
4	MARTUR SÜNGER VE KOLTUK TESİSLERİ TİC. VE SAN. A.Ş.	ISOPRİN DIISOCYANATE			Kırmızı alan 32 Sarı alan 67
5	MKS MARMARA ENTEGRE KİMYA SAN.A.Ş.	FORMALDEHİT	543	238	387
6	TRAKYA YENİŞEHİR CAM SANAYİİ A.Ş. - BURSA YENİŞEHİR ŞUBESİ	SULFURDİOKSİT			Kırmızı alan 1700 Sarı alan 10000

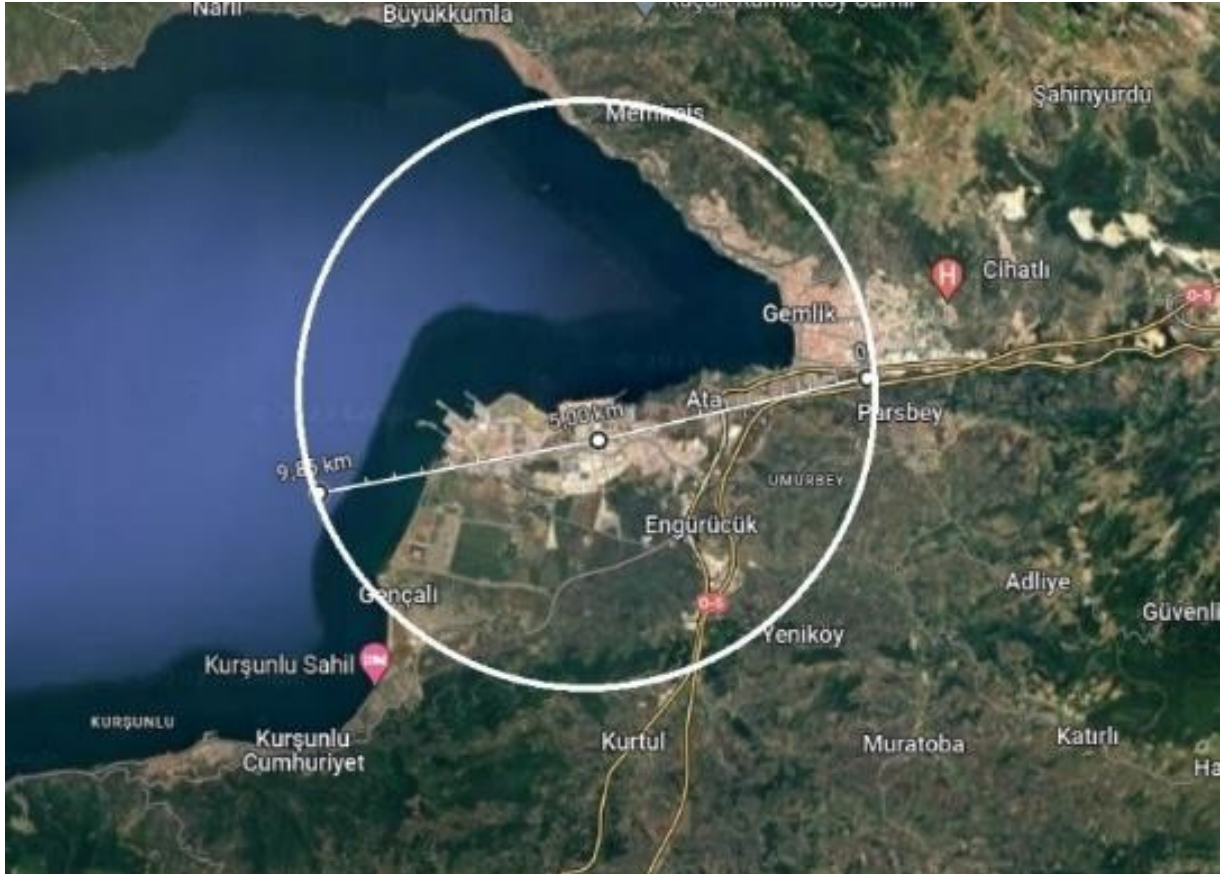
görebileceğiniz gibi, çok daha büyük kaygılar taşıyoruz. Bursa'da TÜPRAŞ, AKSA gibi BEKRA üst seviyede 11 işletme var. Alt seviyede ise 10 işletme...YANİ 99 YILINDA YAŞANANLARIN BENZERLERİNİN VEYA DAHA FAZLASININ BURSA'DA DA ve diğer Sanayi kentlerinde YAŞANMA İHTİMALİ VARDIR.

BURSA IRAP-EYLÜL 2021 raporundan alınan BEKRA üst seviyeli ve BEKRA alt seviyeli işletmelerin tabloları paylaşarak, hangi yerleşim bölgelerinde ağırlık kazandıklarına değinildi. Yine BURSA IRAP-EYLÜL 2021 raporundan aşağıdaki modelleme tablosu alınarak detaylandırıldı.

Anlatılanlar çerçevesinde SAĞLIK KORUMA BANDI sorgulandı. Yerleşim ve sanayi bölgeleri arasında olması gereken sağlık koruma bandı, oluşacak riskin boyutuna göre belirlenmiyor, yetersiz kalıyor.

BURSA IRAP-EYLÜL 2021 raporundan alınan MUHTEMEL ve EN KÖTÜ SENARYO örnekleri aynen aktarılarak "SUNUMA BAŞLARKEN NE DEMİŞTİK? BUNDAN DAHA BÜYÜK BİR FELAKET MÜMKÜN MÜ? YAŞADIKLARIMIZ YAŞAYACAKLARIMIZIN TEMİNATIDIR... EVET BİZE GÖRE «BUNDAN DAHA BÜYÜK BİR FELAKET MÜMKÜNDÜR. BİZ YAŞAM SAVUNUCULARI TÜM EKOSİSTEM İÇİN GÜVENLİ YAŞAM ALANLARI İSTİYORUZ.

GEMLİK GÜBRE A.Ş.: Gemlik Gübre kıyı şeridinde yer alıyor. Haritalarda 9.600m. işaretlendiğinde Gemlik'in tüm kıyı şeridi ve İstanbul Bursa otoyolundan geçen araçlar dahil, bu alanın içinde yer alacaklar. Amonyak etkisi ile birlikte zehirlenmeler, çeşitli göz yanmaları ya da solunum sıkıntıları ile karşılaşacaklar.

TEHLİKELİ MADDELER- ÇEVRE BOYUTU

Çevre Mühendisi, ÇMO 16.dönem Denetleme Kurulu Üyesi, Polen Ekoloji Üyesi, Bursa Su Kollektifi üyesi Sultan Gülsün 17.12.2023 Deprem ve Tehlikeli Maddeler Panel Konuşması

Sanayi bölgeleri atlası ile birinci dereceden fay hatları haritasını birleştirdiğinizde; Marmara Ege ve Akdeniz bölgelerini birinci derece fay hatlarında OSB'lerin yayılım gösterdiğini görüyoruz. Kırsal Alan ve Yerleşik Alan Yönetmeliği; köylere kanalizasyon sistemi ve katı atık toplama hizmeti götürmek için Büyükşehir Belediyesi Kanununca çıkartılmış. Ancak bir sonraki aşamada Maden- Endüstri alanları işte bu altyapısı hazırlanan Gelişim Bölgelerine götürülüyor. Kapitalizmin talebini karşılayan ucuz işgücüne yaklaşıyor.

Tüzel kişilik kazanan OSB sayısı 353, Bu OSB'lerden 266 adedi faaliyette , 87 adedinde ise proje, kamulaştırma ve inşaat işlemleri devam etmekte.Yaklaşık "22.400 ha" alanda. 2023 Yatırım programına alınan OSB sayısı 128 neredeyse şu an faaliyet olan OSB sayısının yarısına yakın. Bizi bu alanlarda bekleyen tehlikeli maddeler daha çok gaz ve boru hatlarında, petrol ve petrokimya endüstrilerinde, akaryakıt depolama tanklarında, kimyasal madde üreticilerinde, atık barajlarında, atık maden drenajının yapıldığı alanlarda, zirai ilaç depolama alanlarında, metalurji endüstrilerinde bulunuyor.

Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Azaltılması Yönetmeliği (BEKRA), sadece bir Tesisin içerisindeki kimyasalların bildirimini esas alır. Akaryakıt depoları, bağlantı boru hatları, doğal gaz ve petrol

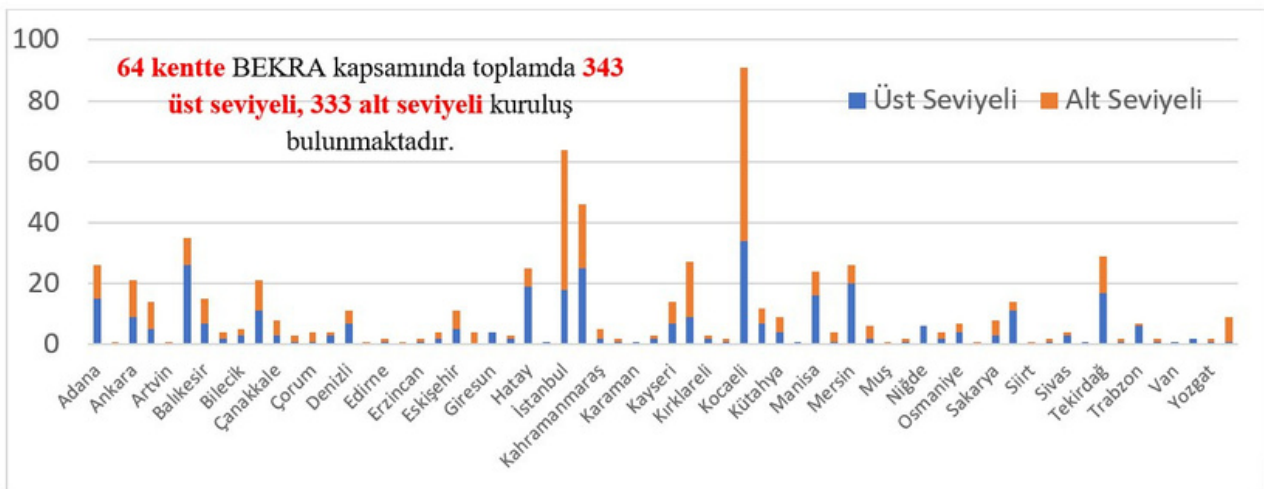
taşıyan ulaşımda döngü halinde olan demir yolu ve karayolundaki tehlikeli maddeler bu yönetmelik kapsamının dışında tutuluyor. 2019'da Türkiye üçüncü direktif ile kendi mevzuatımız uyumlaştırılıyor. Üst seviye- Alt seviye- Kapsam Dışı kuruluşlar olarak tasnif edilir.

2021- 2022 Çevre Durum Raporları ve İRAP raporlarından Türkiye'nin BEKRA üst ve alt seviyeli kuruluşlarının sayısını çektik. 17 kentte herhangi bir beyanın yapılmadığı; 64 kentte toplam 343 üst seviyeli, 333 alt seviyeli kuruluş bulunduğunu ve neredeyse bu şehirlerde bomba ile yaşadığımızı gördük. Dikkat çekilen senaryolar tamamen iyimser. Örneğin Hatay 2021 yılında 19 Üst seviyeli 6 alt seviyeli kuruluş bildirmiş. Biliyorsunuz Hatay'a kara yoluyla çok zor ulaşıldı. Deniz yoluyla 5 gün süren yangın nedeniyle neredeyse ulaşılamadı. Yangının bu kadar uzun sürmesinin nedeni Limakport'un kendi sahasına almaması gereken IMO'lu konteynırları almış olmasıydı. 300 konteynır yanıyor. Bunların %10'u yani 30 tanesi tehlikeli madde taşıyan IMO'lu konteynır.

Hava kirliliği ile ilgili ÇMO İstanbul şubemiz bir çalışma yürüttü. Hatay'ın 5 ilçesinden 45 katı toz numune üzerinde Asbest analizi yaptık. Bu numunelerden 16'sında Asbest tespit edildi. Yağmurdan dolayı değerlerin gerçekten düşük çıktığı tahmin edilmekte. 2 gün boyunca kullanılan araçtan da numune alındı ve o numune de de asbest tespit edildi. Bu bize şunu anlatıyor; orada seyahat halinde olan herkes asbeste maruz kaldı.

Çürüyen Maddelerden Kaynaklanan Tehlikeler, Sanitasyon ve Su Yönetim Sistemleriyle İlişkili Tehlikeler, Gürültüden Kaynaklanan Tehlikeler ve Katı Atıklardan Kaynaklanan Tehlikeler anlatıldı.

126 nolu bir kararname ile üç ay kadar Çevre Mevzuatı askıya alındı. Çevre kanununca belirlenen neredeyse 30 kadar yönetmelik bu bölgede hiç uygulanmadı. Bundan sonra yaşanabilecek herhangi bir deprem sonrası yapılan çalışmalarda karşımıza çıkacak çevresel etkilerin nasıl olacağını anlayacağımız bir kararname.

Kararnamenin iki temel noktası var. Biri kurum görüşü, analizler, etütler yapılmadan herhangi bir afette kullanılacak alanların izinsiz kullanımı. Bununla birlikte herhangi bir bölgenin inançları, kültürel değerleri, etik yaklaşımı, yöre halkının sosyal ilişkileri neler? Bunları değerlendirmeden konulmuş bir madde olduğu belirtildi. Kararname, neredeyse tüm illerde orman, mera alanları vb. herhangi bir engelle karşılaşılmadan yapılaşmaya açılması ile ilgiliydi. Geçtiğimiz aylarda Çevre Şehircilik önünde çok büyük kuyruklar vardı. TOKİ arazileri, özellikle deprem bölgesindeki arazileri, konutları satışa çıkardı. Daha sonra da Maden ve Petrol Genel Müdürlüğü (MAPEG) bir açıklama yaptı ve neredeyse 80-90 kadar maden sahası deprem bölgelerinde ihaleye çıkarıldı. Bunlar kararnameden sonra yapılan; atılan adımlardı.

Sunumu Hatay'da enkaz kaldırma ile ilgili hazırlanan dövizle tamamlamak istedim: "GİTMİYORUZ YAŞAMI SAVUNUYORUZ"; biz de aynı şekilde bugün yaşam alanlarımızı savunmak için yaşadığımız yerlere Organize Sanayi Bölgelerinin, Sanayi fonksiyonu alanların daha fazla yapılmaması ve yaşadığımız alanlarda birer bomba etkisi yaratan Tehlikeli Maddelerle yaşamamak için bu paneli yaptık. Şeref verdiniz. Dinlediğiniz için teşekkür ederiz.

TEHLİKELİ MADDELER- HALK SAĞLIĞI BOYUTU

Halk Sağlığı Uzmanı Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz 17.12.2023 Deprem ve Tehlikeli Maddeler Panel Konuşması

Video sunumu ile aramızda yer alan Doç. Dr.Cavit Işık Yavuz “Dünya Sağlık Örgütü’nün yaptığı hesaplamalara göre ölümlerin yaklaşık %24’ü çevresel etkenlerle ilişkili. Özellikle çevreye ilişkin düzenlemeler ve önlemler alındığında bu erken ölümler önlenebilir” dedi.

Depremler hem var olan çevre sorunlarını derinleştirebilir; hem de yeni çevresel sorunlar ortaya çıkartabilir. Özellikle çevreyle ilgili etkilenimlerde afet öncesi durumuna bakmak gerekir ki hem bizi neler bekliyor, görebilelim; hem de Olası sorunlar ne olabilir, bunu gözden geçirelim. Afetler ve özellikle depremler, su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği gibi var olan çevre sorunlarını ağırlaştırabilir ve yeni çevre sorunları da ortaya çıkar. Örneğin deprem bölgesindeki atıklar artarken; atık toplama sistemi bozulabilir. Bir de afet atıkları var. Özellikle asbest başta olmak üzere enkaz atıklarının içerisinde ciddi tehlikeli maddeler bulunmaktadır. Bunların özel yönetimi gerekir.

Ayrıca 99 depreminde yaşadığımız gibi ikincil afetlere de sebep olabilir. 99’da Tüpraş rafineri yangını çok büyük yeni bir risk yaratmıştı. Bu riski patlama, o bölgeyi akut olarak etkileme olarak düşünmeyin. O yangında atmosfere salınan kirleticiler, sadece Derince Körfez Bölgesini değil; aslında kilometrelerce uzağa yayılarak çok ciddi bir kirlilik yükü oluşturdular. Bu kısa süreli bir kirlilik yükü de değildi. Yine 99 depreminde Yalova AKSA’da yaşanan Akrilonitril sızıntısı, deprem sonrası ikincil tehlikelerin ne kadar büyük olabileceğini

gösteriyor. İnsanlara verdiği hasar konusunda elimizde çok veri yok. Ancak Akrilonitrilin ölümlere de yol açabildiğini biliyoruz. Dolayısıyla 99 depremi bize endüstriyel bir bölgede gerçekleşen büyük bir depremin nelere yol açabileceğini göstermesi açısından kötü bir deneyim oldu. Bundan ne kadar ders çıkarabildik.

6 Şubat depremlerine baktığımızda; 99 depremi kadar büyük ölçekli ikincil bir sıkıntı olmadığını görüyoruz. O bölgede de büyük petrol Transfer hatları, taşıma hatları, rafineriler, kimyasal tesisler vardı. Ne düzeyde etkilendiler? Ne oldular? çok değerlendirme görmüyoruz. Kamuoyuna yansıtılan büyük bir olay görmedik. Bir tek İskenderun limanının yangını biliyoruz.

Özellikle endüstriyel kuruluşların depreme hazırlıkları, risklerinin belirlenmesi ve toplum olarak bizlerin hazırlanması, oldukça kritik ve önemli. Orta ve uzun vadede bu endüstriyel kuruluşların yerleşimleri ile ilgili çeşitli çözümler üretilmesi ciddi yaklaşılması gereken bir mesele. Başta sanayi kuruluşları ve kamu kuruluşları olmak üzere kısa, orta ve uzun vadeli önlemler almaya devam etmeli ve dinamik bir süreç olarak bunların tekrarlanması gerekir.

Sağlığın olmazsa olmazı, elbette ki temiz güvenli ve sağlıklı bir çevre. Önceliğimiz insan sağlığı ve çevre sağlığı olduğu; tercihlerimizin kamudan yana olduğu ve herkesin sağlıklı güvenli temiz bir çevrede yaşayabildiği bir yaşam ortamına, bir örgütlenmeye; böyle bir kamu yönetimine ihtiyacımız var.

Bana bu fırsatı verdiğiniz için hepinize teşekkür ediyorum hepinize saygılar sunuyorum

Forum

Bu bölümde Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'ın konuşmasından alıntı ve güvenlik sebebi ile isimlerini veremediğimiz işçilerin aktarımlarına yer veriyoruz.

ORHAN SARIBAL – CHP BURSA MİLLETVEKİLİ: Sunumu yapan; bugünü düzenleyen, programı hazırlayan tüm dostlara teşekkür ediyorum. Anlatılan her şeyin çok daha fazlasının bu ülkede yaşandığını hepimiz biliyoruz. 1938 depremini ailem yaşadı. 1999 ve 6 Şubat depreminin bizzat içinde olduk. Ama bilinmeyen hiçbir şey yok aslında. Herkesin her şeyi bildiği bir tarihsel dönemden geçiyoruz. Belki birazdan burada değişik önermeler gelecek. Ama temel sorun Nasıl çözeceğiz bu sorunları? Çözebilir miyiz? Ne yapmak lazım? meselesi. Deprem, tehlikeli atıklar, Bursa'nın geldiği nokta... 24 Organize Sanayi Bölgesi, 8 binden fazla tehlikeli fabrikanın yaşamın içerisinde olması. Bütün bunların birer “politik siyasi mesele” olduğunu görmek zorundayız. Türkiye’de birilerinin zengin olup birilerinin gittikçe yoksullaşıp, insanın tamamen ticarete konu edildiği tarihsel bir dönemi yaşıyoruz. Müthiş bir sistem sorunu var. Müthiş bir kapitalizmin Türkiye’de egemenliği var.

Deprem bir doğa olayı ve gerçek. Her gün yaşanıyor, yaşanacak ve devam edecek. Bütün bunlara karşı bizim dirençli ve güçlü kentler yapabilme meselemiz bir politik mesele, bir ekonomik mesele. Asgari ücretin 11.400TL olduğu bir ülkede kira değerini bile karşılamayan bu asgari ücretle siz halkın kendi gücüyle ya da halkın katılımıyla güçlü kentler yapamazsınız, güçlü binalar da yapamazsınız. Bu mümkün değil. Birkaç gün önce Elazığ'daydım. Eğer o 3 katlı 4 katlı binalar depreme dayanıklı

bir şekilde yapılamıyorsa bizim buradaki 10 katlı 20 katlı binaların depremden kurtulma şansı yok arkadaşlar. Hepimiz canlı tabutların içerisindeyiz. Ve bunun ekonomik bir mesele olduğunu mutlaka görmeliyiz ve siyasi politik mesele olarak mutlaka görmek zorundayız.

Eğer siz insanları zorunlu göçe, yoksulluğa, açlığa, sefalete zorluyorsanız ve gelip bütün insanlar batıda bazı kentlerde birikiyorsa siz depremi çöremezsiniz. Dolayısıyla bir paradigma değişimi; ciddi bir politik değişiklik, ciddi bir ekonomik değişim modeline ihtiyaç var. Halkı önceleyen, insanı önceleyen, doğayı koruyan bir modele ihtiyacımız var. Bu politika, siyasetin toplumun gerçek sorunları üzerinden değil; egemenlerin zenginliği üzerinden politika üretir hale gelmiştir. Çok ciddi bir sorun. Çok büyük.

99 depreminden sonra Bursa'da 2 tane araştırma var. Önemli. Biri AFAD'ın, biri ODTÜ'nün. Bunu Bursa'da konuşan var mı? 2033 Çevre Düzen Planı var. Burada hocalarım aktarmışlardı. Bahseden var mı? Bursa 2021 yılından itibaren plansız bir kent. 1/100.000'lik planlaması yok. Şimdi Büyük Şehir tek başına uğraşüyor ki yeni bir çevre düzeni planlasın.

Hepinizi saygı ve sevgi ile selamlarken, meselenin büyük fotoğrafına değinmek istemiştım. Bu bir siyasi meseledir, bu bir politik meseledir, bu bir ekonomi meselesidir, bu iktidarların, yönetenlerin Türkiye'ye, geleceğe bakışı ile ilgili bir meseledir.

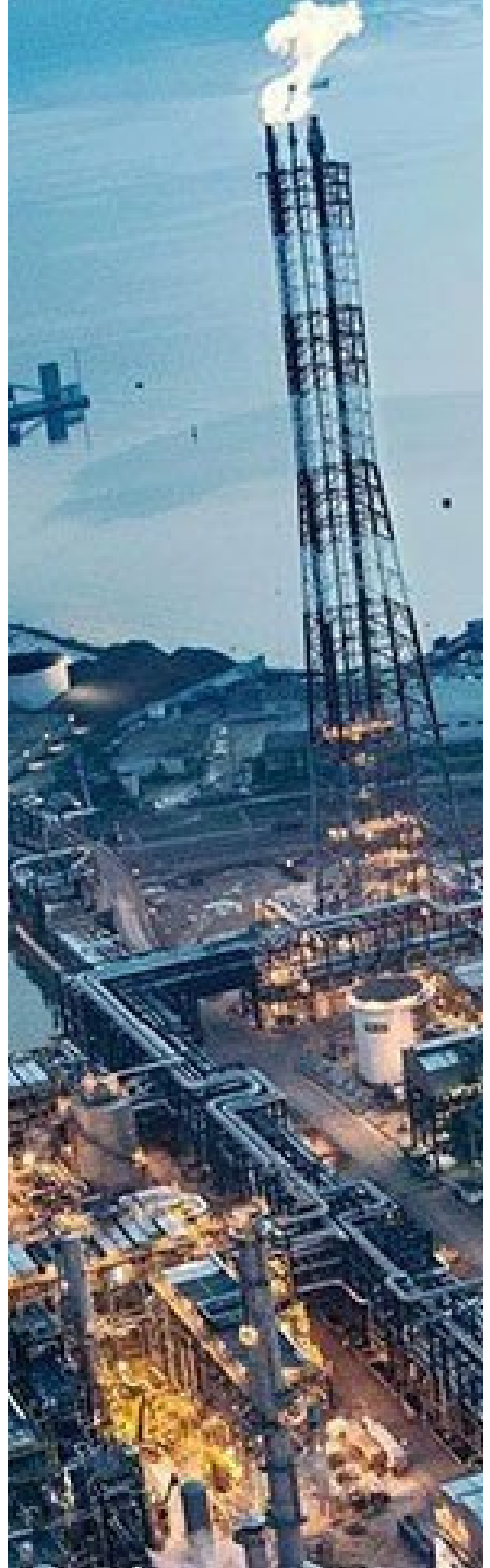
TEKSTİL İŞÇİSİ-1: Yabancı bir firmada çalıştığım için gayet kurallara uygun bir şekilde bizim fabrikamız. O yönden şanslıyız ama uymayan fabrikalar var, onlarda da çalıştım. Siz anlattıklarınızın aynısını yaşadım. Şu an çalıştığım fabrika

Forum

kurallara uyuyor. Herhangi ciddi sorun yok. Ama biraz önce hocaların anlattıklarından etkilendim ve korktum. Çağırduğunuz için teşekkür ederim.

TEKSTİL İŞÇİSİ-2: Ben de 14 yıldır üretimde çalıştım. Çalışma şartları tanıdıklarımda KOAH olsun; bronşit olsun; sağlık problemleri yaşadı; meslek hastalıkları falan. Ben de orada çalışırken hasta oldum ve şu an ciğerlerimde leke kaldı. Yani yöneticilerin -nasıl desem- önlem almaması; tedbir almaması sonucunda insanlar sağlığından oluyor. Koruyucu eşyalar verilmiyordu. Maskeyi sadece pandemi döneminde kullandık yani normal şartlarda maske falan verilmiyordu. Sadece ses için kulaklık veriliyordu. Teşekkür ederim.

DASKUT ARAMA KURTARMA DERNEĞİ NATURE GÖNÜLLÜSÜ: Depremi yaşadıkdan sonra afetlerde arama kurtarma çalışmalarına başlayacağımız zaman en çok karşılaştığımız enkazlardaki tozlar ve çevredeki kimyasal zararlılar. Biz oralara gidip baktığımızda tozların havada uçtuğu, nefes almanın bile imkânsız olduğu yerlerde bir can kurtarmak için kendimizden fedakârlık yaparak bir arama kurtarma faaliyetini yaptık. Ama biz deprem sonrası atıkların güvenli olmayan şekilde yönetimini ve asbest tehlikesini orada yaşadık, arkadaşlarım.

KENT VE DOĞA(LAR): EKOLOJİK SÜREÇLER VE KENTSEL-ÇEVRESEL ADALET

Bengi Akbulut
Fikret Adaman

Kentler; su, hava, yeşil alanlar gibi doğal varlıkları, doğal süreç ve döngüleri—yani doğayı ya da farklı doğaları—içerlerinde barındıran alanlardır. Kentin doğaları, kentin içindeki toplumsal, siyasal, ekonomik ve diğer süreçlerle elbette ki etkileşim içinde değişir, dönüşür ve etraflarını etkiler. Bir diğer deyişle, insanı ve doğayı birbirinden ayrı, kopuk ve birbirine tezat olarak algılamak yerine, yaşamı beraberce kuran, birbirini oluşturan, etkileyen ve dönüştüren aktörler olarak düşünmek gerekir.⁷

Bu açıdan bakıldığında, alışlageldiği gibi kentleri doğanın bittiği veya hiç olmadığı bir alan, doğanın bizatihi tezatı olarak görmeyi bir tarafa bırakıp, kenti doğanın belli bir şekilde dönüşümü olarak anlamak; kenti durağan bir mekandansa bir dizi toplumsal ve ekolojik dönüşümün yumaklaştığı ve içiçe geçtiği bir alan olarak görebilmek bize kentin doğasının siyasetini yapmanın da yolunu açar.

Kentin içindeki toplumsal ve ekolojik süreçlere nazarımızı çevirdiğimizde, hem bu süreçlere için adaletsizlik ve eşitsizlikleri, hem de kentte yaşadığımız toplumsal-ekolojik dönüşümlerin başka

hangi süreçlerle eklemlendiğini görebiliriz: Kentin doğasını elbette herkes aynı şekilde deneyimlemez. En temel olarak, kentsel-çevresel imkan ve kaynakların dağılımı var olan eşitsizliklerden bağımsız düşünülemez. Örneğin, yeşil alan, suya erişim gibi kentsel-çevresel imkanların kent sakinlerinin kendi girişimleri ile üretilmesi, sahip olunan maddi kaynaklarla yakından ilintilidir. Daha yüksek gelire sahip grupların etraflarındaki doğaya yatırım yapma, örneğin yeşil alanları kendi imkanlarıyla artırma, su altyapısını iyileştirme vs. (ve bu anlamda sahip oldukları kentsel imkanları artırma) olanağı daha yüksek olduğu için, kent ekolojisinin sunduğu olumlu ve olumsuzlukların dağılımındaki adaletsizliğin bir ayağının gelir ve/veya genel anlamda ekonomik eşitsizlikle ilgili olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz.

Daha somutlamak gerekirse, su doğal bir varlık olmasına rağmen, kentin içinde dolaşıma girdiğinde farklı niteliklerle donatılıyor, farklı görüntüler ediniyor ve aslında farklı üretim ve paylaşım süreçleri içinden geçiyor. Hanelerin içine giren içme-kullanma suyu, bahçelerin sulanmasında kullanılan sulama suyu,

mahalle çeşmelerinden akan ortak bedelsiz kullanıma açık su, bir yanıyla aynı “su”, ama bir yanıyla değil. Bu farklı “su”lar, farklı ekonomik-toplumsal ilişkiler içerisinde geçiyor, bu ilişkiler dolayısıyla kentte farklı grup ve kimselere farklı erişim ve kullanım hakları sunuyor ve varolan eşitsizlikleri yeniden üretiyor. İstanbul’un su problemi dediğimizde aklımıza belki ilk anda bir yokluk ve kıtlık geliyor, ama bu kıtlığa kimin ne kadar katkı yaptığını düşünmeden sağlıklı ve adalet gözetilen bir su politikası geliştirmek mümkün müdür? Yoksul mahallelerdeki su kullanımıyla korunaklı sitelerin çimenlerini sulamak için kullanılan su aynı mıdır?

İstanbul’un su havzalarını mahvedecek proje ve yatırımlar, bunlardan kimler kâr ederken kimler çeşitli toplumsal ve ekolojik maliyetlere maruz bırakılacak sorusundan bağımsız düşünülebilir mi? (*Mega projeler başlığına da bakınız) Kentin coğrafyasına şekil veren diğer süreçler de aynı şekilde düşünülebilir. Örneğin, kentsel yeşil alanların coğrafi dağılımının ve bununla bağlantılı olarak da hangi gruplar tarafından erişilebildiğinin var olan sosyo-ekonomik eşitsizliklerin üzerine nasıl oturduğunu açıklamak gerek.

Özel bir sitede yaşama imkanına sahip olan toplumsal grupların bu sitenin sunduğu yeşil alanlara erişimi olacakken, daha dezavantajlı gruplar genellikle bu tür yeşil alanlara erişim açısından kamusal olan yeşil alanlara (ve dolayısıyla merkezi veya yerel yönetimlerin yeşil alan konusunda yaptığı yatırımlara) bağımlı kalmaktadır. Yerel ve merkezi yönetim bütçelerinin kullanımı açısından yeşil alanlara yatırımın ne kadar öncelikli olduğunun tartışmalı olduğunu düşünürsek, kamusal yeşil alanların ve dolayısıyla kişisel/sınıfsal ekonomik kaynakları sayesinde yeşil alanlara erişim imkanını kendilerine yaratamayan

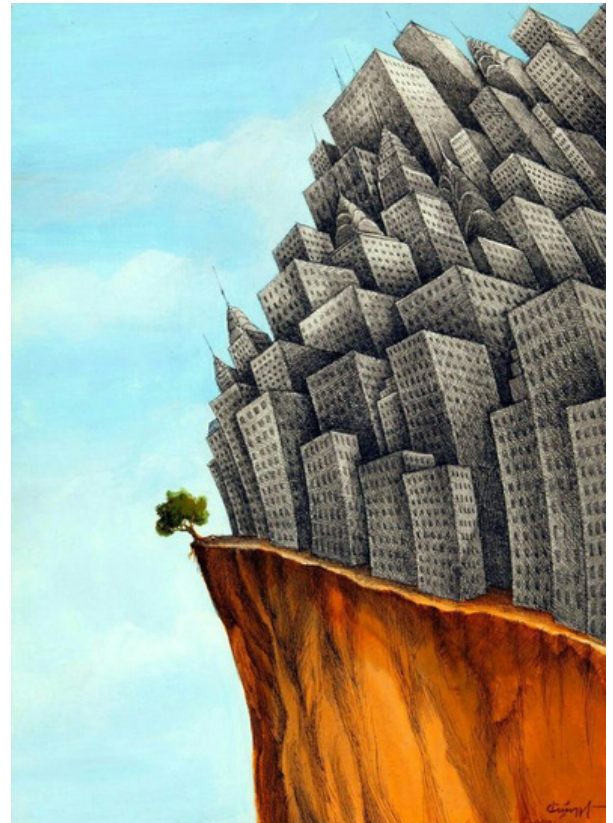
grupların bu alanlara erişiminin yetersiz olduğunu iddia edebiliriz. Kent ölçeğinde bakıldığında, yeşil alanlar, dağılımından bağımsız olarak, tüm kent sakinlerine fayda sağlamasına rağmen (örneğin oksijen üretme kapasiteleri açısından), yeşil alanlara birebir erişimle ilgili (sosyal-psikolojik) faydaların dağılımının bu anlamda adaletsiz olduğunu görebiliriz.

Öte yandan, son dönemde en çok öne çıkan kent dinamiklerinden biri olan kamusal yeşil alanlara el konulması ve bu alanların sermaye birikimi devrelerine eklenenecek alanlar haline getirilme süreç ve mekanizmaları, bu alanların ortak kullanıma kapatılması anlamına geliyor. Bu türden çitlemelerin etkileri, yarattıkları mağduriyetler, kent sakinlerinin hepsine aynı şekilde yansımıyor. Çitlenerek sermaye birikimi mecrası haline getirilen yeşil alanlar (yerine bir AVM dikilmek için yıkılan bir park, örneğin) en çok o kamusalılık dışında yeşil alanlara erişim imkanı bulamayan grupları mağdur ediyor. Kent sakinlerinin bir kısmının yeşil alana erişimi bu şekilde kısıtlanırken, bir başka grubun (örneğin AVM'yi yapacağı inşaat şirketi) kâr etmesi sağlanmış oluyor. (*Çitlemeler başlığına da bakınız)

Sadece çevresel “iyi”lerin değil, çevresel “kötü”lerin yani kirlilik, doğal afetlere maruz kalma riski gibi çevresel yıkımın veçhelerinin yarattığı mağduriyetlerin dağılımı da çoğu kez benzer şekilde varolan adaletsizlikler üzerine oturuyor. Kentin hava ve su kirliliğinin en yoğun yaşandığı bölgelerinde ikamet edenler genellikle kentin en yoksul ve dezavantajlı kesimleri oluyor. Bu durum, hem bu kesimlerin kirliliğe maruz kalmayan ve dolayısıyla kiraların daha yüksek olduğu mahallelerde oturabilecek maddi imkanlara sahip olmayışından, hem kirlilik yaratan faaliyetlerin (örneğin kirli atık üreten bir

sanayi işletmesi) dezavantajlı grupların yoğun yaşadığı yerlerde görece kolay konuşlanabilmesinden, hem de konuyla ilgili yerel ve merkezi yönetim birimlerinin dezavantajlı grupların ihtiyaç ve taleplerine daha duyarsız olmasından kaynaklanabiliyor. Sonuç olarak, kentsel kirliliğin insan sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkilere daha fazla maruz kalan yine kentin dezavantajlı kesimleri oluyor. Vurgulamak gerekiyor ki, kentsel-çevresel adaletsizlikler, var olan eşitsizlikleri katmerleyen, kimi zaman yeniden üreten süreçler olarak işliyor. Toplumsal-ekonomik eşitsizlikler kentsel-çevresel eşitsizliklerle ekleniyor ve çok katmanlı mağduriyetler üretiyor.

Kent ve Doğa(lar): Ölçek ve Irak Doğalar Kentin doğası derken sadece kentin içindeki doğayı zikretmekle kalmıyoruz elbette. Kent dediğimiz alanlarda mekan bulan birçok ekonomik ve sosyal faaliyet, kent mekanının (muğlak) sınırları içerisinde olmayan ve farklı (yerel, bölgesel, ulusal,

küresel) ölçeklerde doğalarla yakın bağlantılar içerisindedir. Kentte tüketilen ve kent hayatını mümkün kılan enerji, su, gıda vs. aslında içerlerinde farklı coğrafya ve ölçeklerdeki doğaları yakından ilgilendiren ekolojik ve toplumsal dönüşüm süreçleri barındırır.

Günümüzdeki hakim kırsal ve kentsel politikalar veriliyken, bu bağlantıların her zamankinden daha sıkı, her zamankinden daha gergin, her zamankinden daha adaletsiz olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bir yandan kenti besleyen yerel tarım alanları ve su havzaları mega projelerle, rant odaklı kentleşme süreçleriyle ve çitlemelerle (*Çitlemeler başlığına da bakınız) onarılmaz bir biçimde yıkıma uğratılırken, diğer yandan da kırsal alanlarda yaşam alanlarının “yaşanılabilirliği” her boyutta yok edilerek (adaletli ve ekolojik bir kırsal kalkınma vizyonuna dair politikasızlık, kırsal geçim kaynaklarının büyük ölçüde piyasa odaklı ekonomik politikalar yüzünden yok olması, kırsal ekolojik yıkım vs.) kente göç tek alternatif haline getiriliyor. Kent içi varlık ve kaynaklar yok olurken kentte yaşamlarını idame ettirenler artıyor: İstanbul’un kuzeyinde 1 milyon nüfuslu yeni bir şehir tahayyülü, örneğin, tüm bu tablonun tam ortasında yer alıyor. Kentte büyüyen bu hayatı beslemek için kente akıtılan su, gıda, enerji gibi varlık ve kaynaklar, kentte olmasa bile elbette bir başka coğrafyada üretiliyor. İşte bu başka coğrafyaların ve doğaların gıda, su, enerji vs. biçimlerinde kentte dolaşımı, kentteki üretim, tüketim, dağılım faaliyetlerini diğer coğrafyalarla her zaman sıkı bir şekilde bağlı olduğunu gösteriyor.

Adaletli-eşitlikçi-ekolojik bir kent-mekan siyasetini nasıl kuracağımızı düşünmeye ve kentin ekolojik-siyasetini yapmaya imkan verecek sorular, yine, kentin başka/ırak

doğalarla ilişkisinin hangi ekonomi-politik süreçlerle dolaymlandığı ve bu ilişkilerin ne tür adaletsizlikler yarattığına dair olmalıdır. Örneğin, kentte tüketilen enerjiyi, Anadolu’da birçok yerde ekolojik yıkımı körükleyen hidroelektrik ve termik santrallerden bağımsız düşünmek imkansızdır—ki, yukarıda su örneği için önermiş olduğumuz gibi, kentte hangi grupların ne tür amaçlarla ne kadar enerji tükettiği sorusunu, enerji ihtiyacı adına yapılan yatırımların maliyetlerinin kimlerin sırtlarına yüklendiği sorusuyla bağlayan bir bakış açısı kırsal-kentsel çevrese adaleti daha bütüncül görmemizi sağlar (*Enerji başlığına da bakınız). Aynı tür bir çözümleme ve siyasallaştırmayı, su, gıda vs. için de yapabiliriz. Yukarıda da değindiğimiz gibi, kentin yerel su varlıkları ve tarım alanlarını kentin su problemi/kentin gıda problemi gibi terimlerin ötesinde düşünebilmek ve birkaç katmanda politik-ekolojik bir çerçeveye bakmak gerekir. Böyle bir çerçeveden baktığımızda şu sorular anlam ve önem kazanır: İstanbul’un su havzaları ve tarım alanlarını doğrudan el koyma ve çitleme veya ekolojik tahribat yoluyla yok eden süreçlerin yolunu yapan düzenlemeler nelerdir? Bu süreçler kimin/kimlerin işine gelir? Kimlerin yaşam alanlarını, geçim kaynaklarını, sağlıklarını, yaşam pratiklerini, bilgilerini, kültürlerini ve değerlerini tehdit etmektedir? Kentin su/gıda/enerji “problemi” varolan ekonomi-politik sistem içerisinde nasıl çözülmekte/nasıl çözülmesi önerilmektedir? Bu çözümler/çözüm önerileri doğrudan kent içerisinde yer almayan coğrafya ve doğalarda ne tür dönüşümler ifade etmektedir? Bu dönüşümler kimin kâr etmesi, kimin yaşam alanının mahvedilmesi anlamına gelmektedir?

Ekolojik, demokratik ve adil bir kent

tahayyülü yaparken kentin ötesini düşünmenin gerekliliği artık gün gibi aşikârdır. Kentte rant odaklı atılan her adımın kırdaki başka bir yıkım imlediğini (kente dikilen bir AVM'nin yüksek enerji tüketiminin Anadolu'da bir başka köyün vadisine çöreklenen bir HES olduğunu), bu yüzden de kentlerin ve farklı ölçekte doğaların bağıntılarını görmenin adil, demokratik ve ekolojik bir kent yönetimi için elzem olduğunu söylüyoruz.

Çitlemeler ve Kentin Doğası

Kentsel mekanı şekillendiren dinamiklerin neoliberalizm ve sermaye birikimi devreleriyle ilişkili olduğu artık neredeyse herkesin malumu. Son dönemde bu dinamiklerin en görünür veçhesi çitlemeler oldu: Kent ve kırdaki kamusal alanlarımıza, herkesin olan ve bu yüzden kimsenin olmayan ortak varlıklarımıza benzer yollarla el konduğunun ve sermayenin kullanımına servis edildiğinin farkındayız. Kentiçi ekolojik yıkım getiren birçok süreç -mega projeler, rant odaklı kentsel dönüşüm, soylulaştırmayla dokusu değişen, ortalama kiraların yükseldiği mahalleler— kentlilerin ortak kullanımına açık alanların kapatılması ve sermaye gruplarının kârlarını artıracakları mecralar haline getirilmesi ile el ele gidiyor. Yeşil alanlar üzerinde verilen yeni imar hakları, yıkılan parkların yerlerine dikilen AVM'lerden, kenti besleyen tarım alanları ve su havzalarının üzerine yapılan sitelere, büyükşehir ya- sasından acele kamulaştırmalara kadar bir dizi "yasal" düzenlemeyle ortak zenginliklerimiz talan ediliyor. Önceden ortak kullanıma açık bu alanlar, şimdi sadece belli grupların belli ihtiyaçlarına yönelik kullanılıyor. Örneğin bir park, mahalleliler tarafından farklı amaçlarla kullanılırken, yerine yapılacak bir alışveriş merkezi her şeyden önce orada alışveriş yapacak gelir ve sosyo-ekonomik

statüye ait grupların kullanımı için var olacak (*Kentsel-çevresel adalet başlığına da bakınız). Daha önceden ortak erişim ve kullanım ilkelerinin geçerli olduğu meralar, büyükşehir yasasıyla birlikte hayvancılarının ortak kullanımından çıkartılıyor. Bu çitlemeler sadece kentin bir kesiminden çalınan ortak zenginliğin başka bir kesimin kâr aracı olması anlamına gelmiyor, aynı zamanda kentteki yaşamı ve kentin ekolojisini onarılmaz şekilde tahrip ediyor. Varolan yegane su havzaları ve tarım alanları mekansal rant için mahvedilen bir kentte, sağlıklı ve ucuz gıdadan, gıda egemenliğinden ve suya adil erişimden bahsetmek gitgide imkansız hale geliyor. Bu tür ekolojik yıkım süreçlerinin etkileri ise, daha önce de değindiğimiz gibi, genellikle kentin dezavantajlı kesimlerini daha sert vuruyor (*Kentsel-çevresel adalet başlığına da bakınız). Çitlemeler, bir anlamda, kentsel mekan ile ilgili kararların, o mekanın farklı kullanım ve kültürel değerlerinin hiçe sayılıp piyasada edindiği değişim değeri üzerinden verilmesi anlamına geliyor. Örneğin, kamusal bir yeşil alan, piyasada bir değişim değeri olan bir meta olmamasına rağmen, geniş bir kesimin farklı kullanımları açısından son derece değerlidir. Aynı mekan, üzerinde inşaat yapılacak bir alan olarak değişim değerine de sahiptir elbette. Bu iki değer mantığından hangisinin belirleyici olacağı nasıl bir kent etiği istediğimiz ile yakından ilintilidir, çünkü değişim değerinin (piyasa mantığının) koşulsuz hakimiyeti beraberinde hem adaletsizlikleri, hem de ekolojik ve kültürel yıkımı getirir. Kentsel mekanın kullanım ve kültürel değerlerindense değişim değerini (yani kentin doğasının toplumsal ve kültürel olarak kullanımı ve bu sayede kentlilere sunduğu sayısız fayda ve anlamdansa, piyasa içerisinde değiş tokuş edilecek metalara dönüştürüldüğünde edindiği değişim değerini) üstün tutan bir kent

siyasetini reddediyoruz (*Başka bir kent etiği başlığına da bakınız).

Tarım ve Gıda

Kırsal alanda uygulanan son dönem politikalarla; tarım ve gıda piyasalarının serbestleştirilmesi, gıda üretiminde küçük üreticiler ortadan kalkarken şirketleşmenin önünün açılması, endüstriyel tarım modelinin hegemonik hale getirilmesi, gıda üretiminin beslenme amacı odağından gitgide uzaklaşarak ticaret ve kâr odağına kaydırılması, suyun, tohumların ve birçok başka doğal varlığın metalaştırılması, hepimizin uzaktan ya da yakından şahit olduğumuz süreçlerdir. Öte yandan, üretilen gıdanın tüketiciye ulaşana kadar geçtiği araçlar zinciri, hem üreticiyi ezmekte ve emeğini sömürmekte, hem de tüketiciye yüksek fiyatlar ve sağlıksız gıda olarak yansımaktadır. Bu çerçevede metnin de birçok yerinde değinildiği gibi, kentin doğasını, yani hem kent içerisindeki ekolojik süreçleri hem de kentin irak

doğalarla ilişkisini düşünürken ele alınması gereken en önemli boyutlardan birisi kuşkusuz ki tarım ve gıda sistemleridir. Kent, kır, tarım ve gıda arasında var olan çok boyutlu ilişkiler ağına politik-ekolojik bir çerçeveden bakabilmek; ekolojik, adil ve demokratik bir kenti kurgulayabilmek için elzemdir (*Kent ve doğa(lar): Çevresel süreçler ve kentsel-çevresel adalet, Kent ve doğa(lar): Ölçek ve irak doğalar ve Çitlenmeler ve kentin doğası başlıklarına bakınız). Örneğin, kentiçi tarım alanlarının ekolojik yıkımı ve sermaye birikimi adına çitlenmesi, kentteki gıda tüketiminin aslında adaletsizlik ve ekolojik yıkım içeren süreçler üzerine oturduğunun kanıtı değil midir? Irak doğalarda üretilen gıda ve bu üretim sürecine içkin dinamikler, tüketilen gıda üzerinden kenti başka coğrafyalarla bağlayan en önemli boyutlardan bir

tanesisidir. Bu açılardan “gıda sorunu”na da adalet ekseninden bakmak ve sorunu bu açıdan politize etmenin önemini tekrar vurguluyoruz.

Ekolojik, adil ve demokratik bir kenti kurgularken tarım ve gıdaya yönelik savunduğumuz ilke, kent sakinlerinin tarımsal üretimi gerçekleştiren köylülerle beraber tarım ve gıda sistemleri üzerinde söz hakkı olması ve gıda üretimi-dağıtım-tüketimi zincirlerinin her halkasına müdahil olabilmeleridir. Neoliberal dönemde kırsal alanlarda uygulanan politikaların öngördüğü ve hayata geçirdiği şirketleşme, küçük üreticiye yaşam hakkı tanımayan, kentlileri gıdanın üretim süreçlerine yabancılaştıran ve ekolojik dengeyi yok eden pratiklere dayalı tarım ve gıda üretim sistemine karşı duruşun bir koşulunun da kentte gıda ile ilişkimizi yeniden düşünmek ve değiştirmek olduğunu savunuyoruz. Kent sakinlerinin gıda ve tarım ile ilişkilerinin örgütlenmesinin, hem sağlıklı gıdaya

adaletli erişim talebinin, hem de gıda üretim süreçlerinin halihazırda yarattığı toplumsal-ekolojik yıkıma karşı durmanın ve alternatif bir gıda sistemi talebinin üzerine kurulması gerektiğini söylüyoruz. Böyle bir ilişkilmenin örgütlenmesinin en önemli ayaklarından birisi olarak kooperatifleşmenin altını çiziyoruz. Toplumun neyi, ne kadar ve nasıl üreteceği, dağıtacağı ve tüketene demokratik özyönetimle karar vereceği bir yapının, yani gıda egemenliğinin, hem üreticilerin hem de tüketicilerin örgütlendiği ve yurttaşların bu yolla üretimden tüketime gıda sisteminin her aşamasında, doğaya ve topluma zarar vermeyecek şekilde, demokratik kontrol ve karar verme haklarını ellerinde tuttıkları bir gıda sistemi kurguluyoruz.

Hayvan Hakları

Ekolojik, demokratik ve adil bir kenti elbette sadece insanlar için değil, tüm canlılar için kurguluyor ve talep ediyoruz. Kentsel-çevresel adaletten bahsederken sadece insanların değil hayvanların da uğradığı zulüm ve mağduriyetleri ifade ediyoruz: Göç yolları üzerinde yapılması planlanan projelerin tehdit ettiği kuşlar, üçüncü köprü için yapılan yol inşaatlarıyla yaşam alanları tahrip olan yaban hayvanları, kentsel dönüşüm ve soylulaştırma projeleriyle yerlerinden edilen sokak hayvanları da bu kentin hepimiz kadar sahipleridir. Kent içindeki yeşil alanlar azaldıkça kent hayvanlarının yaşam alanları daralıyor. Doğanın sadece belli biçimlerine tahammül gösterebilen lüks siteler, yaban hayatı onarılmaz şekilde yıkıma uğrattıyor. Kentteki üretim, tüketim ve dağılım faaliyetleri başka coğrafyalarda doğa kıyımına yol açarken hayvanlar da zulme uğruyor (*Kent ve doğa(lar): Ölçek ve irak doğalar başlığına da bakınız). İnsanların kendi başlarına yaşamadıklarını,

kentin tek öznesi olmadıklarını söylüyoruz ve diyoruz ki kent tüm canlıların ortak yaşam alanıdır. İnsanın kendisini doğadan ayrı tutması, doğayla kurduğu ilişkinin tahakküm ve hak iddia etme üzerinden şekillenmesi elbette hayvanların yaşam alan ve haklarını da etkiliyor. Adil, ekolojik ve demokratik bir kentin inşası için bu ilişki biçiminin altında yatan insan-merkeziyetçi zihniyeti dönüştürmenin ve doğayla toplumu bütüncül görmenin gerektiğini biliyoruz. Bunun için başka bir kent etiğini harekete geçirmeyi, doğa-toplum arasındaki ilişkiyi yeniden düşünmeyi ve bunun siyasetini yapmayı öneriyoruz (*Başka bir kent etiği: Demokratik ekolojik kent için başlığına da bakınız).

Enerji

Son yıllarda Türkiye’de ekoloji mücadelesinin en hararetli, en görünür odak noktası enerji yatırımları oldu. Etkilerini kentsel merkezlerde çoğunlukla birebir görmüyor olsak da, sayıları hızla artan enerji yatırımlarının yarattığı toplumsal ve ekolojik yıkım kırsal yaşamı ve yaşam alanlarını kritik şekilde tehdit ediyor. Bir yandan elektrik piyasasında yapılan düzenlemelerle ortak varlıklarımız üzerindeki kullanım hakları şirketlere verilirken, diğer yandan çevre mevzuatında yapılan bir dizi değişiklikle bu tür girişimler kamusal demokratik kontrol mekanizmalarından kaçırılıyor. Kentin ekolojisini tartışmaya açarken, bu yatırımlara meşruiyet kazandıran “enerji ihtiyacımız” söylemini ve ne pahasına olursa olsun büyüme zihniyeti sorgulamak gerektiğini savunuyoruz. Biliyoruz ki enerjiye herkesin aynı şekilde ihtiyacı yok ve halihazırda üretilen enerji toplumun her kesimi tarafından aynı amaçlarla kullanılmıyor. Lüks sitelerin yüksek enerji tüketimiyle ya da sermayedar sınıfların kâr edebilmesinin ve sermaye

birikim sürecinin ayrılmaz bir girdisi olan enerjiyle, kentli yoksulların temel ihtiyaçları için tükettikleri enerji aynı kefeye konulamaz elbette. Diğer yandan, enerjiyi kimin kullandığı sorusu enerji yatırımlarının ceremesini kimin çektiğinden de bağımsız düşünülemez: Sermayenin kârını ve kentte sürdürülen yüksek tüketime dayalı yaşam biçimlerini, bunlar uğruna kimlerin yaşam alanlarının ellerinden alındığı ya da yıkıma uğratıldığını akılda tutarak değerlendirmeliyiz. Bu açıdan da enerji meselesi, daha önce de değindiğimiz gibi, kent ve ırak doğalar arasındaki en sıkı ve çetrefil bağlardan bir tanesini kuruyor (*Kent ve ırak doğalar başlığına da bakınız). Kentte tüketilen enerjinin kırdaki nasıl dönüşümlere yansıdığı ve bu dönüşümlerin uzun vadede aslında nasıl bir kentleşme süreci ifade ediyor olabileceği, bu baği açabilecek sorulardan birkaç tanesi.

Ulaşım

Kentin “ulaşım sorunu” da, “enerji ihtiyacımız” söyleminde olduğu gibi, sorgulanmaya muhtaç bir kavram; çünkü ulaşım da kentin tüm sakinleri tarafından aynı şekilde deneyimlenen bir süreç değildir. Diğer bir deyişle, ağırlıklı toplu taşıma araçlarını kullanan grupların kentin ulaşım sorununa eklediği yük, çoğunlukla araç başına tek kişi düşecek şekilde özel araçlarla seyahat etmenin ulaşım sorununa eklediği yük elbette ki aynı değildir. Öte yandan 3. Köprü gibi projelerin ima ettiği ulaşım politikası, erişilebilir ve kaliteli bir toplu taşımacılıktansa özel araçla seyahati destekleyecek ve artıracak bir zihniyet üzerine kuruludur. Ulaşım meselesini kentsel-çevresel adalet bakışıyla konuşabilmek için hem “ulaşım sorunu” kavramını toplumsal eşitsizlikler ekseninde görebilmek, hem de önerilen

ulaşım politikalarının kimlerin mağduriyetleri pahasına hayata geçirileceğini çözümleyebilmek gerekiyor. Halihazırdaki ulaşım sorununu daha da içinden çıkılmaz hale getirecek 3. Köprü gibi girişimler, örneğin, özel araçla seyahat etme lüksüne sahip grupların yararına olacakken, bir yandan da aslında uzun vadede özel araçla seyahat etmeyi teşvik ederek herkes için daha fazla sorun yaratacaktır. Aynı zamanda bu girişimler, erişilebilir ve kaliteli toplu taşımaya yönlendirilebilecek kamusal kaynaklardan da almaktadır. Öte yandan bu girişimlerin getirecekleri toplumsal-ekolojik maliyetler (örneğin kuzey ormanlarının kıyımı, ekosistemlerin yok olması, hayvanların göç etmek zorunda kalması, acele kamulaştırmalar) kent sakinlerinin belli bir grubu tarafından omuzlanmak zorunda kalacağından toplumsal-çevresel adaletsizliği körükleyen bir başka dinamik olacaktır (*Mega projeler başlığına da bakınız).

Mega Projeler

Gün geçmiyor ki bir başka mega projenin, toplumsal-ekolojik maliyetleri düşünülmeden, kamusal alanda katılımcı/demokratik şekilde tartışılmadan, neden ve hangi ihtiyaca yönelik yapıldığı açıklanmadan ilan edildiğini duymayalım. Kanalİstanbul, 3. Köprü, 3. Havalimanı gibi projeler, kentte yaratacakları yüklerden bahsedilmeden, bilim çevrelerinde ve kamusal alanda tartışılmalarına fırsat verilmeden alelacele kentin gündemine sokuluyor.

Bu çerçevenin birçok yerinde değinildiği gibi, bu projeler, etkilerinin adaletsiz bir şekilde deneyimleneceği gerçeğiyle—yani en basitinden kimi gruplara fayda ve çıkar sağlarken, kimi grupları birçok farklı açıdan mağdur edecekleri—ve cevap verdikleri

iddia edilen “ihtiyaç”ların gerçekten kimin ihtiyacı olduğunun tartışılması gerekliliğiyle beraber düşünölmelidir (*Enerji ve Ulaşım başlıklarına da bakınız). Bu açıdan dikkate değer bir nokta, bu projelerin altında okunan büyüme fetişsizmidir. Ekonomik büyümenin modernleşmenin tek öncelikli lokomotifine olduğuna dair inancın, toplumsal ve ekolojik sorunların sonraya bırakılarak önce ekonomik büyümenin sağlanması gerektiği fikrinin Türkiye’de tarihsel olarak köklü ve kolay sarsılmaz bir yeri var. Aynı bakış açısının toplumsal tahayyüldeki hakimiyeti de son derece güçlü. Bu büyümeçi bakış, doğayı, ekonominin üzerinde kontrol ve tahakküm kuracağı, maliyetsiz bir şekilde kullanacağı, büyüme amacıyla en etkin şekilde üretim faaliyetleri içine sokulacağı bir “kaynak”a indirgemek anlamına gelir. Bu bakış açısının sebep olduğu toplumsal ve ekolojik sorunların, detayına burada girmemiz imkansız olsa da, hem çok boyutlu hem de kritik seviyelerde olduğu biliyoruz.

Mega projeler ise bu bakış açısının en somut cisimleşmeleridir: modernleşen, büyüyen, kalkınan bir ölke imajını en görünür şekilde vererek muhalefet ve kamusal tartışma yollarını tıkıyor, bu projelere karşı var olan muhalefeti de itibarsızlaştırıyor. Öte yandan, bu mega projelerin ciddi seviyede bir toplumsal ve bilimsel muhalefete karşı yapılmalarında adeta inat edilmesi, kent içinde bu tür çevresel müdahale ve dönüşümlere dair kararların katılımcı-demokratik süreçlerin tamamen dışına itildiğinin en bariz göstergesidir. Bu projelerin etkilerinin adaletsiz deneyimlenecek olması ile projelere dair karar süreçlerinin tepeden inmeçi ve anti-demokratik niteliği de yakından ilintilidir. Bu açıdan, mega projelerin demokratik-ekolojik bir kent siyaseti için düşünmeye çağırdığı diğer bir

konu da şudur: kentsel-çevresel adalet talebi sadece belli dönüşüm ve süreçlerin sonuçlarının ne olduğuyla kısıtlı değildir. Bu süreç ve dönüşümlerin kendileri üzerinde toplumsal kontrol mekanizmalarının oluşturulması ve demokratik karar süreçlerinin kurulması gerekir. Yani, kentin ekolojisi daha geniş ve temelden bir demokrasi talebinden bağımsız düşünülemez. Burada kastettiğimiz belli konularda ve belli kapsamlarda halk oylaması yapılmasına indirgenmiş, basitleştirilmiş ve araçsallaştırılmış bir demokrasi değildir. Toplumsal ilişkilerin her alanında hayata geçirilecek bir demokrasi pratiğiyle bağlantılı olarak, kentin doğasına (ve genel olarak kente) yapılan her müdahalenin farklı boyutlarıyla farklı ölçeklerde derin ve kapsamlı tartışılacağı, tartışma sürecinin kendisinin bir siyaset biçimi olarak yaşanacağı ve teknik bir evet/hayır kararı vermeye indirgenmeyeceği bir süreçten bahsediyoruz (*Başka bir kent etiği başlığına da bakınız).

Başka Bir Kent Etiği: Ekolojik, Adil ve Demokratik Bir Kent İçin

Ekolojik, adil ve demokratik bir kentin siyasetini düşünürken dikkat çekmek istediğimiz ilk konu kentin ekolojisini (farklı ölçekte) şekillendiren birçok dinamiğin altında yatan kalkınma vizyonunun aslında kökten sorgulanması gerektiğidir. Kalkınmayı, dar anlamda ekonomik büyüme olarak anlamak ve büyümeciliğin yarattığı toplumsal ve ekolojik maliyetleri (ve bu maliyetlerin son derece eşitsiz dağılımını) bir kenara bırakmaktansa, kalkınmayı hem birebir ekonomik büyümeye bağlanamayacak çevre kalitesi, sağlık, eğitim gibi alanları kapsayacak, hem de adalet ve demokrasi talebini içerecek şekilde düşünmeye başlamanın elzem olduğunu söylüyoruz. Bu bağlamda, toplum-doğa ilişkisinin de yeniden tanımlanması ve politize edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Doğayı doğal kaynaklara indirgeyen, doğayı tahakküm altına almak üzerine kurulu—ve bağlantılı

olarak da kullanım değerinin değişim değeri pahasına hiçe sayıldığı—piyasa mantığının mutlak hakimiyetini içselleştiren ve yükselen tüketimcilik kültüründe de yansımaları görünen bir ilişkilenenin yerine alternatif bir anlayış konulması gerektiğini düşünüyoruz. Başka bir kent etiğinin kurgulanacağı ve hayata geçirileceği en önemli ayaklardan biri budur. İkinci olarak, burada bahsettiğimiz ana başlıkları birbirine bağlayan ana hattın adalet ve eşitlik olduğunu tekrar vurguluyoruz. Kentsel-çevresel süreçlerin yarattığı etkilerin adaletsiz dağılımının da ötesinde, genel olarak kentsel mekanın ve özel olarak da kentin doğasının erişiminde ve kullanımında adalet gözetilen bir kent etiğini kolektif olarak üretmeyi ve hayata geçirmeyi diliyoruz. Burada işaret ettiğimiz adalet kavramı sadece ekonomik eşitsizlikler ekseninde değil, farklı etnik gruplar, kadınlar, LGBTİ bireyler, engelliler gibi egemen kimliklerin dışında kalan grupların kentin doğasına erişimlerinde ve onu deneyimlemesinde yaşadıkları mağduriyetler ekseninde düşünülmelidir.

Son olarak, bu kent etiğinin dayanacağı karar verme mekanizmalarının demokratik etkin katılım, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve yerellik üzerine oturması gerektiğinin altını çiziyoruz. Değindiğimiz çevresel adalet(sizlik) boyutlarında genellikle kentteki çevre süreçlerinin sonuçlarının nasıl deneyimlendiği boyutunu vurguladık. Ancak, özlemimizi duyduğumuz, sadece kentlilerin deneyimlediği birtakım sonuçlar konusunda değil, kentin bizatihi kurulması, üretilmesi konularında da adil ve demokratik mekanizmalar üzerine kurulu bir kenttir. Bu açıdan kentlilerin paydaş oldukları her konuda karar süreçlerinin her aşamasına katılabilecekleri ve bu süreçleri etkin şekilde şekillendirebilecekleri mekanizmaların tesis edilmesini elzem görüyoruz. Bu yolla, farklı grupların farklı talep ve ihtiyaçlarını dile getirebileceği, farklı değer dillerinin birbiriyle karşılaşacağı, kentin ekolojisine dair birçok karar ve konunun aslında politik soru ve sorunlar olduğunun açık edileceği süreçlerin hayata geçirilebileceğini düşünüyoruz.

DEVLETSİZ KENTLER, KENTSİZ DEVLETLERE BENZER: DEVLET İKTİDARINI KENT POLİTİKALARI BAĞLAMINDA DÜŞÜNMEK

Erhan Korkmaz

Giriş

Kentleri nasıl bilirsiniz? İçinde doğup ilk aşkımızla tanıştığımız, ilk öpücüğe boğulduğumuz, ayrılıkları kaldırımlarında arşınladığımız, sıkı dostluklar edindiğimiz, sabaha muhtaç geceler geçirip, sabahında “ne geceydi be” diyerek eğlendiğimiz, bazen yalnızlığımızın kalburu geceler altında bizi sarıp sarmalayan, bazen ise bir virüs gibi bizleri dışarıya püskürtmeye çalışan bir beden... Bu tarafı işin insancıl kısmı. Gelin size kenti alımlamanın bir diğer tarafını göstereyim: Kentleri nasıl bilirsiniz? İçinde doğup sokaklarında yemek dilendiğimiz, yazları sıcaklığın verdiği kürk bunaltısını, kışları yetersiz ısının hüznünü taşıdığımız, çöplerinde birlikteliği yaşadığımız, ki bunlar bazen ölümcül kavgalara dönüşen birlikteliklerdir; insan artığı, insanlaşan bir beden...

Kentlerin ne olduğu ve nasıl kurulduklarına dair günümüzde birçok farklı görüş mevcuttur. Örneğin, en basit ifadesiyle, 1924’te kabul edilen 442 sayılı Köy Kanunu’nun ilk maddesinde, “Nüfusu iki binden aşağı yurtlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfusu olanlara (şehir)” denir. Aynı kanunun ikinci maddesine baktığımızda da

“Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.” yazdığını görürüz (www.mevzuat.gov.tr, 2024). Köylerin bu şekilde ayrılmasını göz önünde bulundurduğumuzda düşünebiliriz ki kent dediğimiz şey, sadece nüfusuyla değil, içerisindeki yaşam biçimiyle de kendisini tanımlamaktadır. Max Weber, bu yaşam biçimini beş niteliğe ayırmaktadır: mübadelenin yürütüldüğü pazarlar, savunma için gerekli olan kaleler, yargı ve yürütmelerin yapıldığı mahkemeler, kısmi bir ekonomi ve biraradalık (2015, s. 73). Emile Durkheim kent yaşamını, organik dayanışmaya dayalı ilişkiler ağı olarak değerlendirir. Kentlerde yaşam, gelişkin iş bölümlerinin olduğu, uzmanlaşmanın arttığı, heterojen insan oluşumlarının ve evrenselliğin ön planda olduğu bir biçimdedir (2014, s. 100- 170). Manuel Castells ise kentleri hem sermaye olarak hem de politika açısından devlet güçlerinin araçları olarak değerlendirir. Ona göre kentin düzeni, toplum içindeki farklı grupların birbirleriyle rekabetinin sonucu oluşmaktadır (1997).

Henri Lefebvre, David Harvey, Michel Foucault, Kevin Lynch, Pierre Bourdieu, Murray Bookchin, Norbert Elias ve daha

birçok yazan-çizen tayfa, kente dair farklı görüşler ortaya atmışlardır. Burada bu düşünürlerin her birinin kente dair ne söylediklerini aktarıp, bir senteze gitme gibi bir amacım yok. Bu çalışmada olabildiğince kendi yaşam koşullarım doğrultusunda denk geldiğim, duyup-işittiğim, gördüğüm olgulara referans vererek, kent dediğimiz şeyin nasıl katmanlara ayrıştığını ifade etmeye çalışacağım. Bunu yaparken de ilk bölümde siz okuyucuları hazırlamak adına tarihsel süreçteki farklı uygarlıklara ait olan kentlerin izini sürmeye çalışacağım. Onların kentleri nasıl tanzim ettiklerini anlamaya çalışacağız. Böylece bugünün kentlerinin hep bu şekilde süregelmediğini, politikalarının en başından beri verili değil, dönemin iktidar sahiplerinin etkisiyle değişip-dönüştüğünü görebileceğiz. Sonraki bölümde ise tarihsel süreç boyunca izini sürdüğümüz bu kentlerin ve bugünkü kentsel yapının hangi avantajlı ve dezavantajlı durumları yeniden ürettiğini tartışacağız. Sözgelimi, kent yoksulluğu dediğimiz şey, kentlere içkin bir değer olarak kentin ürettiği bir şey midir yoksa sadece yoksulluk hallerinin kentte yaşanmasından dolayı mı bu şekilde bir tanımı hak etmiştir? sorusuna cevap arayacağız. Tam tersi şekilde bugün, altyapısı, manzarası ve diğer çevresel olanaklarıyla kentin diğer bölgelerinde yaşayanların çoğundan daha konforlu hayatlar süren kesimin, neden oralarda yaşadıklarını, böyle bir yaşam için nelerin gerekli olduğunu tartışacağız; çünkü kentler, yoksulluk kadar zenginliği de yeniden üretebilmektedirler. Son bölümde de bu zamana kadar insanı esas alarak geldiğimiz kent meselesini, insan-olmayan canlıları da dahil ederek genişleteceğiz. Sokak hayvanlarının içinde buldukları kent tarafından nasıl karşılandıklarını, kendilerine nasıl stratejilerle yaşam alanları açmaya çalıştıklarını -veya çalışmadıklarını- tartışacağız. Kenti sadece insana özgü düşünmek, kent

içerisinde var olan kent kültürünün de sadece insan tarafından oluşturulduğunu düşünmek anlamına gelmektedir. Bu yüzden, kültür denen şeyin insanın doğadan yalıtık haliyle oluştuğunu varsaymanın insanmerkezci bir tutum olduğunu savunan bizler, kentlerdeki kültürel yapıyı da bunun dışında tutmayız. Kent kültürünün, insan-olmayan canlılarla birlikte nasıl oluştuğunu ele almaya çalışacağım.

Tarihsel Süreçte Kentleşme

İnsanlık tarihi için temelde iki önemli devrim olduğu söylenir: tarıma geçiş ve endüstrileşme. İnsan, tarımda kendisini geliştirerek yiyeceğini topraktan elde etmeye başlar. Artık ne çorak topraklarda av peşinde koşma gereği olacaktır ne de zehirli mi değil mi endişesi içerisinde toplanmayı bekleyen yiyecek arayışı. Nüfusun tarımlaşmasının artmasıyla daha çok toprak ıslah edildi. Ayrıca bir alanda birden fazla kere ekim-biçim yapılabilir hale geldi. Çabuk bozulmayan yiyecekler stoklanmaya başladı. Toprakla uğraşmaya başlamakla birlikte insan-olmayan bazı hayvanlar da daha sistemli bir biçimde beslenilmeye ve yetiştirilmeye başlandı. Hayvan çiftlikleri kuruldu. Nihayetinde endüstrileşmeyle birlikte işgücü piyasası çeşitlendi ve herkesin yiyecek kazanmak için tarımla veya hayvancılıkla uğraşma gereği kalmadı. Piyasada her talebe arz yaratılmaya çalışıldı. İşte bu iki devrim, kentsel yaşamın temelleri açısından da kritik önem arz eder.

Sümerlerin M.Ö. 5.000 yıllarda ilk kent-devletini Mezopotamya bölgesinde kurduklarını biliyoruz (Sander, 2003, s. 32). Tarihteki bu ve önceki ilk devletlerin üretim araçlarının gelişiminin eşlik ettiği tarıma geçiş, özel mülkiyetin gelişimiyle kadın-erkek arasında ilk sınıf ayrımlarının ortaya çıkışı ve beraberinden gelen yerleşim kültürünün artmasıyla

kurulduklarını görürüz. İnsanlar, göçebe bir hayatı bırakıp, belirli bölgelerde daha uzun kalmaya başladıkça bölgelerini, “mülklerini” koruma ihtiyaçları da arttı. Yasalar konuldu. Belirli kesimlere, gücü elinde tutan sınıfın çıkarı doğrultusunda ihtiyaç halinde yaralama-öldürme yetkisi verildi. Hal böyle olunca bugün de hala varlığını sürdüren devlet iktidarı dediğimiz olgu ortaya çıktı. Görüldüğü üzere, kentleşmeyle devletin tarihi paralel ilerlemektedir. Bu durumda ortaya şöyle bir soru çıkıyor: kentler, devletleşmek için nasıl bir olanak sağlamaktadır? İlk kent-devletlerin yapılarına baktığımızda, bir sistem olduklarını, bu sistemi hem içeriden hem de dışarıdan gelecek tehlikelere karşı muhafaza etmeye yönelik güvenlik güçleri ve iç-dış ekonomik mekanizmalar oluşturduklarını görürüz (Kaypak ve Gündüz, 2018). Özellikle, güvenlik için kurulan sistemli askeri yapılar, devletlerin kent ölçeğindeki iktidarını daha da sağlamlaştırmıştır.

Kentsel oluşumlar içinde sadece iktidar sahipleri ve halk gibi bir ayırım da çok kaba kalacaktır. Bunlara ek olarak dinsel topluluklara hitap eden dini önderleri de eklememiz gerekir. Tanrısala duyulan ilgi, sadece günümüzde mevcut değildi. Dinlerin tarihi, kentlerden de eskiye dayanır. Hatta öyle ki tarımlaşmayla birlikte yerleşik yaşama geçmeden evvel mobilize olan insan toplulukları, ölümlerinin ardından saygı göstermek amacıyla dinsel ritüeller eşliğinde -düzenli göç ettikleri kimi yerlere- kutsal alanlar inşa etmişlerdir (Mumford, 2007, s. 17-19). Devletlerden ve kentlerden önce var olan dinlerin yerleşik yaşamla kurumsallaştığını, sınıfsal katmanlaşmayla giderek bir ideolojik çarpışma alanına dönüştüğünü görürüz. O yüzden kentlerde, tarih boyunca iktidar sahipleri - dini önderler/ruhban sınıfı - halk şeklinde üç toplumsal konumun olduğunu görürüz. Bourdieucu bir biçimde yaklaşırsak, kentlerdeki iktidar sahiplerinin,

sosyal, kültürel ve ekonomik sermayeleri ellerinde bulundurduklarını veya bulundurmaya yönelik çaba sarf ettiklerini görürüz.[1] Kent sakinleri olarak ele aldığımız halk ise son yüzyılı saymazsak ne kültürel ne de ekonomik bir sermayeye sahiplerdi. Bu, 19. yüzyıl modern dönemine kadar iktidar sahipleri ile halk arasındaki ilişkinin de sınırlı olmasına neden oluyordu. Halktan birinin iktidar sahibi birileriyle iletişime geçmesi için sınıf atlaması gerekirdi, ki bu o dönemlerde imkansızdı yakındı, çünkü kan bağıyla sınıf atlama dışında üretici güçlerin niteliği ara ve orta sınıf katmanlarına bu olanağı tanıımıyordu. Sınıf atlayıp, iktidardan pay alabilmeniz için sizlerin ancak bir soylu olabilmeniz gerekirdi. Toplumsal yapıdaki bu sınıfsal derinlik, kentlerin tanzimlenmesinde kendisini gösterir. Özellikle, Ortaçağ döneminin feodal kent yapılarına baktığımızda, halk ile iktidar sahiplerinin kentin farklı taraflarında ikamet ettiklerini, neredeyse hiç yüz yüze gelmediklerini görürüz. Halktan ancak vergiler toplanır, muhtemel savaş durumları için askerlik yapması beklenirdi (Pirenne, 2013, s. 60-69).[2]

Kentlerin Dezavantajlı Yönleri

Kentler, nüfuzlu kesimler tarafından doğrudan veya dolaylı biçimde, politik bir araç haline de geldiler. Halk içinde genel sömürü dışında çeşitli baskı ve ezilme biçimlerine maruz kalan azınlıklar, çevresel olanakların zayıf olduğu kentin çeperlerine doğru itildiler. Bu kesimler aynı zamanda, dışarıdan gelebilecek saldırıların da ilk kurbanları olarak, bir nevi canlı sur görevi gördüler. Bir yanı sıra Weber'in (2015) değindiği gibi kentleşmenin dinamiklerinden olan ekonomi piyasasının dışında tutuldular. Kentler, merkez-çevre dikotomisi ile bakıldığında, önemli pazarları hep merkezi konumda barındırdılar. Sözelimi, küresel ölçekte işleyen ticari faaliyetler, kentlerin merkezlerinde kurulan

pazarlarda, yine kentlerin merkezlerinde yaşayanlarla yapılagelindi. Günümüz kentlerine baktığımızda, nerenin kentin merkezi varsayıldığını, merkezi yerlerde hangi kurumların etkilerinin olduğunu, kimlerin ticari faaliyet yürüttüğünü ve iktidar sahiplerinin uygun gördüğü kişilere tanıdığı ayrıcalıklı politikaların yansımalarını görürüz.

Kentler, özellikle son 20 yılda, küreselleşmeyle birlikte yerel değerlerin göz ardı edilerek, küresel ölçekte norm haline gelmiş özelliklerin ön plana çıkarılması ile birlikte kendi içlerinde radikal değişim-dönüşüme girdiler. Türkiye'ye baktığımızda, Pınarcıoğlu ve Işık'ın 21. yüzyıl başında İstanbul'un Sultanbeyli bölgesindeki gecekondulaşmaya dair gerçekleştirdikleri saha çalışması çarpıcı biçimde örnek teşkil etmektedir (2012). Araştırmacılar, 1940'lardan başlayıp 2000'lere kadar gittikçe ivme kazanarak artan gecekondulaşmayı ve bu bölgelerden doğan yoksulluğu ele alarak, kent içi sınıfsal tanzimlerin ve yoksulluğun iktidar tarafından nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Kırdan kente göçle birlikte kentler, genişlemeye başlar. Genişleyen alanlardaki konut yetersizliği, göç eden göçmenleri tek katlı konutlar inşa etmeye iter. Bunun arkası kesilmez ve milyonlarca insan, derme çatma konutlar yaparak kente çapa vururlar. Loïc Wacquant'ın 1960'larda Amerika'da yaptığı saha çalışmasında getto bölgelerdeki suç oranlarının, yoksulluğun en fazla olduğu bölgelerde fazla olduğunu söyler (2011). Bir başka örnek David Harvey'den gelir. Benzer şekilde Amerika'da yaptığı saha çalışmasında, siyahi kesimin çoğunluğunun kentlerin dışlarına yerleştirildiğini, kentin merkezinde yaşayan beyazlarla aynı maaşları alsalar dahi altyapı, ulaşım, eğitim imkanları gibi olanaklardan faydalanamadıklarını söyler (2013). Bulunduğu bölgede kaliteli eğitim veren okulların veya kredi verecek bankaların

olmaması, yakın çevrede kurulan fabrikalardan kaynaklı hava ve çevre kirliliğinin fazla olması, o bölgede yaşayan kesimin gelecek kuşaklarının da benzer zorluklara maruz kalabileceklerini göstermektedir. Bu anlamda yoksulluğun kent ölçeğinde nasıl yeniden üretildiği göze çarpar. Kentin merkezindeki ticari piyasaya erişimi sınırlanan çeperdeki bu kesimler, kendi enformel ticari alanlarını yaratırlar. Uyuşturucudan tutun, kara para aklamaya kadar birçok işin piyasası buralarda dönmeye başlar. Kent, kendi yoksullarını yaratırken, aynı zamanda kendi suçlularını da yaratır. Kentin merkezindeki sömürünün sürmesi için art alandır burası. Sömürü sistemik bir suçken alabildiğine toplumsal olan yoksul suçları bireyselleştirilir. Kent çeperleri, banliyölerdeki lümpen kesimler sermaye ve iktidarın işini görürken böylelikle "sınıf atlamak" için elverişli bir zemin bulurlar.

Kentlerin genişlemesiyle bundan yıllar önce getto, taşra dediğimiz bölgeler merkezileşmeye, kent merkezine yaklaşımaya başlar. İşte bu noktada kentteki iktidar sahipleri, belirli politikalarla bu bölgedeki kesimleri olabildiğince dışarıya itmeye çalışır, itemediklerinin de ancak belirli bedeller karşılığında oldukları yerde kalmalarına izin verir. İmre Azem'in 2012'de yayınladığı "Ekümenopolis: Ucu Olmayan Şehir" adlı belgeseli, tam da neoliberal politikalar doğrultusunda kentlerin nasıl dışarıya doğru genişlediği ve bu süreçte çeperde yaşayanların uğradıkları haksızlıkları ele alır. Belgeselde görüleceği üzere, kentsel yapılar üzerine ihaleyle alınan işler, yüksek kâr oranları sağlar. Kent merkezinin genişletildiği yerlere kentlerin yoğunluğundan sıkılan belirli kesimler için özel rezidans siteleri inşa edilir. Böylece merkezdekiler hem kentin çevresiyle hem de merkeziyle eşzamanlı bir etkileşim içerisinde olurlar. Bazı durumlarda merkezin dışında yaşamayı tercih etmeyen iktidar sahibi kesimler, bu tür yeni

yapılardan evler alarak kiraya verirler. Böylece o bölgelerde yaşamazlar fakat o bölgelerin hakimiyetini yine ellerinde bulundurmüş olurlar. Konut neoliberalizmle birlikte artık barınma ihtiyacından çok finansal bir araç haline gelmiş olur. Finans merkezi kent aynı zamanda konut metasının da üretildiği mekan olur.

Kentleri İnsan-Olmayan Canlılara Açmak

Kentlerden bahsederken sadece insanlara ait bir şeyden bahsediyormuşum hissine kapıldığımı itiraf etmeliyim. Bu kısma kadar yazdıklarına bakarsanız, insanlık tarihi anlatımında halen insanmerkezci bakış açısını görürsünüz. İnsan-insan ilişkilerine bu kadar gömülü birisi olarak, daha da önemlisi bir vegan aktivist olarak, halen bu algımı kırmak için kendimle mücadele içerisindeyim. Hak verirsiniz ki asırlardır süregelen insanmerkezci anlayışın toplumsal tezahürlerini öyle bir çırpıda silmek mümkün değildir. Her mücadele alanının üstlendiği bir sorumluluk vardır, o da tarihi kendi lehine tekrar yazmaktır. Örneğin, feminist mücadelede, kadının tarih yoksunu kabul edilmesine tepkiyle kadınlar kadının tarihini yazmaya giriştiler. Erkekmerkezli bir tarih anlatısından, kadının da içinde olduğu bir tarih anlatısı üzerine çalışıldı, ki hep erkek düşünürlerin, mucitlerin, edebiyatçıların, politikacıların, sporcuların tarihiyle büyüdüğümüzü düşünürsek, bu gerekliydi. Tarihin bir bilim haline gelmesinin gereği idi. Başka bir örnekte Marksistler, emeği merkeze koyarak bir tarih anlatısı inşa etmeye çalıştılar. Ezilen, sömürülen işçilerin omuzlarında yükselen bu uygarlaşma, masum değildi. Tarih, işçilerin kanıyla yazılmıştı. Bu nedenle tarihin, sadece emekçiyi sömürerek üretim araçlarını ellerinde bulunduran sınıfların idealleri doğrultusunda inşa edilmediğini, edilmeyeceğini savundular. Ben de burada

kentlerin tarihini yazarken, insan-olmayan canlıların göz ardı edilmesini, onların madunlaştırılmasını eleştiriyorum ve kent tarihindeki insan-olmayan bu aktörlerin konumlarını soruşturuyorum.

Kentleri sadece insan odaklı düşündüğümüz zaman, insan-olmayan canlıları dolaylı olarak dışlamış, onlara yaşam alanları tanımamış oluyoruz. Ayten Alkan'ın derlediği ve içinde kent ve hayvan meselesine dair çeşitli araştırmacıardan makaleler barındıran Şehir ve Hayvan kitabı (2020), tam da bu meseleyi dert edinerek kentlerdeki insan-olmayan aktörleri konu alıyor. Eserde görüleceği üzere, Osmanlı döneminde sokakta yaşayan canlıların çevreleriyle kurdukları ilişkilerden tutun da bugünün dünyasındaki şehirlerde, sokaklarda kurulan insan-hayvan ilişkilerine birçok veri bulunuyor. Özellikle son yıllarda gündemden hiç eksilmeyen, hatta gün geçtikçe kızışan bir sorun olan sokak hayvanları polemigi, tam da bu eser kapsamında bir kez daha gözden geçirilebilir, keza tartışmalardaki taraflara baktığımızda, çoğundaki sokak imgesinin insanmerkezci anlayış doğrultusunda oluşturulduğu gözden kaçmamaktadır. Bir kere "sokak hayvanı" ifadesi dahi, sokakların hayvanları olup, olmadığına dair düşündürücüdür. Kedi, köpek gibi canlıların "sokakta yaşayan hayvan" olarak tanımlanması, bu canlıların yaşaması gerektiği "doğru yerlerin" altını çizmektedir, yani sokak olmayan yerlerin. Buralar sokağın dışında, daha steril ve canlılara "başiboş" hareket alanı tanımayan yerlerdir, çünkü başiboş olmak, kontrol edilemezliği beraberinde getirir ve devlet iktidarı, kontrol edemediği şey hakkında endişeye kapılır. Bugün sokak hayvanları diye bir sorunun olduğunu düşünmüyorum; bunun bir kontrol edilemezlik sorunu olduğunu düşünüyorum. Sokaklar, kentlerin damarları gibidir, hangi sokakta neyin olduğunun bilgisi, kentin sağlığı açısından

gerekli görülür. Her sokağın aynı olmadığını, sokakta yaşayanlardan ve sokaktaki ticari faaliyetin işleyişinden anlayabiliriz. Bu yüzden sokak hayvanları sorununu, sokak bazlı düşünerek, her canlının içinde yaşadığı sokaktaki sosyo-kültürel yapı bağlamında düşünmek gerekir. Bu da bize her kedi ve köpeğin, her sokakta aynı şekilde barınmadığını, her kedi ve köpeğin, herkesle aynı ilişkiyi kurmadığını gösterir. Fakat medyada servis edilen görüntüler ve söylemler, sokakta yaşayan tüm canlıların benzer tutum ve tavırlara sahip olduklarını, sokaklardan bir an önce “temizlenerek” sokak güvenliğinin sağlanması gerektiğini iddia ederler. Öyle ki bu kışkırtıcı söylemler, halktan kimi kesimleri silahlanarak sokakları “temizleme” çabası içine sokar, çünkü sokaklar, insanın dışındaki, kontrol edilemez aktörlere bırakılmamalıdır.

Devlet iktidarı bugünlerde kent üzerindeki gücünü, sokak hayvanlarına yönelik gösterdiği tepkilerle pekiştirme telaşındadır. Oysa ki Işık ve Pınarcıoğlu'nun, Harvey'in, Wacquant'in ve daha birçok araştırmacının kent yoksullarına ilişkin devlet iktidarının etkisini gösterdiği gibi, benzer yoksulluğunu, bir çeşit yaşam yoksunluğu olarak sokaklardaki hayvanların yaşamları üzerinden de düşünebiliriz. Devlet iktidarı, sokaklardaki bu canlıları, temel ihtiyaçlarından alıkoymak ve üstüne üstlük yaşam haklarını gasp eder. Düşünmek gerekir, sokakların güvenli olmadığı, köpeklerin çeteleştiği iddiası nereden çıkmaktadır? Daha doğrusu, köpekler neden çeteleşirler? [3] Bunun en öncelikli nedeni, yaşamsal koşulların yetersizliğidir. Kentler, sadece insan olan suçluları değil, insan-olmayan suçluları da üretir. O yüzden devlet iktidarı, sokaklarda yaşayan bu canlıların yaşam koşullarını iyileştirmek, kentleri insanmerkezci anlayışın dışında tanzim etmek ve insan-olmayan canlıları da kent sakinleri olarak görmek yerine

sokaktaki bu canlıları şiddet faili olarak damgalayıp, halkı kışkırtmaktadır.

Sonuç

Kentlerin yapılanmalarının canlılar üzerindeki etkisi, sandığımızdan daha önemli olabilir. Örneğin, bir sokağın kent merkezine yakınlığı, orada yaşayanların sosyo-kültürel ve ekonomik durumları, sokaktaki işletmeler, mimari yapılar, etnik kimlikler ve daha birçok parametre, bize sokağın monografisini sunmaktadır. Bu parametreleri göz ardı ederek sokağın tek bir yönünü ele almak, sadece havanın sıcaklığına bakarak bilinmedik sulara dalmak gibidir. Kentsel yapılaşma, gerek tarihsel süreç içinde gerekse günümüzün meşhur kentsel dönüşüm çalışmalarında, belirli ideolojilere hizmet edercesine tanzimlenmektedir. Bu süreçte dezavantajlı kesim her zaman, insan olmayan canlıların da dahil olduğu, kentin yoksullarıdır. Bu durumda ne yapabileceğimiz üzerine düşünebiliriz. Kentlerin öyle bir çırpıda değiştirilemeyeceğini tahmin etmek zor değil, keza tarihte bunun yapılabilme ihtimali olsaydı İstanbul gibi çarpık kentleşmeye maruz kalmış birçok şehir şimdiden değiştirilmiş veya dönüştürülmüş olurdu. Kent tarih boyunca üretim tarzının, üretim ilişkilerinin gereklerine göre şekillenmiş, sınıfsal ayrışmanın en bariz örneklerinin alanı olmuş, sermayenin azami kar güdüsü ona rengini vermiştir. Ama aynı kent işçi sınıfı ve ezilenlerin bu koşullarda kendi kültürlerini yeşerttikleri yerler de olmuştur. Bu kültüre dayanışma, örgütlenme ve isyan da dahildir. Kent, kümülatif bir değişim gerektirdiğinden, bu değişim veya dönüşüm doğası gereği sürece yayılır. En basitinden, insan-olmayan canlıların da kentin sakinleri olduğunu kabul ederek, onları sokaklardan alıkoymak yerine temel ihtiyaçlarının sağlanması ve soğuk kış aylarında konaklayabilecekleri yerlerin tanzim edilmesi gerekir. Bilinçsiz birçok kentli için

sokakta yaşayan bu canlılar için ne yapabileceklerine dair bir izlenim oluşturulabilir.

Son olarak, kent çalışmaları gibi coğrafya, sosyoloji, edebiyat, antropoloji, etnoloji ve daha birçok disiplini çaprazlama kesen bir çalışma alanının, tabii ki bu kadar kısa ve yüzeysel bir çalışmayla anlatılamayacağını farkındayım. Sizler de mazur görürsünüz ki buradaki amacım kent çalışmalarından bihaber okuyucularımı bu alana yönelik meylettirmek ve insanmerkezci düşünmekten kendisini alıkoyamayan okuyucuların kafasındaki sokak hayvanları tartışmasına dair olan örümcek ağını temizlemeye çalışmaktır. Bazı durumlarda bilimsel refleksivite kendine rağmen işler. Kent çalışmalarında da görüldüğü üzere, ne beşeri sınırlar içerisindeki sınıfsal eşitsizlik bazında, ne de türler arası tür eşitsizliği/ türçülük bazında iğneyi kendimize batırıyoruz. Ne zaman ki kendimize rağmen bu bilimsel refleksiviteyi işlemeye başlarız, o zaman kibrimizden sıyrılacağımızı düşünüyorum.

[1] En dikkatsiz okuyucunun bile anlayacağı üzere, burada özellikle belirli tarihte var olmuş, belirli uygarlıkları örnekleyerek ilerlemiyorum. Bunun yerine, sığ kalmak pahasına, günümüze kadarki kent tarihi sürecini kabaca geçmekle yetinmekteyim. Aksini yapmış olsaydım hem okuyucumu sıkışmış hem de makalenin kapsamı dışına çıkmış olurdu. Yine de bu tarihsel süreci bu biçimde ele almamdan tatmin olmayan okuyucularım farklı noktalardan yaklaşarak benzer konuyu tartışan şu çalışmalara göz atabilirler: Mumford, L., 2007; Keleş, R., 1993; Sander, O., 2009; Pirenne, H., 2013.

[2] Atıf verdiğim Pirenne'nin ilgili eserine baktığımızda, benim burada "halk" diye işaret ettiğim kesimin çeşitli gruplardan

oluşturduğunu görürüz. Örneğin, dönemin burjuva sınıfı, halk arasında görece daha iyi konumdadır, fakat onlar da kentin soylu, üst kesimiyle rahatlıkla ve doğrudan iletişim kuramaz.

[3] Bu meseleyi Toplum ve Ütopya sitesindeki "Devletin İnsanmerkezciyeti Sureti 2: Ne Yapmalı?" başlıklı yazımda ele aldığım için -tekrara girmemek adına- burada kısaca değineceğim. İlgili okuyucu, yazıya blogun sitesinden ulaşabilir veya kendi şahsi websiteme bakabilir.

Kaynakça

- Alkan, A. (2020). Şehir ve Hayvan. İstanbul: Patika Kitap.
- Castells, M. (1997). Kent Sınıf İktidar. (A. Türkün, Çev.), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Durkheim, E. (2014). Toplumsal İşbölümü. (Ö. Ozankaya, Çev.). İstanbul: Cem Yayın.
- Harvey, D. (2013). Sosyal Adalet ve Şehir. (M. Morali, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Işık, O., ve Pınarcıoğlu, M. M. (2012). Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği: Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları: Sultanbeyli Örneği. İletişim Yayınları.
- Kaypak, Ş., ve Gündüz, A. (2018). Kent Uygarlığı ve Demokrasi Üzerine Bir İnceleme. Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 1-21.
- Keleş, R. (2015). Kentleşme Politikası. Ankara: İmge Kitabevi.
- Mumford, L. (2007). Tarih Boyunca Kent. (G. Koca ve T. Tosun, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Pirenne, H., ve Kocabaşoğlu, U. (2013). Ortaçağ Avrupa'sının Ekonomik ve Sosyal Tarihi. (U. Kocabaşoğlu, Çev.). İletişim Yayınları.
- Sander, O. (2009). Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e. Ankara: İmge Kitabevi.
- Wacquant, L. (2011). Kent Paryaları. İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi, (M. Doğan, Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Weber, M. (2015). Şehir, Modern Kentin Oluşumu. (M. Ceylan, Çev.). İstanbul: Yarı Yayınları.

SÖMÜRGEÇİLİK VE EKOLOJİK YIKIM

Merkan Aksoydan

Bu yazıda, bir sömürge topraklarında, üretim ve tüketim ilişkisinin belirleyici noktasını egemen devletin ekonomik-politik işleyişinin belirlemesi üzerine küçük bir değerlendirme yapmaya çalışacağım. Suriye rejiminin, Rojava'da üretimin büyük oranını tarıma indirgemesi, tarımsal üretimi bir bütün olarak monokültür üretim tarzına dönüştürmüştü. Suriye rejimi, kendi ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda; Rojava'da halkın kendi tasarrufuyla üretim hakkını gasp ederek, onu tek tip üretime zorladı. Bu politikanın sonuçları ise, toprakların yıllar içinde verimsizleşmesinin yanı sıra biyo-çeşitliliği de öldüren bir noktaya vardı.

Suriye'de rejim tarafından Rojava'ya dayatılan tek yanlı üretim biçimine bağlı olarak; örneğin, Cizîre bölgesi bir bütün olarak buğday ekimine zorlanırken, Serekaniye bölgesi pamuk üretimine, Afrîn'in ise neredeyse tamamı zeytin üretimine zorlandı.

2014'e kadar Cizîre bölgesindeki buğday üretimi ve Serakaniye'deki pamuk üretimi Suriye'nin buğday ve pamuk ihtiyacının %50'sini karşılarken, Afrîn zeytin üretiminin %30'unu sağlamaktaydı.[1] Bu üretim miktarları, bölgelerdeki temel ihtiyaçlara göre değil, Suriye rejiminin tüketim ve ihraç ihtiyacına göre şekilleniyordu. Belirlenen kapsamda tarımsal üretim gerçekleştirenlere ucuz tohum, ücretsiz

tarım ilacı verilirken diğer üreticilere de bu tarım ürünlerine geçmeleri için baskı söz konusuydu.[2]

Suriye rejiminin ihracata yönelik tarımsal üretim dayatması sonucu toprak verimliliğindeki düşüşün yanında; endüstriyel üretim, zehirli ilaçların kullanımının yoğunlaşması, yeraltı sularının dengesiz kullanımıyla da ortaya çıkan ekolojik yıkım küresel ısınmanın etkisinin arttığı günlere kadar şiddetlenerek devam etti.

Tek ürüne dayalı tarımsal üretimle beraber; ağaçsızlaştırma, mera alanlarının yok edilmesi, madencilik ve ilkel petrol faaliyetleri bölgenin tamamını kısırlaştırdı. Rojava'da toprak alanlarının Suriye rejiminin ihtiyaçları dışında kullanılması engellenirken, halkın ağaçlandırma girişiminde bulunması bile rejiminin keyfi iznine bağlanarak, neredeyse yasaklı hale getirildi.

Sömürgeci devletin kendi ihtiyaç hiyerarşisine göre şekillendirdiği üretim tarzı, bir bütün olarak toprağı, temiz suyu, havayı kirleten; toprağı verimsizleştiren, canlılığı yok eden bir işleyiş ortaya koydu. Ormanlar yok edildi, biyoçeşitlilik azaldı, tek tip tohumların kullanılması yerel verimli tohumların kaybına neden oldu.

Bunlarla birlikte, Rojava bölgesinin iki sömürgeci devlet arasında sıkışması, Kürdistan halkının en temel haklardan biri olan suya ulaşımını da zorlaştırıyor. Kuzey Kürdistan'dan, Rojava'ya giden derelerin, nehirlerin, pınarların Rojava'ya ulaşması engelleniyor. Geçtiğimiz yıllarda 108 su kaynağının engellendiği tespit edilmişti.[3] Küresel ısınma, kuraklık ve işgalci

devletlerin savaş politikalarıyla beraber bölgede ekolojik yıkım kaçınılmaz oluyor.

Rojava'nın özgürleşmesinin ardından; yeraltı sularının oranının artması, biyoçeşitliliğin çoğalması, ormanlaşmanın sağlanması, çöpleri dönüştürme gibi bir dizi teknik imkanla atık sorununun çözülmesi ve doğanın kendini onarması için de zamana gerek olduğu anlaşıldı.

Kategorik olarak petrolün -hangi ileri teknolojik yöntemle çıkarılıyor olursa olsun- ekolojik anlamda bir savunusu yapılamaz. Ancak Ortadoğu'da, enerji savaşlarının gerçekleştiği bu ortamda, derme çatma petrol kuyularının varlığının ve buraların sürekli olarak hedef alınmasının savaş zamanlarında ekolojik yıkımı katmerlendirdiğini ayrıca eklemek gerekir.

Monokültür üretime zorlanan halk, bu topraklarda en geniş anlamıyla neler yetişeceğinin bilgisinden bile kopartılmıştı. Bununla beraber ambargonun sürmesi, bir taraftan IŞİD saldırılarının devam etmesi, diğer taraftan Türkiye'nin Afrîn'i resmi olarak işgal etmesi; Rojava'nın sivil alanları ve tarım alanlarını, fabrikalarını ve atölyelerini SİHA'lar ve uçaklarla bombalamaya bugün bile devam ediyor oluşu ekolojik toplumsal dönüşüm odaklı olağan yaşamın kurulmasını zorlaştırıyor.

Afrîn Türkiye devleti tarafından işgal edildiğinden bu yana, yüzlerce zeytin ağacı köklerinden sökülerek Türkiye'nin çeşitli yerlerine ekilmeye çalışıldı. "Zeytin Dalı Harekatı" Afrîn'in zeytinlerine el koymaya dönüşerek, gasp edilen ürünler ya Türkiye iç piyasasına dağıtıldı ya da ihracatı yapıldı.

Afrîn işgali sırasında 200 tonluk zeytinyağı rekoltesi olduğunu, toplamda 600 tonluk ürün olduğunu açıklayan dönemin Tarım ve

Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, sömürgeleştirdikleri Afrîn'i yağmalama politikasını itiraf ediyordu. CHP ise bu gasp edilmiş ürünlere karşı ise "iç piyasanın dengelerini bozuyor, üreticiyi korumuyor" düzeyinde kendi küçük ve büyük burjuvazisinin sözcülüğünü yapıyordu. Kendi iç politikasını dış politikaya dönüştürmüş Türkiye devleti, içerideki talan ve yağma ekonomisini işgal ettiği Afrîn'e doğru geliştirmiş oldu.

Kendi ülkesindeki savaş karşısında sosyalistler, emperyalist savaş karşıtlığını, Kürdistan halkıyla enternasyonal dayanışmayı toplumsallaştıracak politik hattan uzaklaşmanın doğal sonucu olarak Türkiye'deki şoven dalganın büyümesine dolaylı olarak katkı sunmuş oluyor. Kürdistan halkıyla aktif şekilde dayanışan parti, kurum ve kuruluşları ise hedef göstermeye vardırarak düzeye geliniyor. Sosyal-şovenizm üretenler, ekoloji sorununda da doğayı emperyalist savaşlardan arındırmak yerine, bu savaşta sessiz kalarak bir parçası haline geliyorlar.

Güçlü bir emperyalist savaş karşıtlığı yürütmek, bu savaşı durdurmak, tahrip edilen doğanın kendine gelmesini sağlayacak yegane koşul olacaktır. Sosyalistlerin, ekoloji mücadelesinin bir yeri de doğanın sınırları olmadığını bilerek, yanı başımızdaki Rojava'ya doğru gerçekleştirilen saldırıların sonlanması için emperyalist savaşa karşı etkin mücadele yürütmesidir.

[1]Christopher Chapman,Syrian Agriculture, https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PBAAC901.pdf

[2]Rojava Enternasyonal Komünü- Rojava'yı Yeniden Yeşil Yapalım

[3]Mezopotamya haber ajansı

KAPİTALİZMLE SAVAŞMAK VE HAYVAN ÖZGÜRLÜĞÜ

Mansur Karaca

Yazıma iki alıntı ile başlamak istiyorum. İlki, Nazım'ın bir şiirinden: "Boğazlanan bir çocuğun kanı gibi aktı zaman / Sonra kapandı resmen o fasıl / Şimdi üçüncüden bahsediyor Amerikan doları".

Diğer alıntı ise Einstein'a atfedilen bir söz: "Üçüncü Dünya Savaşı'nda hangi silahların kullanılacağını bilmiyorum ama Dördüncü Dünya Savaşı'nda taş ve sopaların kullanılacağını biliyorum."

İki alıntıda da 3. Dünya Savaşı'nın yıkıcılığının hiçbir savaşla ölçülemeyeceği vurgulanıyor.

Biz hayvan özgürlükçüsü ve ekolojistler olarak, savaşın çoktan başladığını ve bütün cephelerde ağır bedeller ödediğimizi görüyoruz.

6 Şubat depremlerinde yıkıma uğrayan kentler; Akbelen'de, Şırnak'ta, Lice'de, Dersim'de ve Kazdağları'nda yok edilmekte olan ekosistem; eriyen buzullar ve kapitalist kar hırsıyla süren hayvancılık faaliyetleri yüzünden yüzde doksanı katledilen yağmur ormanları... Bunların her biri, kendi hukuk sistemlerini bile yok sayan egemenlerin savaş alanıdır ve suç mahallidir.

Kapitalizm insanı, hayvanı ve doğayı fütursuzca sömürürken; yarattığı yıkım her geçen gün daha da artmakta. Bu esnada, Goebbels'in propaganda birimleri gibi çalışan; kimi zaman isminin önüne bilim insanı, çevreci, hayvansever gibi sıfatlar

ekleyip; sosyal medyada, televizyonda, gazetelerde aslında bir sömürü ve talan düzeninin propagandasını yapan nice kişi ise egemenler cephesinin gönüllü sözcülüğünü üstlenmiş vaziyetler. Bu kişiler, kömürün Akbelen'den daha değerli olduğuna, buzulların altında yatan gaza ve madene mutlaka ihtiyacımız olduğuna, yağmur ormanlarını katledip başka yerlere ağaç dikerek ekosistemin tekrar yaratılacağı illüzyonuna bizleri inandırmak istiyorlar.

Sermaye ve devlet, "İtaat etmenin maliyeti, isyan etmenin maliyetinden daha azdır." sözünü her gün çeşitli formlarda önümüze çıkarıp; itiraz etmelerimize, mücadele yürütmelerimize karşı bizi durdurabileceğini, bize boyun eğdirebileceğini zannediyor. Bizler ise, sömürü ve tahakküm ilişkilerinin tarihsel bir seyri olduğunu biliyor ve günümüz kapitalist toplumunda sömürünün boyutlarının en üst düzeye ulaştığını görüyoruz. Yapmamız gereken şey ise, sömürünün olmadığı tüm türlerin eşit ve özgür yaşadığı bir toplumu kurmak için kapitalizmi yıkmaktır.

Hayvan özgürlükçülerinin bütün alanlarda söylediği bir söz var: "İnsana, hayvana, yeryüzüne özgürlük!" Bunların birini diğerine tercih etmenin kapitalizmle nispi bir ittifak anlamına geldiğini düşünüyoruz. Çünkü insanlar, hayvanlar ve yeryüzü üzerindeki sömürünün kaynağı ve nedeni aynı barbar sistem, kapitalizmdir. Dolayısıyla işçi sınıfının kurtuluşu, hayvan

özgürlüğü ve ekoloji mücadeleleri birbirine dışsal mücadeleler olarak görülemez.

Kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde hayvanların neden, kimin çıkarına ve nasıl sömürüldüğü sorularına yanıt bulduğumuz vakit içinde bulunduğumuz bir illüzyonun da farkına varırız. Hayvanların sömürüsü ve maruz kaldıkları eziyetlerin kaynağının, kişisel yaşam tarzı tercihlerinden ibaret olmadığını görürüz. Bu bize, hayvan özgürlüğü için mücadeleyi nasıl ele alıp mücadele ederken nereye yönelmek gerektiğini açıklar.

Türcülük, insan ve diğer canlılar arasında ayırım yaparak, hayvanları insanlardan daha düşük değerde gören ve hayvanların insan ihtiyaçları için kullanımını meşru gören hâkim yaklaşımdır. Peki hayvanların sömürülmesinin altında yatan en temel neden türcülük müdür? Türcülük, yalnızca soyut düşünsel bir düzlemde mi üretilerek toplumda yerleşik bakış açısı haline gelmiştir? Yoksa, kapitalist üretim ilişkilerinin somut işleyiş tarzı mı, nüveleri geçmiş toplumlarda da olan türcülüğü insanlarla hayvanlar arasında kurulacak ilişkileri biçimlendirecek bir perspektif olarak körüklemiş, sistematikleştirmiş ve egemen kılmıştır?

En temel gayesi kâr elde etmek olan sermaye için insanlar, hayvanlar ve doğa sömürülmeleri yoluyla kâr elde edilebilecek olan kaynaklardır. Kapitalist üretim ilişkileri içerisinde hayvanlar, birer metaya indirgenir; yumurta-süt veren makineler, tabağa konulacak et parçaları, kullanılacak yün-tüy-deri olarak görülürler. En az maliyetle, en hızlı şekilde, en fazla kâra ulaşmak için uygulanan teknikler işkenceyi akıl almaz boyutlara taşırken; kapitalist üretim-tüketim döngüsü içinde ortaya çıkan yabancılaşıyla birlikte,

hayvanların çektikleri acılar görünmez-duyulmaz hale gelir. Ancak unutmamak gerekir ki aynı potada yalnızca metalaşan hayvanlar değil; emeği sömürülen, bedeni tahrip edilen işçiler de eritilir.

Bu koşullarda, hayvan özgürlüğü mücadelesinin başarıya ulaşması için ne yapmak gerekir? Hayvan sömürüsünün son bulması için, türcülükle bireysel düzeyler ve fikirsel düzlemde mücadele etmek; tek tek kişilerin fikirleri ve tüketim tercihlerini değiştirmek için çaba göstermek yeterli olur mu?

Şimdiye kadarki bütün savaşlarda yazılı olmayan bir şekilde, kadınlara ve çocuklara zarar verilmemesi gibi üzerinde ortaklaşılan kaidelere artık uyulmaması/uyulma gereği duyulmaması günümüzde savaşın ne kadar kural tanımaz ve yıkıcı olduğunu gösteriyor.

Bu durumu ilk fark edenler kadınlar oldu ve herhangi bir kurtarıcı beklemezsizin örgütlenip kadın mücadelesini başlattılar. Hayvanlar veya ağaçlar için böyle bir toplumsallık, örgütlenme kapasitesi/yetisinden söz etmek ise mümkün değil. Bunu değiştirecek koşullar; sömürü ilişkilerinin üzerini örten illüzyonun inkarını bırakıp, savaş bütünü çiplaklığıyla ele alıp, kapitalizmin bize dayattığı tüketim çılgınlığı, hayvan sömürüsü ve tüm tahakküm biçimlerini reddederek örgütlü bir şekilde öne çıkmaktan geçiyor. Bir tekstil işçisinin bir metrekairelik alanda sömürülmesiyle, bir hayvanın aynı ölçülerde bir kafeste sömürülmesinin arasındaki bağı görmezden gelemeyiz. Sömürülme biçimleri ve üretim araçları ile ilişkileri birbirinden ayrılrsa da hayvanlar da işçiler de aynı sistemin ezilenleridir. Toplumsal üretim ilişkileri, sömürüyü

ortadan kaldıracak bir tarzda değiştirilmeden de özgürleşmek mümkün değildir. Dolayısıyla hayvan özgürlüğü meselesini, “bireysel tercihe” dayalı ahlaki bir tutumun ötesinde, sömürüye karşı antikapitalist mücadele temelinde ele almalıyız.

İngiltere'de sanayi devrimi sırasında acı çeken proleter sınıfın durumu, Amerika ovalarında toplu kıyıma uğrayan bizon sürülerinin durumundan farksızdı.

Kapitalizm, sömürü mekanizmasını insanlar üzerinden kurar ve bunu insanlık için yaptığını söyler. Kapitalizm teorik bir varsayımdan çok, somut eylem ve ilişkiler ağdır. Bütün bu örnekler baktığımızda gündelik pratiğimizi kendi irademizle belirlediğimizi varsaydığımız zamanlarda bile aslında pratiğimizin, kapitalizmin aleyhinde değil lehinde olabileceğini hatırlatmak isterim.

Yaşadığımız coğrafyada katliam siyaseti, bir yönetim biçimine dönüşmüş durumda. Bunun bir örneğini de son dönemlerde yükselişe geçen sokak hayvanları üzerinden toplumu kutuplaştırma politikaları olarak görüyoruz. Açık bir şekilde toplu katliam çağrısı yapılmakta. Eğer bu çağrı, türcü temeller üzerine kurulmuş bir topluma yapılıyorsa durum daha tehlikeli bir hal alır. Toplumsal kutuplaşmanın temelinde yatan nedenleri anlamak, çözüm yollarını belirlemek için kritik bir adımdır.

Sokak köpekleri meselesi, sadece bir hayvan hakları meselesi olmanın ötesinde toplumsal yapıdaki çatlakları ortaya koymaktadır. Bu çatlakları iyileştirmek ve toplumsal dönüşümü sağlamak için, toplumsal farkındalığı artırmak, eğitim çalışmalarını teşvik etmek ve politika düzenlemelerini yapmak önemlidir. Hukuki olarak da önlemler almalıyız. Fakat siyasal alandaki bir saldırıya karşı sadece hukuki

önlemler olarak çözüm aranırsa başarı şansı yok denecek kadar azdır. Olsa da geçicidir. Önemli olan politik karşı duruştur. Bu da örgütlü mücadele demektir.

Yazımı sonlandırmadan önce, kapitalizmin hayvan sömürüsü ile ortaya çıkan yıkıma dair birtakım bilgilere yer vermek istiyorum:

- Hayvanlar üzerindeki sömürü düzeninin ana motivasyonu hayvansal beslenmedir. Bu beslenmenin zaruri olduğunu iddia eden görüşlerin perde arkasında ise kar odaklı ilaç endüstrisi vardır. Bu endüstrinin temel amacı insanların sağlıksızlıklarından para kazanmaktır. İnsanlarda görülen hastalıkların yüzde 60'ı hayvansal beslenme ile ilişkilidir.
- Dünyada üretilen antibiyotiklerin yüzde 70'i çiftlik hayvanlarına enjekte edilir. Bugüne kadar dünyada görülen pandemilerin neredeyse tamamı hayvan ve çıktılarının besin olarak görülmesi, ormansızlaşma ve yaban hayatı tahribatından türemiştir. Örneğin Covid 19, AIDS, SARS, ispanyol gribi, domuz gribi, kuş gribi; bunlar en bilinen zoonoz kaynaklı salgınlardır.
- Küresel olarak et ve süt üretimi tarım arazilerinin yüzde 83'ünü kullanır ve tarımdan kaynaklı sera gazı emisyonlarının yüzde 60'ını üretir. Yağmur ormanlarının yüzde 90'ı da bu arazileri oluşturmak için yok edilmiştir.
- Danalardan elde edilen 1 kg biftek, 20 ton suya, 8 litre benzine eşdeğer enerjiye ve 35 kg erozyona uğramış yüzey toprağına mal olur.
- Dünya hayvan nüfusunun yüzde 60'ı insanların kullanımına sunulan ve insanların yemesi için üretilen hayvanlardan oluşurken, tahrip

ettiğimiz doğada hayatta kalmaya çalışan yaban hayvanların nüfusu yüzde 4'e düştü.

- Mevcut tatlı su kaynaklarının yüzde 70'i ve yaşanabilir arazilerin yüzde 50'si yem yetiştirmek ve hayvan üretimi için kullanılırken, dünyadaki tarım alanlarının yüzde 80'inden fazlası da et, yumurta ve süt üretmek için kullanılıyor.
- Hayvanların, hayvansal çıktı ve içeriklerinin yer almadığı vegan bir senaryo, tüm sektörlerde ortaya çıkan toplam küresel sera gazı salınımını yüzde 28 oranında azaltabilir. Aynı zamanda et ve süt ürünlerinin üretilmediği bu senaryoda küresel tarım alanlarının kullanımı da yüzde 75 oranında azaltılarak dünyayı besleyecek miktarda ürün temin edilebilir.

Dünyada olmanın ayrıcalıklı tüketicisi, başkalarının ölümünün sessiz tanığı, doğayı kendi çıkarının sonsuz, bedava rezervi olarak gören insan olma halinden, böylesi bir yaşam anlayışının örgütlediği iktisadi ve siyasi düzenden uzaklaşıp; tahakküm yerine bir arada yaşamının, sömürü yerine özgürlüğün ve adaletin mümkün olduğu, kapitalist üretim, tüketim ve gasp ilişkilerinin yerine doğanın, yaban hayatının egemen olduğu bir dünyayı inşa etmeliyiz.

PANEL

EKOLOJİ MÜCADELESİNDEN, HAYVAN HAKLARINA ÖRGÜTLENEREK KAZANACAĞIZ

Tuğçe Ceylan

İzmir Dayanışma Akademisi tarafından 27 Ocak 2024 tarihinde düzenlenen, moderatörlüğünü Mansur Karaca'nın üstlendiği Ekoloji Mücadelesinden, Hayvan Haklarına Örgütlenerek Kazanacağız Paneli'nde, konuşmacı olarak Dört Ayaklı Şehir'den Dr. Mine Yıldırım ve Polen Ekoloji Kolektifi'den Cemil Aksu yer aldı. Katılımın çok yoğun olduğu panelde kadın ve erkek katılımcıların da sayısı birbirine eşitti. Ayrıca devrimci demokratik kurumlar da bu panele destek verdiler.

Panelde ilk sözü Dört Ayaklı Şehir'den akademisyen ve hayvan hakları savunucusu Mine Yıldırım aldı. Yıldırım, hayvanlara yönelik şiddet politikasını değerlendirirken hayvanların başıboş olmadığını, onların birer eğlence aracı ya da oyuncak olmadığını aktardı. Hayvanların birer kent sakini olduğunu hatırlatarak, onların "kentlerin ve yaşam alanlarının birer

bileşeni” olduğunu ifade etti. Ekoloji ve Hayvan Hakları mücadelesinin ortak ve bulunduğu noktalar olduğunu ve bunun örneğinin de Gezi Direnişi olduğunu belirtti. O dönem barınaklara karşı bir mücadele verdiklerini, barınak tecridine karşı mücadeleyi kent mücadelesinin ana gündemlerinden birisi haline getirdiklerini ifade eden Mine Yıldırım, “kent mücadelesi denildiğinde kentin hayvanlarının da hakları olduğunu” benimsettiklerini söyledi. Son olarak da 2019 yılında kaybettiğimiz hayvan hakları savunucusu dostumuz Burak Özgüner’in verdiği mücadeleden de bahsetmiştir. Burada da canımız Burak’ı anısına bağlılıkla bir kez daha analım. Ardından sözü Polen Ekoloji aktivisti Cemil Aksu aldı. Cemil Aksu hayvanlara yönelik soykırım politikasını değerlendirirken 1910 yılında Hayırsızada’da hayvanlara yönelik yapılan soykırımla 1915 yılında Ermeni halklarına yönelik yapılan, 1938 yılında Dersim’de Kürt halklarına yönelik yapılan soykırımın aynı olduğunu insana da hayvana da yapılan soykırımların aynı olduğunu hatırlattı.

Konuşmasında iklim krizinin derinleştiğini ve iklim krizine karşı harekete geçilmesi gerektiğini belirtti. Cemil Aksu konuşmasına şöyle devam etmiştir: “İklim krizi, tatlı su alanlarındaki azalma ve kuraklık gibi canlı yaşamının sürdürülebilirliği anlamındaki yıkımı geri dönüşü olmayan bir hale getirdi. Bundan sonra aşırı iklim olaylarının çok daha sıklaşarak yaşandığı bir durum ortaya çıkacak. Seller, hortumlar, kuraklık, uzun süren orman yangınları küresel anlamda daha sık yaşanacak. Bu tablo gittikçe ağırlaşırken buna karşı verilecek mücadele sadece ekolojistlerin değil tüm kesimlerin mücadelesi olması gerekir. Şimdiye kadar hepimiz mücadelenin bir alanında emek harcıyoruz. Ama tüm bu alanları bir yerde kesen ve birleştiren bir iklim krizi yaşanıyor. Hepimiz bu konuda öncelikli olarak düşünmek zorundayız.” Ardından Türkiye ve Kürdistan’da on yılda çok önemli ekolojik mücadelelerin geliştiğini hatırlatarak “Kazdağları, Akbelen, Dikmece, Cudî, ikizdere, Avdan” gibi örnekleri sıraladı. Panel soru cevap bölümü ile sona erdi.

MLPD'NİN YENİ KİTABI: KÜRESEL ÇEVRE FELAKETİ BAŞLADI!*

Aşağıdaki röportaj 13 Ekim'de yayınlanan Rote Fahne (Kızıl Bayrak) dergisinde yer aldı.[1]

MLPD'nin (Almanya Marksist Leninist Parti) merkezi organlarında yer alan yazarlar Monika Gärtner-Engel, Gabi Fechtner ve Stefan Engel partinin yayın organının sorularını yanıtladılar.

Çeviri: Onur Yılmaz

Rote Fahne: "Küresel Çevre Felaketi Başladı!" kitabı henüz yayımlandı. MLPD Merkez Komitesi'nin bu çalışmaya karar vermesinden bunun Devrimci Yol'un - partinin teorik yayın organı - yazı işleri bürosuna ulaşmasına ve kitabın yayımlanmasına kadar sadece yedi ay geçti. Bu hızın nedeni nedir?

Stefan Engel: Daha 2014 yılında "Felaket Alarmı: İnsan ve Doğanın Birliğinin Kasıtlı Yok Edilmesine Karşı Ne Yapmalı?" kitabını yayınladığımızda "insanlığın şu anda küresel bir çevre felaketine doğru ilerleyen bir geçişin ortasında olduğu" sonucuna varmıştık.

Bu kitaptaki tüm temel iddialar doğrulandı ve bunlar hâlâ geçerli, tahminlerimiz her açıdan doğru çıktı. Yeni kitap aslında bağımsız bir kitap değil, "tamamlayıcı kitap" olarak nitelendiriyoruz. "Felaket Alarmı!" kitabının tamamlanışı, somutlaştırılması ve genişletilmesini yapıyoruz. Bu nedenle

sadece geçici olarak bağımsız bir kitap olarak dağıtılıyor. Yeni analizimizin sonucu şu: Çevre krizinin gelişimi beklediğimizden daha da hızlı ilerlemiştir. Bu nedenle bu yılın başında, "Burjuva Doğa Biliminin Krizi" kitabımızda, küresel çevre felaketinin başladığı tezini ortaya atmıştık. Elbette bu sağlam temelli tezin mümkün olan en kısa sürede her yönden araştırılması ve kanıtlanması gerekiyordu.

Rote Fahne: Ama BM yıllardır alarm vermiyor muydu?

Monika Gärtner-Engel: Bu bazı bireysel değerlendirmeler için doğru, ama genel gelişmeyi ve her şeyden önce durumun yeni niteliğini önemsizleştiriyordu! BM'nin ilk Dünya Çevre Konferansı'na katılan 113 devletin, 1972 gibi erken bir tarihte, asil sözlerle, "şimdiki ve gelecek nesiller için çevreyi korumak ve iyileştirmek gibi ciddi bir görev" taahhüdünde bulunduğu doğru. [2] Kuşkusuz bu, o dönemde zaten büyümekte olan çevre hareketinin etkisi altında gerçekleşti. O zamandan bu yana, yüce niyet beyanlarından ve tamamen yetersiz ve dahası bağlayıcı olmayan birkaç önlemden başka bir şey ortaya çıkmadı.

Stefan Engel: Devrimci Yol dergimizin editör ekibi, gelişmeleri tüm yönleriyle analiz etmek ve bunlardan sonuçlar çıkarmak amacıyla "Felaket Alarmı!" kitabının bu ek cildini derlemeye karar verdi. Marksist-Leninistlerin kitlelere ama aynı zamanda uluslararası devrimci harekete de durumu nasıl değerlendirecekleri ve şimdi ne yapacakları konusunda gerekli açıklığı vermeleri genel toplumsal açıdan önemli. Çünkü gelişmeler herhangi bir gecikmeye tahammüle yer bırakmıyor. Dünya çapında giderek daha fazla insan bunu dramatik bir şekilde deneyimliyor.

Rote Fahne: Şu anda uğraşmak zorunda olunan başlıca küresel olgular neler?

Gabi Fechtner: Sera gazlarındaki kontrolsüz artış artık küresel iklim felaketinin başlangıcını tetikledi. Bu, mevcut bilgilere göre geri döndürülemeyecek yeni bir yıkım ve biyosferin kendi kendini yok etme aşaması anlamına geliyor. Artan kuraklıklar daha fazla kıtlığı tetikliyor. Dev sağanaklar, seller, yıkıcı fırtınalar ve yangınlar dünyayı

kasıp kavuruyor. Dünyanın ısınması ozon tabakasının incelmelerini hızlandırıyor, kontrolsüz UV radyasyonu tüm yaşama zarar veriyor. Ayrıca;

- Okyanus akıntılarının ve jet rüzgarlarının durması tehdidi, biyosferin tüm süregelen ekosisteminin varlığının tehlikeye girmesine yol açıyor.

- Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki tropikal yağmur ormanlarıyla birlikte en önemli karbon yutakları, hayatı mümkün kılan oksijen üreticileri ve olağanüstü biyolojik çeşitlilik yok oluyor.

- Biyosferin kontaminasyonu, çöplüğe dönüşmesi, radyasyona maruz kalması ve zehirlenmesi insanların, hayvanların ve bitkilerin sağlığını ve üreme kapasitesini zayıflatıyor.

- Buzulların erimesi deniz seviyelerinin dramatik bir şekilde yükselmesine neden oluyor ve küresel bir içme suyu felaketinin yolunu açıyor. Okyanusların ısınma ve asitlenme süreci, hayati önem taşıyan planktonları tehlikeye atıyor.

- Hammadde, enerji ve gıda israfı, dünyanın kendini yenileme gücünü elinden alıyor. Nükleer silahlarla emperyalist silahlanma, her şeyi yok edecek bir nükleer dünya savaşı tehlikesini akla getiriyor.

- Tüm ekosistemleri yok eden ya da yok etme tehdidi taşıyan türlerin kitlesel yok oluşunun yeni bir boyutunu yaşıyoruz. Bu süreçler, tüm biyosferi ve dolayısıyla insanlığın 3,5 milyar yıl boyunca evrimleşen yaşamsal temelini yok etme ve kendi kendini imha eğilimini hızlandırıyor.

Rote Fahne: Şu anda yaşadığımız aşırı hava olayları küresel çevre felaketi mi?

Monika Gärtner-Engel: Bunlar şüphesiz bahsettiğimiz yeni gelişmenin özellikleri. Ancak küresel çevre felaketinin bununla sınırlı olduğunu düşünmek büyük bir küçümseme olur. Sorun tam da geri dönüşü olmayan en tehlikeli gelişmelerin henüz tam boyutlarıyla doğrudan görülebilir ve elle tutulabilir olmaması. Bu durum kutuplardaki buzların erimesi, donmuş toprakların çözülmesi, ozon deliklerinin yayılması, okyanus akıntılarının ve jet rüzgarlarının durma noktasına gelecek kadar zayıflaması için de geçerli. Bu fenomenlerin olgunlaşması, Dünya üzerinde insan yaşamının artık mümkün olmayacağı anlamına gelebilir. Bugün durum henüz böyle değil. Küresel çevre felaketine doğru niteliksel sıçrama henüz tüm faktörler için gerçekleşmedi; birçoğu için eşliğindeyiz.

Rote Fahne: Bu sonucu nasıl çıkarıyorsunuz?

Stefan Engel: Çalışmamızı dayandırdığımız çok sayıda bilimsel araştırmanın aksine, tek tek olguları büyük ölçüde tanımlamakla yetinmedik. "Felaket Alarmı!" kitabında da belirtildiği üzere, artık tamamen kabul görmüş küresel çevre krizinin tüm ana faktörlerini sistematik olarak araştırdık. Bunlar halihazırda geri döndürülemez hale geldikleri ölçüde, küresel çevre felaketine doğru niteliksel sıçramanın temel özelliklerini oluşturdular. Bununla birlikte, yeni temel özellikler de eklendi.

Hangi tekil süreçlerin zaten geri döndürülemez olduğu ve hangilerinin hala durdurulabileceği ve durdurulması gerektiği konusunda oldukça farklılaştırılmış senaryolarla ilerledik. Bununla birlikte, münferit süreçlerin hala durdurulabileceği ya da en azından yavaşlatılabileceği gerçeği, mevcut bilgilere göre halihazırda meydana gelmiş olan küresel çevre felaketinin yıkım ve kendi kendini yok etme süreçlerinin bütünüyle geri döndürülemez olduğu gerçeğini gizlememelidir.

Rote Fahne: Çevre konusunda kamuoyunda yapılan tartışmalar ağırlıklı olarak küresel ısınma ile ilgili, siz bunu nasıl görüyorsunuz?

Gabi Fechtner: Küresel çevre felaketinin temel özelliği kesinlikle iklim felaketi gibi tek bir özellik değil, "çeşitli ana faktörlerin etkileşimi ve bunların kümülatif bir yıkım ve kendi kendini yok etme süreci olarak sistemik, karşılıklı olarak güçlendirici etkileşimidir." Küresel iklim felaketi bu şekilde başladı ve bir dizi diğer ana faktör için "başlangıç felaketi" olduğunu gösterdi.

Yeni niteliği belirleyen, öncelikle biyosferin çeşitli unsurlarının harekete geçirilen ve bugün görülebildiği kadarıyla insan eliyle ancak sınırlı ölçüde etkilenebilen kendi kendini yok etme sürecidir. Bu durum, insan yaşamını var eden doğadaki tüm temeli tehlikeye atmakta ve yok olana kadar yavaş yavaş zayıflatmaktadır.

Rote Fahne: Bu gelişme korku verici değil mi?

Monika Gärtner-Engel: Elbette tüm bunlar son derece endişe verici. Ancak gözlemin nesneliliğiyle yüzleşmek kaçınılmaz ve ortaya çıkan küçük burjuva panik ya da teslimiyet duygularıyla bilinçli bir şekilde baş etmek kesinlikle gerekli. Durumun ciddiyetinin farkına varılması, çevreyi kurtarma mücadelesini ve sosyalizm mücadelesini yeni bir düzeyde ele alma bilincine ve kararlılığına diyalektik olarak yansıtılmalı.

Diyalektik materyalistler olarak, doğada her zaman bir oluş ve yok oluş olduğunu ve dolayısıyla insan türünün varlığının da sonlu olduğunu varsayıyoruz. Ancak uzak gelecekte güneşin genişlemesinin yeryüzündeki tüm yaşamı imkansız hale getirip getirmeyeceği ile öngörülebilir gelecekte emperyalist kâr ekonomisinin neden olduğu küresel bir çevre felaketi olup olmayacağı arasında büyük bir fark var.

Rote Fahne: Ancak haberlerde çevre sorunlarıyla ilgili günlük raporlar, sorunun burjuva dünyasına da ulaştığının bir işareti değil mi?

Stefan Engel: Artan tüm felaket haberleriyle birlikte, burjuva kitle iletişim araçlarında sorun esasen ciddi bir şekilde küçümseniyor. Bu haberlerde görünüşe göre sadece birkaç aldatıcı alternatif var:

Ya her şeyin o kadar da kötü olmayacağına, uluslararası tekellerin ve onların hükümetlerinin "akıllarını başlarına toplayacaklarına" ve nihayetinde çevreyi kurtarmak için gerekli önlemleri alacaklarına inanmak. Ya da nasıl olsa her şey için çok geç olduğuna dair kadercer bir tutum.

Üçüncü olarak, trafik ışığı hükümetindeki (CDU-SPD-Yeşiller hükümeti, -ç.n.) "yeşil" temsilciler ya da reformistler, "ekolojik bir dönüşümün" emperyalizmi yeşil yapabileceğine inanmamızı istiyorlar. Bu, kitleleri gezegenin geleceği konusunda endişelenmemeye ikna etmeye yönelik ham hayal.

Gerçekte, burjuva çevre araştırmaları ve politikası açık bir krize girmiştir: "Kabul etmek isteseler de istemeseler de, tek egemen uluslararası finans kapital ana kirletici olarak iktidarda kaldığı sürece insanlığı felakete terk etmektedir."

Burjuva sınıf çıkarları nedeniyle, bu arada dramatik bir gerçek haline gelen şeyi anlayamıyorlar ya da anlamayacaklar.

11. November 2022 - 53. Jg. Nr. 23 - K 2583 - 2,50 €

tägliche News: www.rf-news.de

Rote Fahne

Magazin der MLPD

Metaller im Warnstreik
Auf härtere Kämpfe vorbereiten S. 29

Solidarität
mit den Arbeiter- und Volkskämpfen im Iran S. 34

Palästina
Grundlinien der Positionierung der MLPD S. 30

Rote Fahne: Halk kitlelerinin çevre bilinci durumun hakkını veriyor mu?

Stefan Engel: Kitlelerin çevre bilinci kuşkusuz son yıllarda dünya çapında arttı ve artmaya devam ediyor. Ancak, burjuva ideolojisinin ve küçük burjuva düşüncesinin etkileri, kitlelerin hala gelişmenin boyutunu küçümsediği anlamına da geliyor. Yine de, küresel çevre felaketinde yok olmak istemediklerine ve sosyalizm için mücadeleye atılacaklarına güvenimiz tam.

Rote Fahne: Bu kitap, sağın gelişimine ve şu anda pek çok insanı endişelendiren AfD'ye verilen desteğe karşı verilen mücadelede nasıl bir yer tutuyor?

Gabi Fechtner: Küresel çevre ve iklim felaketinin inkarı, AfD, Trump ve dostlarının etrafındaki faşist ve faşizan güçlerin ana alanlarından biri. Uluslararası tekellerin fosil enerji üretimine, içten yanmalı motorlara, nükleer santrallerin devamına ve hatta enerji arzının gazla genişletilmesine dayanan kısmı, bu tür güçleri desteklemekte, hatta kasıtlı olarak bu güçlerin inşasına katılmakta ve geri planda iplerin kontrolünü ellerinde tutmaktadırlar.

Son aylarda, kapitalist üretim tarzı için dahi gereken asgari çevresel önlemleri içeren çeşitli yasa tasarılarına karşı kitlesel müdahalelerde bulundular ve bunları gereksiz bürokratik engeller olarak karaladılar. Böylece, ısınma yasası ile yenilenebilir enerjilere gerekli dönüşüm, inşaat sektöründe ekolojik yalıtım, içten yanmalı motorların e-yakıtlar aracılığıyla daha önce aşamalı olarak kaldırılması düzenlemeleri yeniden tersine çevrildi. Tekellerin diktatörlüğü işte böyle işliyor!

AfD, Yeşiller Partisi'nin zayıflıklarını ve ikiyüzlülüğünü akıllıca kullanıyor. Bunlar her şeyden önce savaş politikasını ve çevre politikasındaki bariz gerilemeleri

örgütüyor. Rekor enflasyon ve artan yoksulluk karşısında yetersiz çevre koruma önlemlerinin bilhassa kitleleri büyük sosyal endişe ve sıkıntılara sürüklediği gerçeğini tamamen görmezden geldiler.

Bu güçler, nükleer enerji ve Rus gazı tedarikinin daha ucuz olduğu demagojisiyle, kitleler arasında çevre sorununa ilişkin kafa karışıklığını önemli ölçüde arttırmayı başardılar. Birdenbire, halk arasında nükleer santrallerin daha uzun ömürlü olmasından yana çoğunluk bile oluştu.

Kitap, bu aşırı gerici güçlere yönelik tepkiyi örgütlemekte ve kamuoyunu sahte bir şekilde manipüle etmelerine karşı uyandırıcı bir polemik geliştirmektedir. Sınıf bilincinin geniş bir cephede uyandırılması aşamasında, "ideolojik mücadelenin ana itici gücünün, küresel çevre krizinin gerici ve faşist inkarcılarına karşı yöneltilmesi gerektiğini" daha önce belirtmiştik. Bu her şeyden önce kitlelerin zihniyeti için bir mücadeledir. İlkesiz ama inatçı düşünürlere ya da faşist ideoloji ve siyasetin taşıyıcılarına karşı, bugün öncelikle ideolojik karakterde olması gereken uzlaşmaz bir mücadele yürütüyoruz. Bu nedenle ikna edici bir bilinç yükseltmeye her zamankinden daha fazla ihtiyaç var!

Rote Fahne: Küresel çevre felaketinin artık başlamış olduğu gerçeğinden ne gibi sonuçlar çıkarıyorsunuz?

Stefan Engel: Zaten "Felaket Alarmı!" kitabında çevre sorununun sistemik bir sorun haline geldiğine işaret etmiştik. Bu arada, küresel çevre felaketi emperyalizmde yeni bir yasallık haline geldi.

Bu nedenle, uluslararası sosyalist devrimin stratejisi daha şimdiden genişletilmeliydi. Çünkü yaşamın doğal temellerini kurtarma

mücadelesi, toplumsal ve ulusal kurtuluş mücadelesinin yanı sıra uluslararası sosyalist devrimin en önemli görevi haline geldi. İşçi sınıfının ve geniş kitlelerin belirleyici çoğunluğu bilinçlenmelidir: Öngörülebilir bir gelecekte insanlığın hayatta kalmasını güvence altına almak istiyorsak, emperyalizmin devrimci bir şekilde üstesinden gelmeli ve dünyanın birleşik sosyalist devletlerini inşa etmeliyiz. Dolayısıyla mesele insanlığın kurtuluşundan başka bir şey değil!

İnsanlığı kurtarmaya yönelik bu mücadele, toplumu değiştiren gerçek sosyalizm mücadelesinin ve sosyalizmi inşa etme mücadelesinin bir okulu olarak yürütülmelidir, aksi takdirde reformist yanılsamalarla sonuçlanacaktır. Somut olarak, küresel çevre felaketinin ortaya çıkış hızını yavaşlatmak, geri döndürülemez süreçlerin ilerlemesini yavaşlatmak ve henüz geri döndürülemez hale gelmemiş süreçleri durdurmak veya tersine çevirmekle ilgili olmalıdır.

Rote Fahne: Bunun MLPD'nin sosyalizme yeniden itibar kazandırma kampanyası ile nasıl bir bağlantısı var?

Gabi Fechtner: Bu sadece emperyalizmin ekonomi politisinin eleştirisine değil, aynı zamanda küresel çevre felaketinin analizine de önemli bir dayanak sunuyor. Küresel çevre felaketi bugün sosyalizm mücadelesi için en güçlü argümanlardan biridir! Elbette bu, işçi sınıfının yoğun sömürü ve baskı altında oluşu ya da her şeyi yok edebilecek bir nükleer dünya savaşı tehlikesi gibi diğer dramatik gelişmeleri de içeriyor.

Ancak küresel çevre felaketi insanlık tarihinde büyük bir değişime işaret ediyor. Sosyalizm, bu açıdan yegane toplumsal sistem olarak, insan ve doğanın birliğini mümkün olan her yerde yeniden tesis etme, pekiştirme ve geliştirmede bir temele

ve çıkara sahip olacaktır. Sosyalizm bu amaçla, tekellerin diktatörlüğünü, onların dünya pazarına hakim olma ve azami kar elde etme yönündeki yıkıcı çabalarını devrimci bir şekilde ortadan kaldırır. Ancak, küresel çevre felaketi koşullarında sosyalizm de büyük yükler taşımak zorunda, zira geri dönüşü olmayan yıkım süreçleri etkisini sürdürmeye devam edecek ve ancak kısmen kontrol altına alınabilecek.

Hâlihazırda niteliksel bir sıçramayla geri döndürülemez, kontrol edilemez bir yıkım ve kendi kendini yok etme sürecine giren süreçler, sosyalizm altında bile tersine çevrilemez. Burada, erken uyarı sistemleri, hızlı acil yardım, acil durum sığınakları ve benzeri gibi ciddi afet koruma ve yardımları için mücadele etmek zaten gerekli. Bu, özellikle aşırı hava koşulları, deniz seviyesinin yükselmesi, kuraklık ve depremler nedeniyle tehdit altında olan bölgeler için geçerli. Ancak, sadece sosyalizm bunu da tutarlı bir şekilde gerçekleştirecektir.

Kitap, bu acil ve koruyucu önlemlerin neye benzemesi gerektiği ve bunlar için mücadelenin sosyalizm mücadelesinin bir okulu olarak nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda temel ilkeler geliştirmektedir. İnsanlığın küresel bir çevre felaketiyle çöküşü kaçınılmaz bir kader değil - şu an dahil değil! Bu gelişmenin temeli emperyalist dünya sistemidir. Bu ortadan kaldırılırsa, teknoloji ve bilim tarafından yoğunlaştırılan tüm bilgi ve beceriler insanlığın en acil sorunlarının çözümüne uygulanabilir!

Rote Fahne: Toplumu değiştirecek bir mücadeleye önderlik edecek güçler kimlerdir? Yani şimdi çevre hareketine mi odaklanmalıyız?

Monika Gärtner-Engel: Uluslararası sanayi proletaryası sosyalizm mücadelesinde öncü

güç, uluslararası işçi sınıfı ana güçtür! Bu nedenle, sosyalizm mücadelesinin bir parçası olarak insanlığı kurtarma mücadelesi, büyük sanayi işletmelerinde ana savaş hattındaki çalışmanın ayrılmaz bir parçası haline gelmelidir. Dolayısıyla işçi sınıfının toplumsal kurtuluşu için mücadele, işçi sınıfının kurtuluşu, doğayla bütünlük içinde bir toplum ve insanlığın kurtuluşu için temel bir önkoşul olmaya devam etmektedir.

Eylül 2023'te düzenlenen 3. Uluslararası Madenciler Konferansı, daha iyi çalışma koşulları ve doğal kaynakların korunması için mücadele etme ihtiyacının dünya çapındaki madenciler arasında nasıl yayıldığını ve uygulandığını gösteren dikkate değer bir gösterge olmuştur. [3]

Burada kabul edilen karar tarihi bir belgedir. Küresel çevre felaketini nitelemekte, madenci hareketinin sosyal ve çevresel sorunun çözümünde birliğe yönelik sorumluluğunun altını çizmekte ve şu nitelemede bulunmaktadır:

"Bu mücadeleleri bir okul ve toplumsal dönüşüm mücadelesinin bir parçası olarak yürütüyoruz. Bu, insanların ve doğanın sömürülmediği ve ezilmediği bir toplum için bir paradigma değişikliği gerektiriyor. Bu gerçek devrimci bir görevdir." [4]

Hiç kuşkusuz çevre hareketindeki çalışmalarımızı yoğunlaştırmalı, işçi ve çevre hareketlerini yeni bir düzeyde birleştirme mücadelesini hayata geçirmeliyiz. Çevre mücadelesi, şu anda bir kez daha önem kazanan ve hatta belirli koşullar altında proleter sınıf mücadelesinin en önemli görevi haline gelebilecek olan ikinci en önemli mücadele hattımız olmaya devam etmektedir.

Rote Fahne: İnsanlığı kurtarma görevi sadece işçi sınıfını mı ilgilendiriyor?

Gabi Fechtner: Tabii ki hayır. Tam tersine! Bu gelişme, gerçek sosyalizm için sınıf mücadelesinde işçi sınıfının müttefiklerini muazzam ölçüde genişletiyor. Birlikte, insanlığı kurtaracak güçlü bir hareket ortaya çıkmalıdır. "Çiftçiler, balıkçılar, yerli halklar, mülteciler, eleştirel ve ilerici bilim insanları, akademisyenler, küçük burjuva ve aydınlanmış burjuva çevrelerindeki güçlerin yanı sıra yıkılmış ya da mahvolmuş bölgelerden gelen insanlar ve bu ülkelerdeki anti-emperyalist hükümetler" bu harekete aittir. Hepsi de kapitalist barbarlığın çöküşünü istiyor ve öyle de olacak.

"Fridays for Future", "Extinction Rebellion" ya da "Last Generation" gibi gençlik çevre hareketleri de insanlığı kurtarmak için mücadele ediyor. Bunlarda anti-kapitalist eğilimler ile anti-komünist çekinceler arasında şiddetli bir mücadele var. Sosyalizm ve insanlığı kurtarma mücadelesi dağınık bir anti-kapitalist duygu üzerine inşa edilemez. Küçük burjuva anti-komünist ve küçük burjuva ekolojik düşünce tarzıyla bilinçli bir şekilde hesaplaşmayı gerektirir.

Bu durumda ne yapılması gerektiğine ilişkin farklı görüşler çevre ve emek hareketleri içinde açıkça tartışılmalıdır. Bu kitapla, zihniyet üzerine gelişen bu mücadeleye ortasından giriyoruz. Uluslararası Madenciler Konferansı'nın gelecek yıl için militan çevre hareketinden güçlerle birlikte bir strateji konferansı hazırlamaya karar vermesinden mutluluk duyuyorum.

Rote Fahne: Üç yıl içinde Devrimci Yol serisinin dördüncü kitabı oldu. Devrimci Yol editör ekibi turboya mı geçti?

Stefan Engel: Günümüzde toplumsal gelişmeler çok karmaşık ve hızlı. Gelişimin önünde olabilmek için teorik çalışmaların da buna ayak uydurması gerekiyor. MLPD son yıllarda giderek daha fazla yoldaşı teorik çalışmaya dahil etti ve onları bunun için eğitti, aksi takdirde bu mümkün olmazdı. Özellikle Monika Gärtner-Engel ve Gabi Fechtner bu zorluğu üstlendiler ve benimle birlikte, editörlüğünü yapmaya devam ettiğim bu kitabın hazırlanmasında öncü bir rol oynadılar. Ancak bu kitap için özellikle çevre sorunuyla uzun süredir yetkin bir şekilde ilgilenen ve özverili bir şekilde katkıda bulunan yoldaşlara da güvendik. Bu kadar kısa bir sürede bu görevin üstesinden ancak bu kolektifle gelinebilirdi. İşbirlikleri için tüm çalışanlara içtenlikle teşekkür etmek isterim.

Rote Fahne: Kitabın geniş kapsamlı içeriğini insanlara nasıl ulaştırmayı düşünüyorsunuz?

Gabi Fechtner: Bazı yoldaşlarımız ve dostlarımız, yeni kitaptan duydukları tüm sevince rağmen, diğer kitapları okumaya devam edemedikleri için belki de biraz hayıflanıyorlardır. Takip etmeyi kolaylaştırmak için, kitabı ve önceki

kitapları iyice edinmek için çok farklı yöntemler kullanacağız. Böylece "Burjuva İdeolojisinin Krizi ve Düşünme Biçimi Öğretisi" dizisi üzerindeki çalışmayı kesintiye uğratmak değil, çalışma grupları halinde sürdürmek istiyoruz. Yeni kitap, partimizin temel birimlerinde birlikte tartışılacak. Ayrıca planlı çalışma haftaları ve çalışma hafta sonlarının yanı sıra çok sayıda yerel tartışma etkinliği de düzenlenecek. İlgilenen herkesi buna aktif olarak katılmaya, içinde yer almaya ve bunun için MLPD'ye üye olmaya teşvik etmek istiyorum.

Bu temelde kitabı en geniş çevrelere duyurmak, satmak ve tartışmaya açmak istiyoruz. Bu, çevre bilincinde niteliksel bir sıçrama için bir başlangıç noktası olarak toplumsal bir tartışma sağlamaktan başka bir şey değil. Bu amaçla, 2024 Avrupa seçimlerine katılımımızı da araç olarak kullanmak istiyoruz.

Bu röportaj için çok teşekkürler!

* <https://www.rf-news.de/2023/kw39/bergarbeiter-stehen-auf-gegen-die-begonnene-globale-umweltkatastrophe>

[1] <https://www.mlpd.de/literatur/die-globale-umweltkatastrophe-hat-begonnen>

[2] <https://www.rf-news.de/rote-fahne/2023/nr21/die-globale-umweltkatastrophe-hat-begonnen>

[3] Erklärung der Vereinten Nationen über die Umwelt des Menschen, Vereinte Nationen, Heft 4 1972/02

[4] minersconference.org

Ama Umurumuzda

Elimizden alınmış;
Karnımızın guruldayan sesi bastırıyor
Kuş cıvıltılarını.
Umurumuzda olmuyor açlık çekerken
Yeşilin ne kadar yeşil olduğu,
Mavinin ne kadar mavi olduğu.

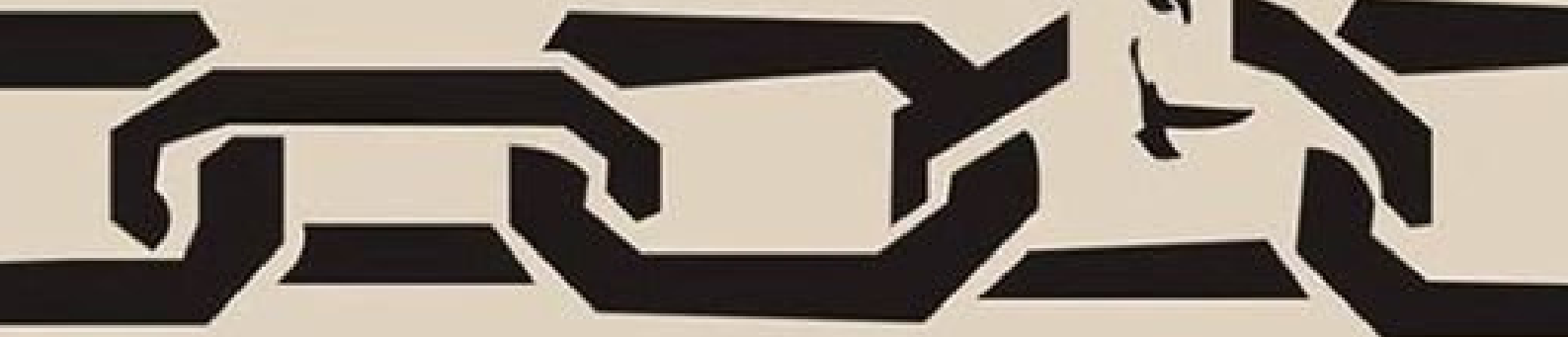
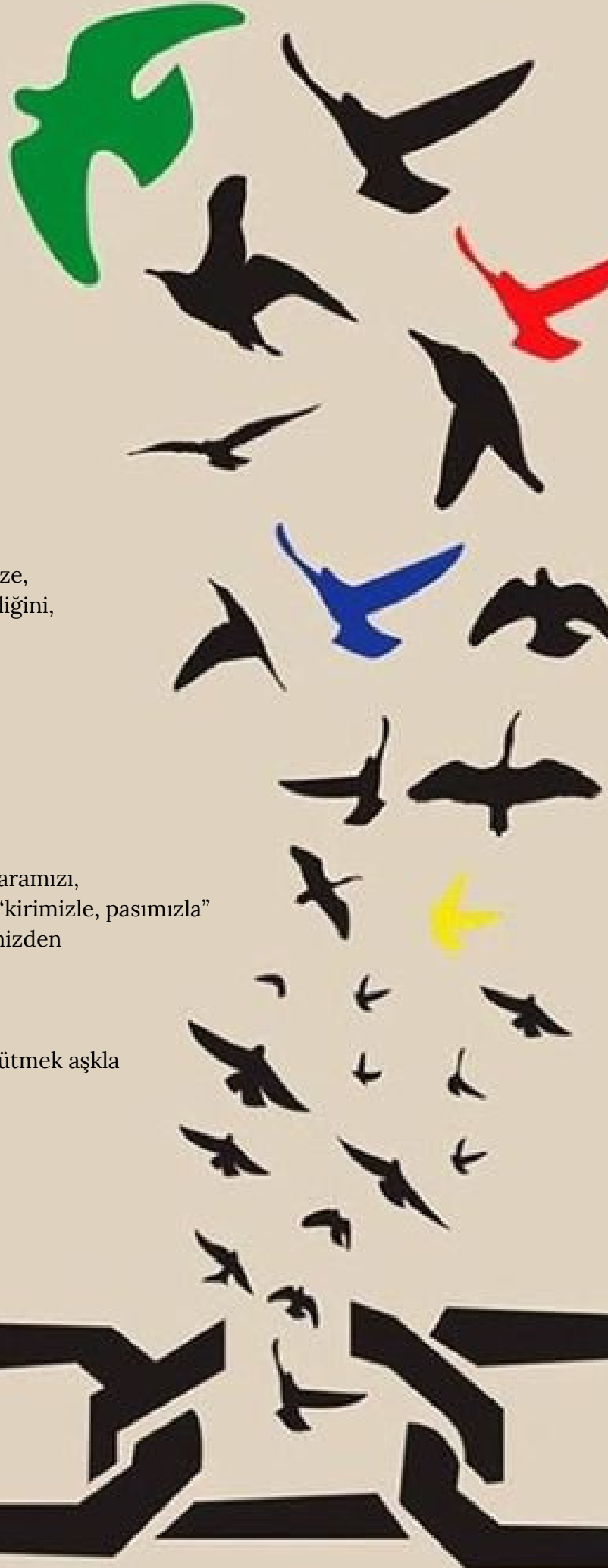
Elimizden alınmış,
Gün batımının kızılığını duyumsamak,
Taze biçilmiş çimlerin kokusunu çekmek içimize,
Nasırlı ellerimizde hissetmek bir çiçeğin narinliğini,
Elimizden alınmış.

Aynı yerde beklemek göçmen bir kuş ailesini,
Büyüdüğünü görmek çocuklarımızın
Zeytin verdiğini görmek çekirdeğin
Senelerin, senelerce geçmesi yani,
Elimizden alınmış.

Beyaz sedyelerinde göstermek kömür karası yaramızı,
Boş koltuğunda oturmak otobüslerin iş çıkışı "kirimizle, pasımızla"
Dinlemek sokaklarında ezgilerimizi kendi dilimizden
Elimizden alınmış!

Ama hâlâ elimizde;
Dostun yarasını sarmak dostça Bir sevgiyi büyütme aşkla
Bir kavgaya girmek hınçla Hâlâ elimizde!

Merkan Aksoydan

SAHNEDEN SÖYLEŞİ: BİR HALK DÜŞMANI

Sertaç Sayın

Röportaj: Cansu Yumuşak

Bir Halk Düşmanı oyun ekibinden Sertaç Sayın ile konuşuyoruz. Merhaba Sertaç! Öncelikle Dil Tarih'in en talihsiz dönemlerine tanıklık etmiş iki kişinin bu röportajın iki tarafında bulunmasından ötürü hissettiğim tuhaf gurur ile sana selam vermek istedim.

Merhabalar... Öncelikle seninle bu röportajı yapmaktan dolayı çok mutluyum. Direnmeyi ve mücadele etmeyi yıllar önce üniversite yıllarında beraberce deneyimlemiştik. Sadece orada değil, sanırım ikimizin de hayatı bu tip mücadelelerle geçti. Ama sanat üretiminde mücadelenin her zaman büyük olduğunu hocalarımızın ihraç edildiği ve halen devam etmekte olan o karanlık dönemde bize bir kere daha hatırlattılar. Aslında yüzyıllardır durum böyle. Bazı ülkelerde nispeten daha kolay olsa da bizim coğrafyamızda sanat üretimi yapmak büyük mücadeleler gerektiriyor. Ama her şeye rağmen üretebilmeye devam etmemiz beni ülkeme ve geleceğe dair çok umutlandırıyor. Tabii sadece sanat üretimiyle değil her alanda bu mücadele devam ediyor. Ben de bu zorlu mücadelelerin, kavgaların her zaman bir parçası olan sana, arkadaşlarına ve okurlarınıza yürekten bir selam gönderiyorum.

Polen Ekoloji Kolektifi olarak, bu röportajı vermeyi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Öncelikle bize ekipten biraz bahsedermisin? Nasıl bir araya geldiniz? Bu oyunu nasıl seçtiniz?

Ben de ekoloji konusundaki çalışmalarınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyorum. Ekibimizin adı "Perdeci Oyuncular". Aslında Rutkay Aziz'in kurduğu bir oluşum. Ben Dil Tarih'te okumadan önce Ankara Sanat Tiyatrosu geçmişi olan biriyim. Rutkay Hocamla yollarım o zamanlar kesişmişti ancak uzun soluklu bir çalışmamız olmamıştı. Yıllar sonra oyun seçimi sırasında tekrar bir araya geldik. Aklında Ibsen oynamak vardı. Ben de mezuniyet oyunumuz için ciddi bir Ibsen çalışması yapmıştım. Belki hatırlarsın, tüm

oyunlarından bir kolaj yapmıştık mezuniyet oyununda... Hocamız, daha sonra maalesef KHK ile ihraç edilen barış akademisyeni hocamız Tülin Sağlam liderliğinde iki yıllık bir çalışma yürütmüştük. -Pardon bir buçuk... Çünkü son yarım dönemde onu bizden aldılar.- Rutkay Hocam da zaten oyun için bir dramaturg arıyordu ve birlikte çalışmaya karar verdik. Ayrıca Kaptan Horster rolünü oynamamı da istedi ve maceramız başlamış oldu.

Oyun seçimini Rutkay Hocam yapmıştı. Rutkay Aziz'in zaten tüm tiyatro yaşamına baktığımızda aslında tüm yaşamının, oyunun baş kahramanı Doktor gibi mücadele ve direnmeyle geçtiğini görüyoruz. Rutkay Aziz ülkede politik tiyatronun çok önemli figürlerinden biridir. Tiyatro yaşamı boyunca da bu çizgisinden hiç sapmamıştır. Daha önce Bir Halk Düşmanı oyunun farklı rejilerle Ankara

Sanat Tiyatrosu'nda yönetmiş. Ama her rejisinde dönemin güncel olaylarını, mücadelelerini göz önünde bulundurarak bir reji yapmış. Mesela daha önceki rejisi sırasında basın emekçilerinin direnişi varmış ve son sahnede basın emekçilerini de çıkarmış, mücadelelerine destek olmuş. Bu oyunu tekrar seçmesinin nedeni de son zamanlarda doğa katliamlarının akıl almaz boyutlara ulaşması ve bunlara olan anlık tepkilerden sonra karşı seslerin giderek azalması. Bu sesleri daha diri tutmak istiyoruz. Her zaman hatırlatmak istiyoruz.

Oyunun içeriği hem coğrafi hem de tarihsel olarak gündemle neredeyse mükemmel bir tutarlılık içinde. Ancak oyun bundan yıllar önce ve Norveç'te yazılmış. "Geliyorum" diyen bir felaketten bahsettiğimizi söyleyebilir miyiz?

Bir Halk Düşmanı, Ibsen tarafından 1882 yılında yazılmış ama işte evrensel eserlerin zamanı ve mekanı ne olursa olsun günceli yakalama gibi bir özelliği var. Kısaca bir kasabanın kurtuluşu olarak açılan bir kaplıca var. Ancak kaplıcanın maliyetlerini düşürmek için günümüzde olduğu gibi her şey ucuza çıkarılmak istenerek özensiz bir süreç yönetiliyor. Kaplıcanın yaratıcısı olan Doktor Stockmann ise bu yapılan eksikliklerden dolayı sudan şüpheleniyor ve üniversiteden gelen tahlil sonuçlarına göre suyun zehirli olduğunu fark ediyor. Doktor bunun büyük bir buluş olduğunu, herkesin ona teşekkür edeceğini zannederken, başta kardeşi olan belediye başkanı ve liberal, kapitalist çoğunluk olayın üstünü örtmek için her şeyi yapıyor. Aslında vahşi kapitalizmin nasıl kendi çıkarları için doğayı, insan sağlığını hiçe saydığını çok net görüyoruz. Doktor mücadelesine devam ettikçe onu bu sistem, harcamaktan geri durmuyor ve halk düşmanı ilan ediliyor. Nasıl da günümüze benziyor değil mi? HES'ler, altın aramaları, orman katliamları, doğa katliamlarına rağmen yapılan köprüler tıpkı bu oyunda olduğu

gibi kapitalist liberal çevre tarafından savunuluyor. Bilim insanları, çevre gönüllüleri karşı çıktığında ise hepimiz birer halk düşmanı olup çıkıyoruz. 1882'de geliyorum diyen felaket günümüzde hala geliyorum diyor. Hatta küresel ısınmanın geldiği noktaya bakılırsa maalesef çoktan geldi. Hatta bununla maalesef 100-150 yıl gibi kısa bir sürede yüzleştik. İşin gerçekten acı olan kısmı bu... Keşke bu oyun evrenselliğini korumasaydı ve biz okuduğumuzda zamanında neler olmuş ama şimdi her şey çok farklı diyebilseydik.

Oyunun dokusuna güçlü bir değişim hakim. Özellikle gazeteciler başta olmak üzere, 180 derece dönüvermek, çıkarları gözetirken konumunun ne kadar değişebileceğini göstermek için mükemmel bir örnek sunuyor. Ekoloji haberlerinde de sıkça karşılaştığımız bir şey, büyük büyük verilerin sürekli değişmesi, "aslında öyle olmuyormuş da böyleymiş onun aslı" gibi güncellemeler, zaten gündemimize yeri giren ekoloji haberlerini anlamayı ve yorumlamayı zorlaştırıyor sanki. Siz oyunu kurgularken bu kısmı nasıl ele aldınız? Buraya dair neler düşündünüz?

Oyunun dramaturgu olarak ilk hedefim oyunun dokusu bozulmadan, anlamını yitirmeden öncelikle biraz daha kısaltmaktı. Çünkü süresi çok uzun ve maalesef çağımızda her şey çok kısa zamanda oluyor. On saniyelik videolarla yaşayan insanları artık üç saat tiyatro salonlarında tutamıyoruz. Bir diğer uğraşım ise oyunda Doktor'un etrafını ören ilişkiler yumağındaki liberal kesimin dönüşümlerini gösterebilmektir. Oyunda bilim insanı olan doktor değişmiyor aslında... Yani ısrar ettiklerinin arkasında duruyor. Onun değişimi etrafındaki liberal çoğunluğun dönemlerden oluştuğunu ve sisteme taptıklarını fark etmesi. Burada zaten kardeşi belediye başkanı baştan beri doktorun buluşlarını hiçe sayıyor. Onda büyük bir dönüşüm yok. Ibsen siyaset

kurumunun kirli olduğunu gözler önüne seriyor. Esas dönüşüm ise basın üzerinde oluyor. Halkın Postası gazetesi doktorun buluşuna ilk başta haber değeri yüksek diye sarılıyor, ona tam destek vereceklerini söylüyor. Ama belediye başkanının telkinleri sonucunda aslında bu buluşun onlara ve şehre maddi zarar verdiğini gördükleri anda bir anda saf değiştiriyorlar ve doktorun karşısında yer alıyorlar. Tabii bu tüm basın için geçerli olmasa da Ibsen özellikle basının bu taraf değişimini göstermek istemiş. Orada büyük bir eleştiri ve uyarı var. Çünkü bu kapitalist sistem içinde var olmak için hepimize dayatılan taraf olma zorunluluğu basının kellesi üzerinde duran bir kılıç... Yani maalesef sisteme karşı hepimiz başımızın giyotinin içinde olduğunu bilerek mücadele etmeye devam ediyoruz. O giyotin bir gün incek biliyoruz ama ona rağmen başımızı orada tutuyoruz işte... Hepimiz bunun farkında olarak mücadelemizi sürdürüyoruz.

Gelelim oyunun en güzel yerine, yani adına. Bir Halk Düşmanı. Oyunun metninde İbsen harika bir şekilde tanımlamış ama sizin nasıl yorumladığınız elbette bizim gerçekliğimize daha çok uyacak – o yüzden soruyorum: Kim bu halk? Hangi halk? Biz Marksist bir ekoloji hareketi olarak oyunun yazarı Henrik İbsen'le haliyle pek çok noktada aynı fikirdeyiz. Oyunda bahsi geçen Mülk Sahipleri Derneği'nin üyesi değiliz, Temkinliliğin Dostları Derneği'nin yerini de pek bilmeyiz =) Ama sizin bu konudaki yaklaşımınız nasıl oldu, bu yaklaşım oyuna nasıl yansıdı?

Ibsen'in oyundaki en büyük tespiti aslında Doktor'un bu yaşanan olaylardan sonra yaptığı yeni bir buluş. Hatta kaplıca suyunun zararlı olduğu buluşundan daha büyük bir buluş yaptığını söylüyor. O da aslında bu liberal çoğunluğun halkı aptallaştırdığı... Bu büyük tepkiyle karşılaşsa da doktorun esas söylemek istediği halkı yoksul bırakarak, izbe, oksijensiz evlere ve hayatlara maruz bırakarak onları bir sürü haline getirdikleri. Yani aslında halkı suçlamıyor ama Mülk Sahipleri Derneği ya da Temkinliliğin Dostları Derneği gibi liberal oluşumların halkı bilerek aptallaştırdığından bahsediyor. Biz özellikle bunun altını çizmek üzerine bir reji yaptık. Tabii dönem itibarıyla kapitalizm bizi borçlandırarak daha lüks içinde yaşadığımız algısını yaratıyor. Kapitalizm de şekil değiştirdi. Ama bu lüksün, alışveriş çılgınlığının arkasında yine maalesef bir kölelik var. Çünkü eskiden yoksul bırakılan halk, şimdi lüks içinde büyük bir borç altında fakirliğini gizlemeye çalışıyor. Sonuç değişmiyor aslında... Çünkü şekil değiştiren kapitalizm en büyük oyununu, bizi okumayan, düşünmeyen bireyler yapma fikrini hala uyguluyor. Zaten oyunumuzda doktor bunu büyük buluşu olarak açıklıyor. Yani ben eminim ki Doktor Stockman da Marksist bir adam...

Marksizmin ekonomik dönüşüm için söylediklerini ve halkı yoksulluğa terk etmeyecek çözümlerini biliyor ve kapitalizm eleştirisini bu yoksulluk üzerinden yapıyor.

İzleyicilerden nasıl tepkiler aldınız? Oyunla ilgili geri dönüşler nasıl? Ekoloji hareketleri ile ilişkileriniz var mı?

Oyunu bu ay İstanbul, İzmir ve Aydın'da oynadık. Güzel tepkiler aldığımızı söyleyebilirim. Özellikle ekolojiyle ilgili hassasiyeti olan ve bu konuda çalışmalar yapan bireyler ve kolektiflerden güzel geri dönüşler aldık. Zaten oyunumuzun sonunda çevreci bireylere güzel bir sürprizimiz de oluyor. Şimdi söyleyip sürprizini kaçırmak istemiyorum ama çevre gönüllülerini oyunun sonunda güzel bir pankartla selamlıyoruz. Ekoloji hareketleriyle direk bir bağımız olmasa da bu oyunla birlikte bu bağın giderek kuvvetleneceğini düşünüyorum. Güzel organizasyonlarda bir araya gelip oyunumuzu sergileyeceğiz. Zaten çevreci kolektiflerle her zaman diyalog halindeyiz ve onlarla birlikte bir yol yürümekten de büyük keyif alacağız.

Sizce, tiyatrodan daha çok ekoloji teması görecektir miyiz? Tiyatroyu direniş alanlarıyla buluşturma işini yapabilecek tiyatro grupları var mı? Ve bu alandaki imkanlar nasıl gelişir?

Kesinlikle daha çok ekoloji teması görmemiz gerekiyor. Şimdi düşününce bunun çok ihmal edildiğini görebiliyorum. Tabii yeni yazar arkadaşlarımızın birçok yeni teması var. Çünkü böyle bir dünyada yaşıyoruz. Özellikle son yıllarda büyük toplumsal meseleler yerine hayatta kalmaya çalışan genç kuşak daha çok kendi özgürlükleri üzerinden kavgalarını anlatmayı tercih ediyorlar. Bu da beraberinde özellikle alternatif tiyatroyu daha bireysel bir yere çekiyor. Anlaşılabilir

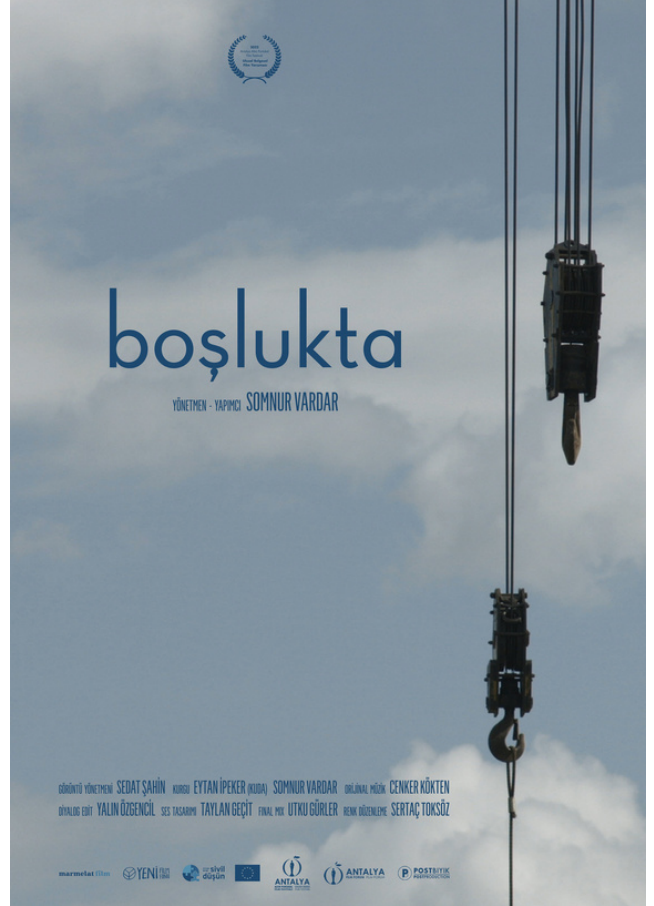
BOŞLUKTA SALLANAN YAŞAMLAR

Ayşe Altun

Somnur Vardar'ın son belgeseli olan Boşlukta (2022), ilk gösterimini geçtiğimiz yıl Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde yaptı. Daha sonra birçok film ve belgesel film festivalinde yer alarak izleyiciyle buluştu, 42. İstanbul Film Festivali'nde ve 55. SİYAD Ödüülleri'nde En İyi Belgesel ödülünü kazandı. Önemli festivallerde gösterilen ve ödüller alan bu belgesel konusuyla ve sinema diliyle özgün bir film.

Geçtiğimiz Haziran'da Documentarist 16. İstanbul Belgesel Günleri'nde gösterimin ardından soru-cevap kısmında filmin yönetmeni belgeselin annesinin yaşadığı hafıza problemlerinden ortaya çıktığını, aslında bir amacının da yaşadığı yerin etrafında başlayan kentsel dönüşümlerle gerçekleşen değişimi kaydederek bir bakıma değişen dönüşen mekanların, binaların, peyzaj alanlarının bir kaydını tutmak, bellek oluşturmak olduğunu ifade etti. Başlangıç noktası bellek oluşturmak olan belgesel, yönetmenin bu bağlamda çevresine daha detaylı bakmasıyla -çekimlerin de yıllara yayılan bir süreçte olmasıyla- kentsel dönüşümleri ve ortaya çıkardığı tahribatı, sorunları ele almasını sağlamıştır.

“Bir yandan da hem evin içinde annemin hafızasını kaybediyor oluşu, hem mahallenin ve aslında tüm kentin hafızasını kaybediyor oluşu paralel bir kaygı yaratıyordu. Şimdi yıllar sonra baktığımda

bütün bu dönüşümlerin içinde işçiler bağ kurulabilecek canlı varlıklar, hisseden unsurlar olduğu için mi onlara odaklandım acaba diye düşünüyorum. İşçilerin hâlleri, tavırları, duruşları, yorgunlukları çok etkileyiciydi.”[1]

Somnur Vardar belgeselinde İstanbul'da yaşanan değişimi ve dönüşümü gösterirken diğer yandan bu inşaat furyasında çalışan, sömürülen işçilerin hayatlarına yer veriyor. Her ikisini de yalın bir şekilde

yansıtan yönetmen çok önemli iki problemi aynı anda yansıtıyor. Bir yanda rant uğruna şehirde yaşayan canlıların yaşam koşulları göz ardı edilerek gerçekleşen yıkım diğer yandan emeklerinin karşılığını alamayan işçiler. Belgeselde özellikle inşaatlarda çalışan Mardinli atanamamış öğretmen Ferhat'ın ve onun üniversitede okuma hayali kuran kuzeni Emrah'ın anlatımları ön planda. Ferhat'ın atanamasa da kendi mesleğini yapmak istemesi, Emrah'ın hayalleri ve her ikisinin de geleceğe dair umutsuzlukları belirgindir. İnşaat işlerinde çalışırken ağır iş koşullarından dolayı uzun yıllar bu işi yapamayacaklarını bilmekte, yıpratıcı ve güvenliği olmayan bu işten en kısa sürede kurtulmak istemektedirler.

İnşaat furçasında üzerinde durulan konulardan biri de asbest sorunudur. Yeni inşaatlarda ya da kentsel dönüşümde, inşaat sektöründeki en yakıcı sorunlardan biri olan asbest gözle görülmediği için yokmuş gibi davranılan ve solunması halinde ölümcül zararları olan bir maddedir. Asbestin hayatı tehdit eden zararlarına dair uzun yıllardır çalışan Aslı Odman, "Asbest kristalize bir grup mineralin ticari adıdır. Yunanca 'söndürülemez, yanmaz' anlamına gelen 'asbestos', ısıyı ve elektriği yalıtma nitelikleri nedeniyle en yoğun 1930-1980 arasında, çıkarılıp, işlenip, büyük şirketlerce çeşitli şekillerde piyasaya sürülen, 'mucizevi lif' denilen bir madendir" diye belirtir (Odman, 2019, s. 70). Mucize lif olarak adlandırılan bu madde birçok alanda inşaatta, gemilerde, tesisatlarda, çeşitli sanayi kollarında kullanıldı. Özellikle sanayi kollarındaki işçiler doğrudan bu maddenin etki alanında kaldı ve kalmaya devam ediyor. Bilimsel araştırmaların yanı sıra yerli ve yabancı birçok belgesel filmde farklı iş kollarında çalışan işçilerin asbeste nasıl maruz kaldığı ve buna karşı verdikleri mücadeleler anlatılmıştır. Bunların çarpıcı

bir örneği BİFED'de geçtiğimiz yıl gösterilen ve emek-ekoloji çalışmalarıyla bağlantılı olarak ele alınan Les Sentinelles (2017) adlı belgeseldir. Les Sentinelles'de Fransa'da asbeste maruz kalarak sağlıklarında ciddi sorunlar yaşayan işçilerin patronlara karşı verdikleri hukuki bir mücadeleyi, emek ve ekoloji çalışmalarının ortak bir paydada ilerlediğini izleriz. Bu çarpıcı filmler işçilerin emeklerinin sömürülmesinin yanı sıra hayatlarının nasıl hiçe sayıldığı, görmezden geldiğini ortaya koyar. Somnur Vardar'ın belgeseli de aynı emek ve ekoloji ortaklaşması yaklaşımına sahip. Cemil Aksu emeğin ekolojisi kavramlaştırmasını şu şekilde ifade etmektedir:

"Emeğin ekolojisi, ekolojik yıkımın, bizzat işçinin bedeninde gerçekleşmesini tanımlar. Üretim sürecinde kullanılan hammaddelerin çıkarılması (ekstraktivite), işlenmesi ve sonrasında işçinin maruz kaldığı envai çeşit kimyasalların ve gazların; üretim sürecinde kullanılan teknolojilerin; üretim sürecinin sonunda oluşan atıkların direkt ya da havaya, suya, toprağa karışarak dolaylı yoldan işçinin bedenini zehirlemesi, onu hasta yapması ve görece uzun bir ölümlü yaşatmasına emeğin ekolojik yıkımı diyoruz." [2]

Film boyunca işçilerin ağır çalışma şartlarını bu tanım çerçevesinde dinler ve izleriz. Ağır beden işçiliği gerektiren inşaat işçiliği bu işin uzun yıllar yapılmasına olanak vermez. Uzun yıllar inşaatta çalışan bir işçinin çalışmasına imkan vermeyen meslek hastalıklarına yakalanması işten bile değildir. Boşlukta'da sürekli devam eden ve her yeri şantiye alanına dönüştüren, denetimden uzak, kontrolsüz inşaat faaliyetleri Aslı Odman'ın ifade ettiği suçla denk düşer:

“Hızlandırılmış yıkım-yeniden yapım süreci, barınma haklarından edilen mahallenin kent hakkının; özellikle çocuklar, yaşlılar ve hayvanlar gibi kırılgan kesimlerin yaya haklarının; ortaya saçılan toz, duman, asbest uzun vadeli hastalıklara davetiye çıkararak sağlık hakkının; çevreyi tarumar ederek ekolojik hakların ihlaline, inşaat sektöründe her sene yüzlerce iş cinayetine, yüzlerce ağır vasıtanın metropol alanlara hücumu ile onlarca canlının ölümüne ve bellek izlerini ve kültürel varlıkları yıkarak kent suçuna yol açtı. Tüm bu ihlal ve kayıplardaki ortak paydaya “inşaat suçu” adını vermeyi uygun gördük (Odman, 2019, s. 71).”[3]

Belgesel boyunca inşaat suçlarına tanıklık ederiz. İstanbul'da her adım başı yıkılıp yeniden yapılan apartmanlar, binalar kentin bir bakıma yeni dokusu, yeni bir simgesi haline gelmiştir. Belgeselin temposu ise aslında sürekli değişen ve her şeyin hızla akıp gittiği bu şehrin ritminden farklı olarak ya da onun tersine daha durağandır. Anlatım dilini o ritmin dışında tutması, hikayenin ilerleyişinin bu şekilde kurgulanışı izleyicinin belgeselin içinde yer almasına imkan sağlamış.

“Büyük bir boşlukta gibiyim”, filmde yer alan bir işçinin söylediği bu cümle işçilerin şu an içinde bulunduğu güvencesiz çalışma

şartlarının (düşük ücretler, maaşların ödenmemesi, güvensiz çalışma şartları, barınma sorunu vb.) ve yönetmenin de belirttiği üzere geleceklerinin belirsiz olmasını ifade ediyor. Belgeselde, şartları kabul edip çalışmaya rıza göstermek zorunda kalan işçilere, buna razı olmayan ve daha iyi şartlar için mücadele eden sendikalı olan, örgütlenerek çabalayan işçilere ve yurt dışına giderek inşaatlarda vb. işlerde çalışarak daha yüksek kazanç elde ederek ailelerini geçindirmek isteyen işçilere birlikte tanıklık ederiz. Yaşam gâilesi karşısında işçilerin iradesi inşaatların boşluğunda asılı kalmıştır. Yönetmenin de farklı söyleşi ve röportajlarında belirttiği üzere filme ismini veren boşluk, film boyunca hissedilen, hatta görülen temel duygudur. Filmden bu karede vinçle taşınan bu malzemenin havada boşlukta salınması tekinsizliği mekana yayar. Rahatlıkla bir metafor olarak okunabilecek bu kare inşaat işçilerinin gününbirlik hissettiği o boşlukta olma hissini yaşam alanlarımızla, hafızamızla, benliğimizle olan bağınyansıtır. Benliği içten kemiren bu boşluğa karşı bir kez daha her yerde mücadele etmek yaşamaktır!

[1]Aslı Odman (2019). Asbest Tehlike Haritası: “Ortalık Toz Duman”. İstanbul Yollarında Kentsel Politik Ekoloji, *Beyond.İstanbul Özel Sayı*.

[2]Cemil Aksu (2022). EMEKOLOJİ: Emegin Ekolojisi Nedir?

(<https://www.polenekoloji.org/emegin-ekolojisi-nedir/>).

[3]Övgü Gökçe (2023). Somnur Vardar ile Boşlukta Üzerine Söyleşi: ‘Kolektif Bir Duygunun Filmi’

(<https://altyazi.net/soylesiler/somnur-var-dar-ile-boslukta-uzerine-soylesi/>).

Somnur Vardar (2022). *Boşlukta* [Film]. Türkiye.

- POLEN EKOLOJİ KİTAPLIĞI -

Çernobil

Fotoğraf: Emin Altan
Editör: Cemil Aksu
Tasarım: Esen Karol

Ceylan Yayınları

Elinizdeki Çernobil kitabı bütün bu olan biteni hem görsel hem de yazılar ile ele alıyor, sorguluyor, nükleer felaketin güncelliği konusunda bizi uyarıyor, göreve çağırıyor.

Fotoğrafçı Emin Altan'ın birkaç defa ziyaret ettiği Çernobil'de çektiği fotoğraflar felaketin büyüklüğü ile birlikte yok ettiği insanların hikâyelerine ve ideallerine tanıklık ediyor. Aslında hiçbir söze gerek bırakmayan bu fotoğraflara eklenen Günther Anders, Slovaj Zizek, Michael Löwy ve Martin Cohen, Emin Altan, Öner Kurt ve Gülçin Yapıcı, Mehmet Özdağ, Eda Sezgin, Foti Benlisoy, Pınar Demircan, Osman Özarslan, Özgür Gürbüz ve Cemil Aksu'nun yazıları ise sadece felaketin sadece Çernobil'den ibaret olmadığını, hatta sadece nükleerden de ibaret olmadığını, sürekli felaketler yaratarak ilerleyen bir sistemin değişik boyutlarına işaret ediyor."

